

BÖLCSÉSZDOKTORI ÉRTEKEZÉS

A PERMANENS TESTNEVELÉS IRÁNTI IGÉNY KIALAKÍTÁSÁNAK
LEHETŐSÉGEI A TANÁR MOTIVÁLÓ TEVÉKENYSÉGÉNEK HATÁSÁRA.

KOVÁCS KÁLMÁN

S Z E G E D

1984.

T A R T A L O M

I.	Bevezetés	1. oldal
II.	Elméleti, módszertani megközelítés.	6. oldal
III.	Vizsgálatunk menete.	20. oldal
	1. Általános iskolai tanulók testneveléssel kapcsolatos motivumai.	
	2. Középiskolás tanulók motivumainak vizsgálata.	
	3. Általános iskolai tanulók testneveléshez és sporthoz kapcsolódó egyéb motivumainak vizsgálata.	
	4. Tanári magatartás, vezetési stílus.	
	5. Tanár-diák, edző-versenyző viszony vizsgálata.	
	6. Tanárjelöltek és gyakorló testnevelő tanárok kérdőíves vizsgálata a permanens testnevelés kialakításához szükséges motivációról.	
IV.	Összefoglalás	88. oldal
	1. A motivumvizsgálat értékelése.	
	2. Exploráció tapasztalatai.	
	3. Sportágválasztás motivumainak értékelése.	
	4. A tömegkommunikáció hatása.	
	5. Tömegsport és társas kapcsolatok.	
	6. Időmérlegvizsgálatok értékelése.	
	7. A vezetési stílussal kapcsolatos tapasztalatok.	
V.	Következtetések.	103. oldal
VI.	Mellékletek.	
VII.	Irodalom.	

I. B E V E Z E T É S

Napjainkban a sport és testnevelés kérdése aktuális, időszzerű probléma. A magasszintű technikai fejlődés következtében kialakult mozgásszegény életmód jelentős egészségkárosodáshoz vezethet, ezt megelőzni alapvető feladat.

Csak a permanens testnevelés iránti igény kialakítása teremtheti meg az alapot ezeknek az ártalmaknak a kiküszöböléséhez.

A permanens testnevelés iránti igény hosszú - elsődlegesen iskolai keretek között végzett - munkával érhető csak el.

Ezt a gondolatmenetet jól érzékelteti Ágoston György megállapítása, amelyet A pedagógia alapfogalmai és a nevelési célrendszer c. könyvéből idézünk.

"A permanens nevelés kétséggel átalakítja az "iskolás koru" nevelést - . . . - de nem csökkenti fontosságát."

A gyermekkor, a serdülőkor és az ifjukur mindig is a nevelés alapvetően fontos, mondhatnánk klasszikus kora marad. Ha az emberi élet nem különíthető is el élesen a felkészülés és a tevékenység korszakára, az mégsem lehet kétséges, hogy a gyermekeket, ifjakat fel kell készíteni a felnőtt életre ..." /Ágoston 1976/

Ezek a megállapítások a testi nevelés területére is érvényesek. A munka nehezét a testnevelő tanároknak kell elvégezniük.

Gyakorlati példák bizonyítják, hogy egy aktiv, kellően

felkészült, munkáját lelkiismeretesen elvégző tanár szinten csodákat művelhet iskolája testnevelési és sportéletét terén.

Munkánkban nyomon követjük ennek a tevékenységnek a motivációs lehetőségeit, a gyakorló pedagógus konkrét munkáját elemezve.

Feltételezésünk az, hogy az iskolai testnevelésben és sportban nem használjuk ki eléggé a nevelési lehetőségeket, nem tudjuk kialakítani a permanens testnevelés iránti igényt tanulóinkban, pedig az egész élet folyamán végzett testnevelés az egészség és munkaképesség fenntartásának fontos eszköze, s mint ilyen társadalmi igényt elégít ki.

Feladatunk egyrészt a jelenlegi helyzet feltárása, másrészt azoknak a lehetőségeknek a megmutatása, amelyek testnevelő tanárképzésünk színvonalának emelését elősegítik.

Hogy minél sokrétűbben megközelíthessük a testnevelő tanár motiváló tevékenységének gyakorlati kérdéseit, részletes adatfelvételt végeztünk, feltételezve, hogy az eredmény elsősorban a pedagógustól függ.

Vizsgálataink az alábbiakra terjedtek ki:

1. A tanulók testneveléssel kapcsolatos motivumainak, attitűdjeinek vizsgálata.

Határozott véleményünk, hogy nem fordítunk elég gondot gyakorlati munkánk során erre a kérdésre. Megkockáztatjuk azt is, hogy testnevelőink többsége nem ismeri eléggé tanítványai motivumait, de ha ismeri is, nem fordít gondot arra, hogy a tananyagfeldolgozás keretein belül ezt figyelembe is vegye.

A testnevelés tagozatos és nem tagozatos tanulók adatait egyaránt felvettük és összehasonlítottuk. A továbbiakban a közvetlen és a tágabb környezet motiváló hatásait vizsgáltuk.

A nevelés intézményei fontos szerepet játszanak a tanuló permanens testnevelés iránti igényének kialakításában, ezért ezeket a hatásokat szintén vizsgáltuk.

2. Szociometriai adatfelvétel:

Kérdésünk, hogy a testnevelés milyen mértékben segíti elő az egészséges szociális struktúra létrejöttét.

Mivel közismert vélemény, hogy a testnevelési órák, a sportfoglalkozások, a tömegtestnevelés különböző formái megkönnyítik a jó osztályközösség kialakulását, vizsgáltuk azt a testnevelés tagozatos és nem tagozatos osztályokban egyaránt.

3. Időmérleg vizsgálataink:

Az öntevékeny testnevelés formáinak feltárását célozták, de a versenyszerű formákat is vizsgáltuk, mert az igény kialakításában ennek is fontos szerepe van.

4. Szükségesnek tartjuk, hogy külön elemzését végezzük a tanár-diák, valamint edző-versenyző viszonyának, /amit egy speciális esetnek tekintünk/ mert az iskolás korban végzett versenyszerű sporttevékenység kellő alap lehet a permanens testnevelés iránti igény kialakításában.

5. A tanári magatartás és a vezetési stílus vizsgálata:

Egyrészt kísérleti úton, másrészt kérdőíves formában is feldolgoztuk, vizsgáltuk.

A kísérletet úgy szerveztük meg, hogy átfogó mozgásanyagot használjunk fel. Ennek az anyagnak az elsajátítását regisztráltuk az egyes vezetési stílusok mellett.

A kérdőíves vizsgálattal az egyes alapformák gyakoriságát és formáit kerestük a gyakorlati munkában.

6. A testnevelés szakos tanárjelöltek és gyakorló testnevelő tanárok motivációval kapcsolatos ismereteinek és véleményeinek vizsgálata:

Módszerünk: kérdőíves vizsgálat.

A gyakorló tanárok és a tanárjelöltek véleményeit összehasonlítottuk és igyekeztünk a szükséges tanulságo-

kat levonni. Ezekre a tapasztalatokra tanárjelöltjeink jobb felkészítése érdekében van szükségünk.

7. Vizsgálataink befejező részét az okok és lehetőségek feltárását célzó exploráció eredményeinek ismertetése és a következtetések levonása jelenti. Ezt az anyagrészt szakfelügyelőkkel, igazgatókkal és testnevelő tanárokkal végzett interjúk és vizsgálati anyagunk tapasztalatai alapján állítottuk össze.

II. ELMÉLETI, MÓDSZERTANI MEGKÖZELÍTÉS

"A permanens művelődés korunk társadalmi szükséglete mind a szocialista, mind a tőkés rendszerekben, ezért nem csoda, hogy az egész világon a pedagógiai gondolkodás középpontjába került" /Ágoston 1974/

Bármennyire is "divattá" vált a permanens művelődés eszméje, a testnevelés szakirodalma nem tart lépést ezzel a fejlődéssel, pedig - mint már a bevezetésben utaltunk rá - az egész életen át végzett aktív testmozgás előfeltételeinek megteremtése fontos társadalmi feladat.

Ebben az összefüggésben vizsgáljuk meg a permanens művelődéssel kapcsolatos véleményeket.

R.H. Dave szerint a permanens tanulás három fő alapfeltétele a motiváció, a lehetőség és a művelhetőség. Fontos kérdés ... "Hogyan motiválhatjuk a gyermekeket úgy, hogy egész életre biztosíthassuk a megfelelő tanulás folytonosságát?" /16/

Számunkra az a fontos, hogyan motiválhatjuk tanítványainkat úgy, hogy egész életük folyamán végezzenek életkoruknak és képességeiknek megfelelő testgyakorlatokat, azt a sajátos tevékenységet, amelyet a testnevelésselméleti szakirodalom "mozgásos cselekvésnek" nevez.

A pedagógia alapfogalmai és a nevelési célrendszer c. könyv kiemeli a motiválás jelentőségét.

"... a tevékenységre /szellemi és fizikai/ nevelés számos sajátos feladatot is jelent. Közülük kiemeljük a tevékenység motiválásának jelentőségét ..." /2/

A Neveléstudomány c. tankönyv a következőket írja:

"A tevékenység motivumán tehát a tevékenységet előidéző okot, a tevékenységre ösztönző indítékot értjük, vagyis a motivum azt tárja fel, miért, mi okból cselekedett valaki tudatosan vagy nem tudatosan így vagy úgy, mi készítette cselekvésre. Nyilvánvaló, hogy ez nemcsak pszichológiai, hanem pedagógiai szempontból is lényeges kérdés. Sőt az utóbbi szempontból talán a leglényegesebbek egyike. A nevelés valamennyi feladatát úgy lehetne összegezni, mint a növendékek tevékenységének megfelelő motiválását, amelynek eredményeképpen erkölcsileg egyre magasabb rendű motivumok készítetik őket tevékenységre és ezek olyan erők, hogy a tevékenység /játék, munka, tanulás/ nehézségeket is legyőzve eléri célját..."

"A motivumokkal kapcsolatos pedagógiai munkának egyébként ez a döntő teendője: kiépíteni az életkornak és az egyéni fejlettségnek megfelelő legösztönzőbb motivumrendszert, amely közvetítő láncszem lehet magasabb rendű, értékesebb motivumrendszerekhez, míg végül maguknak a tevékenységeknek, a tevékenység céljának társadalmi-közösségi jelentősége válik a motivumrendszert átható középponttá. Hogy ez a munka sikerrel járjon, a pedagógusoknak gondosan

tanulmányozniuk kell a különböző életkoru és fejlettségi tanulóknak tevékenységeinek motivumait. Ez természetesen nem könnyű, hiszen a motivumok legtöbbször rejtve maradnak."

"E könyv maga is azt az álláspontot vallja, hogy a növendékek tevékenységének megfelelő motiválásában, a motivumrendszernek pedagógiai céljainkkal adekvát fejlesztésében áll a pedagógiai munka lényege."

A szokásoknak fontos szerepük van bizonyos cselekvések végrehajtásában. ... "a szokás az elvégzendő cselekvés, tevékenység új motivumává válik. "... a szokás nem egy a motivumok közül, hanem ténylegesen gyakran a legerősebb hajtóereje a cselekvésnek." /Ágoston 1973/

Kiemeljük azokat a sajátosságokat, melyek a testnevelési órát jellemzik és megkülönböztetik minden egyéb testgyakorlási formától:

a./ A résztvevők bizonyos keretek között heterogén tömeget alkotnak. Ebből a szempontból komoly pedagógiai problémát jelent a tanár számára, hogy lehetőleg mindenkiben kellő pozitív motivumokat ébresszen a testnevelési óra iránt és hozzásegítse a legnagyobb motiváló tényezőkhöz, a sikerélményhez.

b./ A sportban az adott testgyakorlási ág szeretete motiválja a sportolókat. A testnevelési óra mozgásanyaga azonban sokrétű. Ez újabb feladatot jelent;

mindenkinek sikerélményt kell biztosítani a torna-, az atlétika- és a sportjáték jellegű órákon is. A jobbak elé olyan feladatot kell állítani, amelyeknek a leküzdése erőfeszítést kíván, a gyengébbeknek olyan feladatot, amit képesek végrehajtani.

c./ A testnevelési óra célja - melyet hosszú nevelési folyamat végére érhetünk el - a tanulóban kialakítani egy olyan igényt, hogy tegyék napirendjük fontos részévé a testgyakorlást, felkutatva az erre szolgáló lehetőségeket. Feladatunk tehát a tárgyi feltételek megteremtésén túl az, hogy az órán és azon túl is tanácsokat adjunk a tanulóknak a rendszeres testgyakorlás módszereire vonatkozóan.

d./ A testnevelés órán törekednünk kell a tanuló sikerélményének állandó fokozására. A teljesítményfokozás csak növekvő terheléssel lehetséges, s míg a sportban résztvevők ezt tudatosan vállalják, a testnevelés órán ebben a kérdésben is megoszlanak a vélemények. Sokan kedvelik a "könnyű órákat". A tanárnak a meggyőződés, majd később a szokás kialakításának pedagógiai útját kell végigjárnia ezekkel a tanulókkal, ami hosszadalmas folyamat.

e./ A testnevelés óra feladatai közül igen jelentős a mozgáskultúra, a tanuló nyelvén szólva az "ügyesség"

fejlesztése. A mozgás tanulása azonban komoly fizikai és szellemi erőfeszítést jelent, amit a tanulók egy része nem szívesen vállal.

Ha tehát fő kérdésünk az, hogyan szeretessük meg a tanulóinkkal a testnevelést, illetve azon belül az egyes mozgáscsoportokat, akkor feltétlenül azokat a motivumokat kell vizsgálni, amelyek szerepet játszanak a testnevelés iránti pozitív érzelmek létrejöttében.

Gyakorlati megvalósítását illetően többféle felfogás, vélemény ismeretes.

Ellen Key például a gyermek részére olyan környezetet követel, amelyben a motivációknak és törekvéseknek megfelelően szabadon fejlődhet. A nevelőnek nem engedhető meg, hogy a gyereket egy nem belőle kiinduló irányba terelje és motiválja.

Neil szerint a nevelő feladata a kiválasztott foglalkozás anyagát kínálni, hogy a gyereket ezzel további foglalkozásra ösztökélje. /Kozéki 1980/

Állásponturnk a felvetett kérdéssel kapcsolatban az, hogy:

- 1./ a gyereket lehet és kell is motiválni, hogy egy bizonyos tárgykör felé forduljon,
- 2./ tantárgyi motiválásunkban törekedjünk arra, hogy fokozzuk tanulóink testnevelés terén megnyilvánuló aktivitását.

A motivációk bázisát két szempontból kell fejleszteni, erősíteni:

1./ kondicionálás, kompenzálás szempontjából; a testnevelés az egészség megvédésének, fejlesztésének fontos és nélkülözhetetlen eszköze,

2./ a szabadidő hasznos, egészséges és kulturált eltöltésének szempontjából; a testnevelés segítségével fel kell kelteni a tanulóknak a mozgás iránti igényt és vágyat olyan mértékben, hogy a testmozgás egy életen át szerves része legyen mindennapjaiknak.

A következőkben néhány motivációkutatói módszert és eredményt ismertetünk.

Kiinn egy kérdőívet állított össze a Henning-féle motiváció csoportosításnak megfelelően:

"Miért sportolsz ?

1./ kedvemre való a mozgás	
2./ örömet szerez	vitális motivációk
3./ a sport érdekfeszítő	
4./ a sport egészséges és felderít	
5./ a versenyzés örömet szerez	személyi
6./ a jó sportolók tekintélyt szereznek	motivációk
7./ a sporttal megjavíthatom magam	
8./ a sporttal barátokat szerzek magamnak	
9./ szeretnék nyújtani valamit	társadalmi
10./ szívesen edzek	motivációk
11./ barátaim is sportolnak	
12./ nem szívesen sportolok	nemleges motiváció

A kutatás kezdetén azt feltételezték, hogy az egyes életkorok motivumai között jelentős eltérések vannak. Ez a feltételezésünk nem igazolódott be.

Zsakay Kálmán azt vizsgálta az óra anyagára vonatkozóan: mi az a mozgáscsoport, amit szívesen végeznek a tanulók, mi az amit nem szeretnek.

A vizsgálat eredménye:

	szeretem	nem szeretem	szükséges
rendgyakorlatok	31 %	69 %	79 %
gyorsfutás	53 %	47 %	74 %
kitartó futás	46 %	54 %	54 %
ugrások	78 %	22 %	73 %
dobások	57 %	43 %	67 %
torna	77 %	23 %	89 %
sportjátékok	94 %	6 %	79 %
egyéb játékok	82 %	18 %	38 %
gimnasztika	55 %	45 %	86 %
erőfejlesztés	79 %	21 %	96 %
lazítás	68 %	32 %	84 %

Meglepő, hogy a többség - átlagban 75 % - a testnevelés órán végzett mozgásokat szükségesnek tartja.

Érdekes megfigyelni - ami főleg a kérdőívekből derül ki - hogy sokan válaszoltak úgy egy-egy mozgáscsoport, mint pl. a rendgyakorlatok vagy a kitartó futások esetén, hogy nem szeretik ugyan, de szükségesnek tartják.

Matthäns 1969-ben kísérletet végzett 186 felnőttel, akik 14-16 éve rendszeres testnevelésben vettek részt.

Vizsgálatának tárgya:

"Az iskolai testnevelésben tudatosítjuk-e eléggé a rendszeres fizikai aktivitás fontosságát ?"

A következő kérdéseket tette fel:

1./ Mi az iskolai testnevelés célja ?

90 % úgy vélte, hogy az egészséget szolgálja

80 % az intenzív és egyoldalú igénybevétel kiegyenlítését jelölte meg

35 % kiemelte a sokoldalú személyiség fejlesztésében betöltött szerepét.

2./ Mivel szokott foglalkozni szabadidejében ?

A nőknél 48 %-kal az ötödik helyen szerepel a sport, a színház, irodalom, zene, film után.

A férfiaknál az első helyen szerepel 73 %-kal a testnevelés.

3./ Szükségesnek tartja-e a rendszeres sporttevékenységet ?

	Nők	Férfiak
hetente	37 %	50 %
kéthetente	12 %	20 %
alkalmilag	5 %	30 %
	54 %	100 %

Peyker szerint azok a lehetséges motivumok, amelyek a sportoláshoz elvezetnek a következők:

1./ ösztönök, mint mozgásigény és agresszivitás

2./ szükségletek, mint barátkozás, üdülés, játék és kiegyenlítőds

- 3./ az egyes sportág iránti érdeklődés
- 4./ személyes törekvés, mint önképzés
- 5./ az egészséges életmód szükségességének megértése
- 6./ szociális, kulturális értékek, mint teljesítmény vagy hazafiság. /Nagy Gy. 1978/

Nagy György az új tanterv készítésével kapcsolatos kutatás során tanárokat kért meg, hogy értékeljék tanítványaik motiváltságát a következő skála szerint:

- 5 pont: A tanuló örömmel és szívesen vesz részt az órán. Keresi a lehetőséget, hogy minél többet gyakorolhasson.
- 4 pont: Aktiv, és az órákon szívesen vesz részt, de megelégszik a rendelkezésére álló gyakorlási lehetőséggel.
- 3 pont: Az utasításokat szó nélkül végrehajtja, de aktivitása ebben ki is merül.
- 2 pont: Csak biztatásra tevékeny, aktivitása kifogásolható és változékony.
- 1 pont: Amikor teheti félrehozódik, a tanórákon csak azok kötelező jellege miatt vesz részt.

Az általános iskolákban 22 tanár 1500 tanulót, míg a középiskolákban 16 tanár 770 tanulót értékelt.

Az eredmények azt mutatták, hogy mind a fiuknál, mind a

lányoknál az életkor előrehaladtával a motiváltság csökkenő tendenciájú. A fiuk háromnegyed részének aktivitása megfelelő 5. osztálytól a középiskola III. osztályáig, viszont IV. osztályban már csak minden második vonzódik a testneveléshez. A lányoknál ez már II. osztálytól kezdve jellemző.

Kérdőív segítségével tájékozódott azokról az okokról, amelyek miatt a testnevelés iránti szükséglet és igény kialakul a tanulóknál.

20 kijelentést tartalmazó kérdőívet töltetett ki 1027 általános iskolás és 726 középiskolás tanulóval.

A következő eredményeket kapta:

1./ Két olyan kijelentés volt a felsorolt husz között, amelyek mindkét iskolatípusban, fiuknál és lányoknál egyaránt a legnagyobb százalékban szerepeltek: "Szeretek sokat mozogni, és a testnevelés szórakozást, felüdülést jelent számomra."

"Erőm, ügyességem, gyorsaságom és kitartóképességem fejlődik."

2./ Középiskolában a következő kijelentés szerepelt magas százalékkal:

"Önismeretem, önfegyelmem és a rendszeres életmód iránti igényem kialakításában segít a testnevelés."

Ez, a tantárgy jellemnevelő és kondicionáló szerepét fejezi ki. /39/

Témánk szempontjából a szociális motivumok testnevelési vonatkozásai fontosak. Erre utal az a megállapítás is, hogy az "ember egész életében játszik, tanul, dolgozik, állandóan tevékenykedik. Tevékenységét mindig valamilyen környezetben végzi. Mindaz, ami körülveszi, a tárgyak, az események, de leginkább a vele kapcsolatban levő személyek hatással vannak rá. Mégis az egyén saját belső késztetései határozzák meg, hogy végül is melyik cél elérésére törekszik, melyik külső ösztönző hatásnak engedelmessé válik. Az embert csak az készteti tartósan tevékenységre, aminek számára személyes jelentősége van. Tehát a motiváció belső, tevékenységre késztető feszültség, biológiai és szociális tényezők közös eredője." /Kozéki 1975/

A motiváció rendkívül fontos szerepet kap a sportban, sok érdekes megállapítás található.

A motiváció nemcsak a testnevelési órákon, edzéseken kell, hogy érvényesüljön, ki kell terjednie korunk új vivmányára, a hétvégek hasznos eltöltésére, így a tömegsportra is. Munkánk során ezt a kérdést is érintettük. A testnevelés nagy szerepet játszik az aktív szabadidőben. A meghosszabbodott szabadidő lehetővé teszi a természetjárást, csoportos gyalogturákat, sikirándulásokat. A szabadidő további növekedésével a pihenés és kikapcsolódás természete is megváltozhat, több testgyakorlat,

aktiv sportolás révén.

Lóránd Imréné: A természettudományos tárgyak tanulásának motivumai c. könyvében a tanulók tantárgyaikhoz való viszonyát elemzi.

10-14 éves tanulókat vizsgáltak. A tanulóknak rangsorolniuk kellett a tárgyaikat különböző szempontok alapján. Ilyen szempontok voltak pl. könnyen tanulható, nehezen tanulható tantárgyak, rokonszenves, ellenszenves, stb.

A vizsgálat eredménye szerint a legkedveltebb tantárgy a testnevelés /a tanulók majdnem fele az első három hely valamelyikén tartja számon/ nem tér el a hagyományos állásfoglalástól.

A sportolási igény magas, mind a szülők, mind a tanulók magas százalékban igénylik. Lényeges megállapítás az is, hogy

"... Egy esős napon, mert nem lehet az óráközi szüneteket az udvaron tölteni, a gyermekek figyelme, teljesítő-képessége az órán észrevehetően gyengül."

Ezek az adatok is bizonyítják, hogy a mozgásszegény életmód mennyire negatívan befolyásolja a tanulók iskolai és iskolán kívüli teljesítményét.

A vezetési stílus jelentős a tanulók teljesítménye, tantárgyhoz való viszonya szempontjából. Elősegíti a tan-

tárgyi feladatokkal kapcsolatos beállítódást.

Lewin-Lipitt: "A demokratikusan vezetett csoportban nagyobb az együttműködés, növekszenek az elért eredmények, vonzóbb a csoport; ez a vezetési mód fokozza a produktivitást." /Weiss K. 1975/

Lewin A mezőelmélet a társadalomtudományban c. könyvében leszögezi, hogy a viselkedésnek a különböző szituációkban megnyilvánuló különbségei nem az "egyéni különbségek következményei."

Ágoston-Veszprémi: A pedagógus magatartásának hatása a tanulók teljesítményeire egy vizsgálat tükrében c. tanulmánya ösztönzést adott vizsgálatunk egyik részének elvégzéséhez.

Matematika órán vizsgálták a teljesítmény alakulását a tanári magatartás hatására.

Megállapításuk az volt, hogy a buzdító, dicsérő magatartás serkenti legjobb teljesítményre a tanulókat. Kevésbé eredményes az elmarasztaló, bíráló és legkevésbé a közömbös magatartás.

III. VIZSGÁLATAINK MENETE

1. Általános iskolai tanulók testneveléssel kapcsolatos motivumai:

Arra a kérdésre szerettünk volna választ kapni, hogy melyek azok a motivumok, amelyek a tanulók testneveléshez való viszonyát befolyásolják, és elősegítik az eredményes munkavégzést.

Kérdésfeltevésünk: az elméletileg lehetséges sokféle motivum közül melyek azok, amelyek nagy számban jelentkeznek, és a tanulók jelentős részénél megtalálhatók.

Vizsgálati módszerünk: a szakirodalomból ismert kijelentéslista összeállítása volt.

Elsődleges felmérések: Békés megyében hat általános iskolában, 1656 tanuló részvételével.

Az iskolák tárgyi és személyi adottságai igen eltérőek, kettőnek egyáltalán nincs tornaterme, a harmadik tornaterme nagyon elhanyagolt, két iskola használja közösen. Az egyik iskolában öt testnevelő van, a másikban egy nem szakos tanító tanítja a testnevelést. A szabadtéri létesítmények is különbözőek. Volt köztük városi, és községi iskola is.

A Békés megyei adatok kiegészítése érdekében Csongrád megyében, a Tanárképző Főiskola Gyakorló Általános

Iskolájában 54 tanuló bevonásával végeztük el a felmérést.

Az első forduló nyílt típusú vizsgálat volt, amely során a tanulóknak kellett felsorolniuk indítékaikat.

A következő kérdéseket kapták:

"Miért szereted a testnevelési órát ?

Mi ösztönöz arra, hogy a testnevelési órákon jól dolgozz ?

Ha nem szereted, ennek mi az oka ?"

A tanulók kijelentései alapján egy 66 kijelentést tartalmazó listát állítottunk össze. /melléklet/

- A második alkalommal zárt formájú vizsgálat során a tanulók kézhez kapták ezt a kijelentéslistát és innen kellett ötöt kiválasztaniuk, majd rangsorolni.

Utasításaink a következők voltak:

"Ezen a lapon a testneveléssel kapcsolatos kijelentéseket láttok. A kijelentések közül válasszátok ki azt az ötöt, amely véleményetek szerint leginkább igaz a testnevelés órákra !

Ezt az ötöt rangsoroljátok és a megfelelő sorszámot írjátok az adott kijelentés elé !"

A fiúk és lányok válaszait nézve feltűnt, hogy a kijelentések között lényeges eltérés nincs.

Mindkét nemnél gyakori, hogy egy-egy sportág szerete-

tére hivatkoznak. /melléklet/

A kijelentéslista válaszai is ugyanezt mutatják, itt egyértelműen első helyre került mindkét nemnél ez a két sportág. Nagy százalékkal szerepelt a testnevelés egészségmegőrző szerepe is.

A legtöbbször adott válaszok, amelyek mindkét nemnél szerepelnek, a következők: erősít, jó a tanár, egészséges, edzük testünket, szeretek mozogni, szeretek játszani. Érdekes, hogy lányoknál sokszor szerepel, hogy "sokat követelnek tőlünk".

A korosztályok eredményeit nézve nem tapasztaltunk lényeges eltéréseket. Csupán a 8-os lányoknál jelentkezett nagyobb százalékban negatív válasz.

A tagozatos és a nem tagozatos osztályok eredményeit összehasonlítva nincsenek nagy eltérések. A tagozatosoknál is a "szeretek játszani", "szeretek mozogni", "egészséges" kijelentések szerepelnek a legtöbbször. A lányok igen nagy százalékban /16,7/ irták "nem szeretek futni" választ.

Az iskola adottságai lényegesen befolyásolják a tanulók testneveléshez való viszonyát.

Ha az iskolának van tornaterme, és annak felszereltsége is megfelelő, akkor azt tapasztaltuk, hogy "szeretek tornázni" válasz nagyobb arányban szerepel.

Egy másik iskolában van távolugró hely, gumiszőnyeg

nekifutóval, van magasított habszivacs leérkezőhely is, itt igen magas százalékban fordul elő a "szeretek távont ugrani" és "szeretek magasat ugrani" válasz.

Az egyik község iskolájában se tornaterem, se sportpálya nincs, viszont a testnevelő tanár fiatal és nagy lelkesedéssel tanítja tantárgyát. Gyakran szervez gyalogturákat és bicikliturákat.

Ebben az iskolában sok gyerek írta, hogy azért szereti a testnevelést, mert kedveli a bicikliturákat.

2. Középiskolás tanulók motivumainak vizsgálata.

Kérdéseink az általános iskolai tanulókéhoz hasonlóak voltak.

Módszerünk: Kijelentéslista összeállítása.

Felmérésünket 201 I-II. évfolyamos középiskolás tanuló /107 leány és 94 fiu/ bevonásával végeztük el.

A vizsgálatban a tanulók felsorolták indítékaikat.

A kapott válaszok alapján egy 44 kijelentést tartalmazó listát állítottunk össze. /melléklet/

Összességében a lányok és a fiúk válaszai között nincs jelentős eltérés.

Hasonlóan az általános iskolásokhoz itt is jelentős egy-egy sportág szeretete, de jobban kidomborodik az egészségmegőrző, képességfejlesztő szerep.

Nagyobb mértékben találunk elutasító válaszokat.

Különbség a fiúk és lányok válaszai között az, hogy a lányok a pozitív és negatív tényezők között egyaránt jelentős mértékben utalnak a testnevelő tanárra.

3. Általános iskolai tanulók testneveléshez és sporthoz kapcsolódó egyéb motivumainak vizsgálata.

A tanulók testneveléssel kapcsolatos motivumainak vizsgálatát más oldalról is nyomon követtük. Ebben a vizsgálatban a testnevelés tagozatos és nem tagozatos tanulók adatait hasonlítottuk össze.

Vizsgálatainkat a következőkre terjesztettük ki:

- a sportágválasztás motivumai
- a család mint motiváló tényező
- példakép választás
- a tömegkommunikációs eszközök hatása
- a pályaválasztási szándék felmérése
- a vágyak és célok vizsgálata
- a közösség pszichikus szerkezetének feltárása
- időmérleg készítése
- az óralátogatások tapasztalatai

Az adatfelvételt 1982 júniusában és októberében végeztük egy vidéki testnevelés tagozatos általános iskolában 367 tanuló bevonásával.

A vizsgálatban résztvevő tanulók megoszlása:

Osztály	4		5		6		7	
	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány
Testnevelés tagozat	20	13	23	10	16	15	14	17
	11	16	21	6	12	22	18	14
Egyéb	10	11	15	11	15	21	18	18
Összesen	41	40	59	27	43	58	50	49

Kérdőíveket szerkesztettünk, amelyek a tanulók vágyait, céljait igyekeztek feltárni. A kérdőívek összeállításánál az osztályfőnöki órák kézikönyvét használtuk fel, a kérdések többségét a vizsgálatban résztvevő pedagógusokkal közösen állítottuk össze. Így elértük azt, hogy valamennyi tanuló kitöltötte azokat és értékelhető válaszokat kaptunk.

A kérdőíveket gyakorisági táblázat segítségével dolgoztuk fel, majd az osztály létszámához viszonyított százalékokkal táblázatot készítettünk.

A szociometriai felmérésben nem alkalmaztunk elutasító, negatív tulajdonságokra utaló kérdéseket. Azért döntöttünk így, mert tapasztaltuk, hogy a 10-14 éves korú tanulók esetében a negatív jellegű kérdések akkor is meg-

válaszolásra kerülnek, ha a tanulók tartós unszimpátiával nem rendelkeznek egyes társaikkal szemben.

/Duró 1974/

Megfigyeléseket végeztünk és felhasználtuk a tanárok ilyen irányu tapasztalatait is.

Explorációt alkalmaztunk az egyes kérdések pontosítására és órákat is látogattunk.

Az óralátogatásokon a tanár-diák viszonyra, a munkavégzés pedagógiai aspektusaira, a tanulók testneveléshez való viszonyára gyűjtöttünk anyagot.

Mintául négy tagozatos osztályt választottunk, melyet longitudinális módszerrel kísértünk figyelemmel. Így a vizsgálat elején 3., 4., 5., 6., a végén pedig 4., 5., 6., 7. osztályba jártak a felmérésben résztvevő tanulók. Az alkalmazott kérdőív a kedvenc sportág kiválasztásának motivumait vizsgálta, valamint választ keresett arra, hogy milyen hatásra döntött a tanuló.

A választott sportágak megoszlása:

Testnevelés tagozatos osztályok

Sportág	4		5		6		7	
	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány
Labdarugás	14	1	11	-	7	-	8	-
Kézilabda	-	2	-	3	-	5	3	8
Torna	1	5	1	3	1	6	1	5
Atlétika	-	2	4	3	2	3	-	3
Kajak	-	-	-	-	1	-	-	-
Uzás	2	3	-	1	1	1	2	1
Asztalitenisz	1	-	2	-	3	-	-	-
Lovaglás	-	-	-	-	1	-	-	-
Lövészet	1	-	-	-	-	-	-	-
Sakk	-	-	-	-	-	-	-	-
Autocross	1	-	-	-	-	-	-	-
Birkózás	-	-	4	-	-	-	-	-
Súlyemelés	-	-	1	-	-	-	-	-
Összesen	20	13	23	10	16	15	14	17
	33		33		31		31	

A sportágválasztásban a tagozatos osztályokban a fiuknál a labdarugás, a lányoknál pedig a torna került az első helyre, de a kézilabda csak egy szavazattal maradt el ettől.

Nem tagozatos osztályok /A+B/

Sportág	4		5		6		7	
	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány
Labdarugás	3	-	8	1	7	1	12	-
Kézilabda	4	6	4	3	6	6	10	12
Torna	2	4	1	3	1	4	1	2
Atlétika	4	4	1	2	1	6	5	4
Kajak	-	-	2	-	2	-	1	-
Uzás	3	5	6	3	3	7	2	4
Asztalitenisz	1	2	1	1	2	4	1	2
Lovaglás	-	-	-	-	1	-	-	-
Lövészet	-	1	2	-	1	-	-	-
Sakk	-	1	-	-	1	3	-	-
Autocross	-	-	1	-	1	-	-	-
Birkózás	-	-	1	-	1	-	1	-
Súlyemelés	-	-	-	-	-	-	-	-
Tenisz	1	2	3	3	-	4	1	2
Jégkorong	1	-	2	-	-	-	-	-
Vívás	2	2	4	1	-	8	2	6
Összesen	21	27	36	17	27	43	36	32
A+B osztályok	48		53		70		68	

A választást ösztönző hatások és személyek:

Arra a kérdésre, hogy kinek a hatására választották sportágukat, a következő válaszokat kaptuk:

Testnevelés tagozatos osztályok

Osztály	4		5		6		7	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
Család	13	39,39	13	39,39	8	25,80	5	16,12
Társak	6	18,18	2	6,06	3	9,67	-	-
Önálló döntés	-	-	13	39,39	8	25,80	17	54,83
Tanár	2	6,06	3	9,09	12	38,70	9	29,03
Hires sportoló	12	36,36	2	6,06	-	-	-	-
Összesen	33	100,00	33	100,00	31	100,00	31	100,00

A kapott adatok alapján megállapítható, hogy a családnak igen erős a motiváló hatása a 4. osztálytól az 5. osztályig /39,39 %/. A 7. osztályra a család motivációs befolyásoló tényezője csökkent /16,12 %/. Önálló döntéssel az alsó tagozatban még nem is találkozunk, ez megerősíti az első kérdésben kapott válasz hitelességét.

A 7. osztályban már a tanulók 54,83 %-a állítja, hogy önállóan dönt a sportágválasztásban.

Témánk szempontjából figyelemreméltó az a tény, hogy a 6. és 7. osztályban a példakép szerepe nem domináns. Ezt kontrollálja a következő kérdésünk, mely arra vonatkozik, hogy van-e határozott példaképe a tanulónak.

Testnevelés tagozatos osztályok

Osztály	4				5			
	fiu		leány		fiu		leány	
Van	13	65 %	6	36,15%	14	60,86 %	8	80 %
Nincs	7	35	7	53,84	9	39,13	2	20
Összesen	20		13		23		10	

Osztály	6				7			
	fiu		leány		fiu		leány	
Van	11	68,75 %	5	33,33 %	10	71,42 %	10	58,82 %
Nincs	5	31,25	10	66,66	4	28,57	7	41,17
Összesen	16		15		14		17	

Nem tagozatos osztályok /A+B/

Osztály	4				5			
	fiu		leány		fiu		leány	
Van	15	71,42 %	19	70,37 %	22	61,11 %	9	52,94 %
Nincs	6	28,57	8	29,62	14	38,88	8	47,05
Összesen	21		27		36		17	

Osztály	6		7					
	fiu	leány	fiu	leány				
Van	17	62,96 %	28	65,11 %	20	55,56 %	16	50,00 %
Nincs	10	37,03	15	34,88	16	44,44	16	50,00
Összesen	27		43		36		32	

Az adatok mutatják, hogy a vizsgált populációban kb. fele-fele arányu megoszlást találtunk, ami arra utal, hogy a tanulók nem kapnak kellő információkat az élsportolókról. Megkérdeztük azt is, hogy kik azok az élsportolók, akiket ismernek rádióból, televízióból, vagy látták őket versenyeken.

Testnevelés tagozatos osztályok

Osztály	4		5		6		7	
	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány
Ismer	18	12	20	-	16	12	14	17
Nem ismer	2	1	3	10	-	3	-	-

Nem tagozatos osztályok /A+B/

Osztály	4		5		6		7	
	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány
Ismer	18	11	30	10	21	30	36	21
Nem ismer	3	16	6	7	6	13	-	10

A leányok között nagyobb a tájékozatlanság. Személyes találkozásuk élsportolókkal nem volt a tanulóknak.

A tanulók külföldi sportolók közül csak labdarugókat soroltak fel. A magyar sportolók névsorában is megtaláljuk a labdarugókat /68,2 %/, a fiuk Magyar Zoltánt említették még, míg a leányok Kovács Györgyit látták már a televízióban. Találtunk még a felsoroltak között négy atlétát, egy uszót /Wladár/, egy birkózót /Növényi/, egy ökölvívót, egy teniszezőt /Taróczy/, egy sakkozót /Portisch/ és két asztaliteniszezőt /Jónyer, Gergely/.

Tömegkommunikáció hatásai:

Testnevelés tagozatos osztályok

Osztály	fiu		leány		fiu		leány	
	leány	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány	
TV	18	13	23	8	13	10	10	15
Rádió	12	7	4	1	13	5	5	3
Rendezvény	12	5	6	3	6	1	4	4
Ujság	6	4	5	3	-	1	1	4
Könyv /sport/	3	-	2	-	3	-	2	1

Nem tagozatos osztályok /A+B/

Osztály	4		5		6		7	
	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány
TV	18	26	32	14	22	36	20	26
Rádió	2	1	3	1	2	4	3	2
Rendezvény	1	-	1	2	2	2	1	4
Ujság	-	-	-	-	1	1	1	-
Könyv /sport/	-	-	-	-	-	-	1	-

Mivel kérdésünk kifejezetten sportvonatkozású volt, meglepő az az eredmény, hogy a negyediktől hetedik osztályig a tömegkommunikáció igénybevétele a tagozatos osztályoknál csökken. Az érdeklődés nem a sporttal kapcsolatos előadásokra orientálódik. Így feltételezhető, hogy motivációs bázisként ezek a lehetőségek nem vehetők számításba.

Egyedül a rendezvénylátogatások rossz eredményére kaptunk magyarázatot, a városban csak egy sportegyesület van. A rendezvények színvonala alacsony, ezért nem is vonzó.

Pályaválasztási szándék vizsgálata:

A testnevelő tanári pályára a tagozatos 128 tanuló közül mindössze 15 szeretne menni. A többiek, tizennyolc egyéb pálya között szóródnak.

Ez a tanulók irányulására vet fényt, amely a megfelelő motiváció hiányát mutatja.

A nem tagozatos osztályokban 18 volt azoknak a száma, akik most testnevelő tanárok szeretnének lenni.

A kedvelt és elutasított gyakorlatok vizsgálata:

Megkérdeztük a tanulókat, hogy melyek azok a gyakorlatok, amelyeket nem szeretnek.

A negyedik osztályban a futást és a gimnasztikát nem szereti a tanulók 48,48 %-a, az 5. osztályban a tanulók 61,63 %-a nem szívesen végez lábemeléssel kapcsolatos gyakorlatokat. A 6. osztályban a gyerekek 67,74 %-a a futást kedveli legkevésbé.

Ennek okát az explorációnk során tudtuk meg, a futást fegyelmező eszközként is használják.

A 7. osztályban 70,96 % nem fut szívesen, de a magasugrást is elutasítja a tanulók 69 %-a.

Félelmi motívumok vizsgálata:

Testnevelés tagozatos osztályok

Osztály	4				5			
	fiu		leány		fiu		leány	
Nem fél	8	40,0 %	5	38,46 %	15	65,21 %	4	40,0 %
Baleset	9	45,0	7	53,84	8	34,78	5	50,0
Kudarcc	3	15,0	1	7,69	-	-	1	10,0

Testnevelés tagozatos osztályok

Osztály	6				7			
	fiu		leány		fiu		leány	
Nem fél	8	50,0 %	2	13,3 %	1	7,14 %	5	29,41 %
Baleset	5	31,25	5	33,33	5	35,71	4	23,52
Kudarcc	3	18,75	8	53,33	8	57,14	8	47,05

A táblázat szerint a tanulók igen nagy százaléka fél a balesettől. A fiuk 45 %-a, a lányok 53,84 %-a negyedik osztályban.

Meglepő, hogy a 7. osztályban a fiuk 57,14 %-a és a lányok 47,05 %-a fél a kudarcotól. Feltételezhető, hogy kevés sikerélményben volt részük, vagy a környezet elvárásai túlzottak.

Mindenképpen azt a megállapítást tartjuk helyénvalónak, hogy a sikerre orientált beállítódás eredményesebb a teljesítmény szempontjából, mint a szorongás.

Nem tagozatos osztályok /A+B/

Osztály	4				5			
	fiu		leány		fiu		leány	
Nem fél	16	76,19 %	20	74,07 %	21	58,33 %	12	70,58 %
Baleset	4	19,04	5	18,51	12	33,33	3	17,64
Kudarcc	1	4,76	2	7,40	3	8,33	2	11,76

Nem tagozatos osztályok /A+B/

Osztály	6				7			
	fiu		leány		fiu		leány	
Nem fél	22	81,48 %	26	60,46	23	63,88 %	21	65,62 %
Baleset	4	14,81	12	27,90	12	33,33	6	18,75
Kudarac	1	3,70	5	11,62	1	2,77	5	15,62

Vágyak és célok vizsgálata:

A környezet hatásrendszerének feltárását is megkíséreltük néhány eljárásmóddal. Ezért tájékoztunk arról, hogy a tanulók vágyai között milyen elismerési módok szerepelhetnek és ezekből következtettünk a motivumokra.

Testnevelés tagozatos osztályok

Osztály	4		5		6		7	
	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány	fiu	leány
Igénytelen	11	1	17	8	6	5	7	10
Tanári dicséret	3	4	1	2	1	5	1	1
Ig. dicséret	-	3	-	-	1	-	3	2
Versenydíj	6	5	5	-	8	5	3	4

A következő táblázatunk a tanulók által igényelt elismerési formákat mutatja a testnevelés tagozatu osztályokban.

Osztály	4		5	
	fiu	leány	fiu	leány
Négy szemközti dicséret	13 65,0%	7 53,84%	3 13,04%	5 50,0%
Társ előtti dicséret	18 90,0	11 84,61	11 47,82	4 40,0
Iskolai dicséret	16 80,0	6 46,15	14 60,86	5 50,0
Szülői dicséret	18 90,0	13 100,0	18 78,26	10 100,0

Osztály	6		7	
	fiu	leány	fiu	leány
Négy szemközti dicséret	7 43,75%	4 26,66%	7 50,0%	3 17,64 %
Társ előtti dicséret	8 50,0	9 60,0	3 21,42	5 29,41
Iskolai dicséret	7 43,75	11 73,33	1 7,14	5 29,41
Szülői dicséret	12 75,0	12 80,0	3 11,42	7 41,17

Nem tagozatos osztályok

Osztály	4		5	
	fiu	leány	fiu	leány
Négy szemközti dicséret	4,76 %	7,40 %	8,33 %	5,88 %
Társ előtti dicséret	14,28 %	29,62 %	27,77 %	29,41 %
Iskolai dicséret	33,33 %	11,11 %	27,77 %	17,64 %
Szülői dicséret	47,61 %	51,85 %	36,11 %	47,05 %

Osztály	6		7	
	fiu	leány	fiu	leány
Négy szemközti dicséret	-	9,30 %	16,66 %	6,25 %
Társ előtti dicséret	48,14 %	18,60 %	25,00 %	15,62 %
Iskolai dicséret	44,44 %	23,25 %	27,77 %	18,75 %
Szülői dicséret	7,40 %	48,83 %	30,55 %	59,37 %

Tekintettel arra, hogy a tanulók több formát is választhattak, a százalékok minden esetben az egyes csoportok létszámához igazodnak. A longitudinális vizsgálat azt bizonyította, hogy a negyedik osztályos gyermekek 90 %-a a szülői és társai előtt való dicséretet részesíti előnyben. Ugyanez az adat a 7. osztályra a fiuknál 21,52 %, a lányoknál 29 %-ra, illetve 22 % és 41 %-ra csökken a tagozatos osztályokban.

Összefüggést találtunk a vágyakat tükröző táblázatunk és az elismerési igény között. Mivel a versenydíj viszonylag magas tanulói létszámnál vonzó, így nem csoda, ha ennek felmutatása elismerést és ezért sikerélményt vált ki mind a társak mind a szülők előtt.

A tanulók társas kapcsolatainak feltárása:

Vizsgálatunk második részében a tanulók társas helyzetét mértük fel.

Szociometriai szavazólapok segítségével három kérdést tettünk fel.

Az első kérdés az volt, hogy osztálytársai közül kinek a tanácsát fogadná el a tanuló.

Második kérdésünk csapatvezetői szerepre utalt és ezért társakat kellett választani valamilyen csoportos foglalkozáshoz.

A harmadik kérdés arra vonatkozott, hogy a tanuló kiben

bizik meg, tehát kit kérne meg, hogy segítsen neki egy nehéz gyakorlat megtanulásában.

A motiváció szempontjából az első kérdés a legfontosabb, míg a második és harmadik közvetve segít a feltárásban. A kapott adatokat matrixon összesítettük, majd a preferált választások segítségével kérdésenként hálózociogramokat készítettünk. Végezetül pedig a kölcsönös választások ábrázolására, valamint a centrális és marginális helyzet szemléltetésére körszociogramokat rajzoltunk. /Lásd a mellékletben/

Testnevelés tagozatos osztályok

Osztály	4	5	6	7
Kölcsönösségi index	54,54 %	45,45 %	41,93 %	58,06 %
Sűrűségi index	0,45	0,42	0,35	0,48
Kohéziós index	0,02	2,83	2,36	3,22

A kiszámított mutatók a társas mezőben levő személyek igen laza kapcsolatára utalnak. Az adatokat egybevetettük Mérei Ferenc: A közösségek rejtett hálózata című könyvében leírt tapasztalatokkal. Az összehasonlítás rossz kapcsolatrendszert mutat, ezt igazolja a kérdőíves vizsgálat is, ahol a tanulóknak egymásról alkotott véleménye nem motiváló jellegű.

A szociogramok azt mutatják, hogy laza láncszerkezetek találhatóak, igen sok a perifériára szorult gyermek.

Nem tagozatos osztályok

Osztály	4.a	5.a	6.a	7.a
Kölcsönösségi index	66,66 %	59,25 %	88,23 %	43,75 %
Sűrűségi index	0,74	0,48	0,91	0,28
Kohéziós index	2,84	5,70	5,52	1,81

Nem tagozatos osztályok

Osztály	4.b	5.b	6.b	7.b
Kölcsönösségi index	61,90 %	84,61 %	55,55 %	61,11 %
Sűrűségi index	0,85	1	0,77	0,72
Kohéziós index	8,57	8,00	4,44	4,12

Tapasztalataink, amelyeket az időmérlegek vizsgálatánál szereztünk, igazolják a szociometriával mért adatokat, mert a szombati és a vasárnapi napon nem találtunk baráti kapcsolatokra utaló közös tevékenységi formákat.

Időmérleg vizsgálatok:

Mivel az időmérlegek hasznos információkat adhatnak a tanár motiváló tevékenységéhez, a tanulókat megkértük arra, írják le egy héten keresztül napi elfoglaltságukat.

Külön vizsgáltuk a szabadszombat és vasárnap programját, mert a többi napokon a tanulók 17-18 óráig az iskolában tartózkodnak és így a későbbi órákban sporttevékenységgel már nem foglalkoznak.

A kapott anyagot a következő szempontok szerint csoportosítottuk 07-22 óráig.

	Szombat /óra/	Vasárnap /óra/
Házimunka	3	2
TV, rádió	3	4
Játék	3	2
Sport	1/2	1/2
Hobby	1	1,5
Olvasás	1	1
Kirándulás	-	-
Étkezés	2,5	2,5
Fiziológiai szükségletek	1	0,5
Tanulás	1	1
Összesen:	15	15

Nem találtunk az időmérlegekben utalást a reggeli tornára, vagy valamilyen saját célkitűzésen alapuló önálló gyakorlásra.

A városban melegvizzel rendelkező uszoda van. A tanulók tapasztalataink szerint ez nem használják ki. Megjegyezzük, hogy szombaton és vasárnap 3, illetve 4 órát fordítanak TV nézésre, vagy rádióhallgatásra. Egy korábbi kérdésünk a tömegkommunikációs eszközökkel foglalkozott. A két adatot egybevetve megállapíthatjuk, hogy a rádió és TV műsorai nem motiválják olyan hatásfokkal a tanulókat, mint ahogy az várható volna.

A hétfőtől péntekig terjedő időszakban figyelemreméltó adatot találtunk: reggel 7,30 és 8,00 óra között a tanulók szívesen és önként ping-pongoznak.

Ez egy olyan motívum, amely az iskolában kialakult szokásrendszerekre vezethető vissza. Ez bizonyítja az iskolai hagyományok és szokások pozitív motiváló hatásait.

Tanári tevékenység vizsgálata:

Megkíséreltük Flanders vizsgálatára alapján interakciós analízis matrix segítségével a vizsgált testnevelés tagozatos osztályokban tanító tanárok munkáját értékelni. Az említett módszer, amely az indirekt hatást és direkt hatások, valamint a tanulói reagálások regisztrálására alkalmas, tantermi szituációkra vonatkoznak. Ezért úgy módosítottuk a felveendő 10 pontból a nyolcadikat, hogy a tanuló szóbeli válaszai helyett a végrehajtást jegyeztük fel. A többi pontokat értelemszerűen a testnevelési szituációk között alkalmaztuk.

	Tanár 1.	Tanár 2.	Tanár 3.
1./ A tanulók érzelmeinek elfogadása	8,77 %	-	12,19 %
2./ Dicséret	1,75	2,7 %	-
3./ A tanulók elképzeléseinek felhasználása	-	0,9	-
4./ Kérdések	-	-	-
5./ Közlés	7,01	6,30	4,87
6./ Utasítás	33,33	22,52	23,17
7./ Birálat	7,01	5,4	2,43
8./ Tanulói végrehajtás	42,10	58,55	54,87
9./ Tanuló kezdeményezése	-	0,9	-
10./ Csend vagy zavar	-	2,70	2,43

Mindhárom mérésben az utasítás kapta a legmagasabb százalékos értéket.

A tanulók érzelmeinek elfogadása /8,77 % és 12,19 %/ alacsony értékeket mutat.

A dicséret ugyancsak elhanyagolható motivációs tényezőként szerepel.

Ha ezeket az adatokat összevetjük egy másik vizsgálatunk mutatóival, akkor magyarázatot kapunk a leírt negatív jelenségekre. Az elmarasztaló, bíráló, utasításokkal vezényszavakkal irányító, szidalmazó jellegű magatartást helytelenítjük. Az itt kapott eredmények is alátámasztják azt a véleményünket, hogy a tanulók testnevelési vonatkozású irányulása és érdeklődése /kérdőívek, időmérleg/ a tanár vezetési stílusának függvénye is.

4. Tanári magatartás, vezetési stílus:

Különösen fontos számunkra azért, mert a testnevelés és sport szakirodalmában nem sikerült olyan munkát találni, amely felmérések alapján keres összefüggéseket a tanári magatartás és vezetési stílus, valamint a teljesítmény között, másrészt nem található arra sem adatok, hogy milyen összefüggés van a tanár magatartása és a tanulók testgyakorlással kapcsolatos motivumai, attitűdjei között.

A vizsgálatot megnehezíti az, hogy a testnevelés tantárgy sajátosságainál fogva, jellegében jelentősen különbözik a többi tantárgytól.

Vizsgálatunknak ezzel a részével ezeket a különbségeket is kézzelfoghatóbbá szeretnénk tenni.

A vezetési stílus hatásának kísérleti vizsgálata:

A téma jobb megközelítése érdekében egy kísérletsorozatot végeztünk a Ságvári Gyakorló Általános Iskolában 1976 tavaszán 3 párhuzamos 7. osztály fiú tanulóival.

A kísérlet leírása:

Igyekeztünk az elvégzendő feladatot úgy összeválogatni, hogy azok keresztmetszetét adják a tantervi anyagnak.

Ez a törekvésünk a korlátozott időkeret miatt csak részben valósult meg.

Az órákon folyamatosan megfigyeltük a tanulók munkavégzését, az osztály egészének munkamorálját és csak azután kezdtünk hozzá a kísérlet lebonyolításához. Elemzés alá vettük az alkalmazott vezetési stílust is.

Az osztályok előképzettségét három adat alapján hasonlítottuk össze:

- a./ Az előző félévben elért testnevelési osztályzatok átlaga,
- b./ a 2400 m-es futás időeredményeinek átlaga /Művelődésügyi Közlöny miniszteri utasítása alapján megadott táv/,
- c./ 2 perc alatt terpeszállásból guggolótámaszon keresztül időre végrehajtott fekvőtámaszok átlaga.

Az értékelésnél figyelembe vettük a szubjektív megfigyelés adatait is és ennek alapján rangsort készítettünk. A felmérések és a rangsor alapján legjobb a c. osztály /továbbiakban: III.o./ és leggyengébb a b. /továbbiakban: I.o./

A statisztikai értékelés szerint a három osztály eredménye között nincs lényeges különbség.

A beosztás a kísérletre I. /demokratikus vezetés
II. /autokratikus vezetés/ III. /Laissez faire/.

Az eredményeket az alábbi táblázat szemlélteti:

Testnevelési érdemjegyek:

Átlag	Szórás	Szélső értékek
I. 4,8	$\pm 0,25$	4 - 5
II. 4,8	$\pm 0,33$	4 - 5
III. 4,6	$\pm 0,54$	3 - 5

Fekvőtámasz:

Átlag	Szórás	Szélső értékek
I. 47	$\pm 5,9$	35 - 60
II. 48	$\pm 3,4$	41 - 54
III. 51	± 5	41 - 60

2400 méter:

Átlag	Szórás	Szélső értékek
I. 12:33	± 57 sec	11:05 - 13:52
II. 11:45	$\pm 1:10$	9:49 - 12:53
III. 11:43	± 47 sec	10:53 - 14:12

Az első részben olyan gyakorlatanyagot alkalmaztunk, amely jelentős fizikai /jelen esetben állóképességi/ igénybevétel mellett komoly akarat-erkölcsi tulajdonság-szintet feltételez /pl. hosszú futás/.

A második részben olyan anyag dominál, ahol a fizikai igénybevétel kisebb ugyan, de a gondolkodás, az emlékezet, a felidézés játszik jelentős szerepet /valamilyen gyakorlatsor bemutatása/.

A lebonyolításra 6 órát fordítottunk. 3 órában az állóképességi gyakorlatokat végeztük.

Egyenletes iramu futás elfáradásig; 2 db 4 kg-os súlyzóval a kézben, melltől nyomás a fej fölé és hanyattfekvésből felülés bordásfalnál rögzített lábbal. Minden gyakorlatnál a cél az, hogy a tanulók minél többet teljesítsenek.

A következő 3 órában a tanulók egy 64 ütemből álló szabadgyakorlatot tanultak. Minden 4, illetve 8 összetartozó ütemet a tanulók kétszer ismételték. A gyakorlat megtanulásánál minden csoportnál 6 percet fordítottunk 3 egymást követő óra elején.

Célunk az volt, hogy úgy állítsuk össze a gyakorlatot, hogy a teljesítmény pontosan mérhető és az eredmény statisztikailag értékelhető legyen. Az értékelésnél a pontos és a folyamatos végrehajtást vettük alapul. Ha a tanuló hibátlanul, megállás nélkül végezte a gyakor-

latot 0 hibapontot kapott /kisebb tartáshibákat nem vetünk figyelembe/. Minden tévesztésért 2 hibapontot, megállásért 1 hibapontot vontunk le.

Tanári magatartás a kísérlet alatt:

I. osztály /demokratikusan vezetett csoport/

Magatartásmód: buzdító, dicsérő, együttműködő. Kiemelt viselkedési forma: az együttműködő, kooperáló magatartás. Ebben a formában a vezetési stílus többé-kevésbé megegyezik a szakirodalomban leírtakkal. A tényleges munkavégzés alatt az együttműködő, buzdító, az óra kezdésekor az előző foglalkozást értékelő, dicsérő magatartás dominál, az óra végén pedig ismételten a dicsérő.

Figyelmet fordítottunk arra, hogy a tanár kerüljön minden hangos, elmarasztaló megnyilvánulást. Az első kísérleti órán, de a későbbiekben is a tanár kiemelte a kísérlet fontosságát, hangsúlyozta, hogy a tanulók számára megtiszteltetés, hogy abban részt vehetnek.

II. osztály /autokratikusan vezetett csoport/

Magatartásforma: elmarasztaló, bíráló, utasításokkal, vezényszavakkal irányító. Dominált az utasítás, valamint a vezényszavak és rendgyakorlati alapformák alkalmazásának tulsúlya.

A szidalmazó jellegű magatartást, - mint pedagógiailag helytelent - eleve elvetettük.

A munkavégzést, az egész órát szigorú vezényszavak, a végrehajtás azonnali megkövetelése jellemezte. Az óra kezdetén a tanár bíráló formában értékelte az osztály előző tevékenységét. A gyakorlás alatt minden hibát azonnal észrevett és bírált. Az óra végi értékelés elsősorban elmarasztalásból állt. A foglalkozást a tanár általában hangosan vezette. Nemtetszését különböző megjegyzésekkel fejezte ki. Szigorúan ügyelt arra, hogy sem beszélgetés, sem egyéb rendbontás ne forduljon elő.

III. osztály /laissez faire vezetési stílus/

Magatartásforma: közömbös. A tanár ismertette a feladatot, de nem fűzött hozzá sem magyarázatot, sem értékelést. Az óra elején elmaradt a sorakozó, ha a tanulók beszélgettek, mással foglalkoztak, nem kaptak figyelmeztetést. A gyakorlást a tanulók egyénileg végezték, a tanár általában mással foglalkozott, naplót írta be, beszélgetett, stb. A foglalkozás végén nem értékelt.

A kísérlet egész ideje alatt a foglalkozások jellemzőit a tanulók reagálását, megjegyzéseit, viselkedését feljegyeztük.

A kísérleti órák az alábbiak szerint zajlottak le:

Az első órán az egyenletes iramu futást végezte minden osztály. Az I. osztály bevezetőben a következő utasítást kapta: Mindenki egyenletes iramban fusson mindaddig, amíg el nem fárad. Tájékoztattuk a tanulókat az irambeosztásra vonatkozóan is. A gyakorlat végrehajtása közben a tanulókat állandóan buzdítottuk. Minden tanulót külön megdicsértünk, amikor befejezte a futást. A már leállt tanulók aktívan résztvettek a foglalkozásban azzal, hogy biztatták társaikat. Érdekes színpontja volt a kísérletnek, mikor az osztály IV. csoportos /állandó felmentett/ tanulója beállt futni és két körön /600 m/ keresztül buzdítva kísérte társait.

A tanulók közül többen a túlzott igyekezet miatt túl gyorsan kezdték a futást és emiatt kénytelenek voltak hamarabb leállni.

A II. osztályban testnevelőjük az óra elején kétségét fejezte ki arra vonatkozóan, hogy a csoport alkalmas-e arra, hogy ebben a kísérletben részt vegyen. A megtisztelő jelleget itt is hangsúlyoztuk. A helyes irambeosztást ismertettük, sőt futás közben is figyelmeztettük a tanulókat, ezért az osztály nagyon óvatos iramban kezdett.

1000 m átlaga 6 perc, 30 másodperc volt. Azok a tanulók, akik leálltak, a következő megjegyzéseket hallhatták:

"-Ez ugyancsak gyengécske", "Tőled lényegesen többet várok", "-Ez semmi kisfiam" stb.

A III. osztály tanulóit tájékoztattuk a feladatról. Mivel egyik tanuló felmentést kért, vele számoltattuk a köröket. Ezek után látszólag nem figyeltünk a gyakorlatra. A tanulók kísérletre vonatkozó kérdéseit azzal szüntettük meg, hogy "ne zavarjatok, csináljátok önállóan". A tanulók lassu iramban, beszélgetve, nevetgélve futottak négy kört /1200 m/, a negyedik kör után úgy tűnt, hogy leállnak. Ekkor azonban érdekes dolog történt. Futás közben tanácskozni kezdtek, egy-két másodpercre leálltak, majd ismét futni kezdtek.

Ettől kezdve megszűntek a fegyelmezetlenségek és mindenki képzettségének megfelelően futott. Az az 5 fős csoport, akik a futás folytatása mellett voltak 30 kört /9000 m/ teljesítették.

Akik leálltak, semmiféle értékelést nem kaptak. Az 5-ös élboly, miután lefutották a 30 kört, közölték velünk, hogy mennyit futottak és várták a dicséretet. Helyette csak annyi történt "gyerekek siessetek az öltözéssel, mert dolgunk van, el kell menni".

A csoportot a reagálás nagyon meglepte, mert számukra ez teljesen szokatlan volt.

Egyenletes iramu futás

	Átlag	Szórás	Szélső értékek
I.	5743	+ - 1306	2220 - 11600
II.	5961	+ - 620	3500 - 8200
III.	5725	+ - 260	2400 - 9000

A következő órán a nyomásgyakorlatot végeztük.

A tanári magatartás megegyezett a korábbival. A megfigyelés eredményei:

Az I. osztálynál a lelkesedés tovább nőtt. Igyekeztek minél többet teljesíteni. A II. csoport is nagyon igyekezett. Be akarták bizonyítani, hogy érdemtelenül kapják a bírálatot. Ezt eredményük is bizonyította. A jó gyakorlatvégrehajtás és pozitív hozzáállás ellenére kapott bírálat viszont láthatóan elkedvetlenítette őket.

A III. osztálynál már a második alkalommal nagyfoku érdetlenséget tapasztaltunk.

Kézisulyzó

	Átlag	Szórás	Szélső értékek
I.	47,4	$\pm 13,2$	28 - 90
II.	44,9	$\pm 14,0$	20 - 80
III.	38,1	$\pm 11,7$	20 - 70

A 3. órán a felülés gyakorlata következett. Az I. osztálynál az érdeklődés, a lelkesedés és ezzel együtt a teljesítmény láthatóan felfelé ivelt. Ebben a gyakorlatban már megelőzték a II. osztályt.

Egyénileg is született néhány kiemelkedő teljesítmény. A 93,3 átlag nagyon jó.

A II. osztály tagjai is igyekeztek, de már közel sem annyira, mint az előző két órán. 92,2 átlaguk még így is elismerésre méltó.

A III. osztály minimális érdeklődést tanusított. 47,1 átlaguk alig több mint fele a két második osztály eredményének.

Felülés gyakorlata

	Átlag	Szórás	Szélső értékek
I.	93,3	$\pm 32,8$	51 - 200
II.	91,2	$\pm 22,1$	47 - 143
III.	47,1	$\pm 17,0$	23 - 84

A kísérlet első részének befejezése után összefüggéseket kerestünk a Spearman-féle rangsorkorreláció alkalmazásával. Az egyes gyakorlatok között az alábbi összefüggéseket találtuk:

I. Egyenletes iramu futás	- 2400 m, 0,56
Egyenletes iramu futás	- felülés 0,38
	2400 m, felülés 0,31
II. Egyenletes iramu futás	- 2400 m, 0,49
Egyenletes iramu futás	- felülés 0,60
	2400 m, felülés 0,63
III. Egyenletes iramu futás	- 2400 m 0,8
Egyenletes iramu futás	- felülés 0,70
	2400 m, felülés 0,67

A táblázat alapján láthatjuk, hogy az összefüggések értékei legnagyobbak a III. osztálynál és a legkisebbek az I. osztály esetében.

A kapott eredmények mélyebb értékelése több vizsgálatot igényel.

A kísérlet 2. része szintén három órából állt.

Feladat a 64 ütemű szabadgyakorlat megtanulása.

Az alapformákat a tanulók ismerték, végrehajtásuk nem

jelentett számukra nehézséget. A tanári magatartás továbbra is változatlan. Az I. és II. osztály együtt gyakorolt a tanár vezetésével, de a gyakorlatot kifüggesztettük a tornateremben, a terem előcsarnokában és az öltözőben is, így lehetőség volt egyéni gyakorlása is.

Minden csoport tudta, hogy a felmérés végén egyénileg kell számot adni a megtanultakról.

A III. osztály részére egyszer bemutattuk a gyakorlatot, és ezután az óra elején egyénileg gyakoroltak. Ez az osztály a gyakorlásban segítséget nem kapott.

Az I. és II. osztályt a szokásos módon menet közben is ellenőriztük, értékeltük. A felmérésen minden tanuló egyénileg mutatta be a gyakorlatot, a többiek ezalatt háttal a bemutatónak, a padon ültek.

Az I. és II. osztályból mindenki végrehajtotta a gyakorlatot. A hibák és megállások száma is kevés volt. Az I. osztályból 3, a II. osztályból 4 tanuló folyamatosan hiba nélkül végezte a feladatot.

A III. osztály a várt gyenge teljesítményt produkálta. Hét tanuló /32 %/ egyáltalán nem tudta bemutatni a szabadgyakorlatot.

Ezek a tanulók az értékelés során 50 hibapontot kaptak.

/A lehetséges hibapontok összege kerekítve/

Szabadgyakorlat

	Átlag	Szórás	Szélső értékek
I.	6,09	± 3,3	0 - 11
II.	6,17	± 2,8	0 - 9
III.	21,00	± 19,0	2 - 50

A vezetési stílus kérdőíves vizsgálata:

Az első kérdőív a pályaválasztás motivumait vizsgálta. Kérdésfeltevésünk: milyen motivumok alapján, milyen életkorban, milyen személyek hatására választják jelöltjeink a testnevelő tanári pályát.

A legtöbb jelölt pályaválasztását saját elhatározásaként jelöli meg /46 %/. Jelentős a szülő és a testnevelő befolyásoló hatása is. A kérdőívre adott válaszokból még az edző és a barátok /különösen a férfi hallgatóknál/ hatását emelhetjük ki.

A továbbiakban a döntés egyéni szempontjait elemeztük. A kapott válaszok alapján a sportszeretet áll az első helyen /34 %/, ezt a gyermekszeretet követi /20 %/.

Jelöltjeink különböző módon fogalmazzák meg véleményü-

ket, de választásuk egyéni motivumai nagyobb részben a sporttevékenységhez /67 %/, kisebb részben a gyermekneveléshez, tanításhoz kapcsolódik /33 %/.

Milyen életkorban határozzák el jelöltjeink, hogy testnevelői pályára lépnek.

A kérdőíven mindenki maga jelölte meg azt az életkort, amikor eldöntötte, hogy testnevelő tanár lesz. A többségnél ez a középiskola 3-4 osztályára esik /48 %/. Jelentős az "általános iskolás korban" megjelölés /34 %/, de akadt olyan jelölt is, aki az általános iskola 5. osztályát említi.

A harmadik kérdőívvel a tanulók vezetési stílussal kapcsolatos előképzettségére szeretnénk volna választ kapni.

A válaszok elsősorban a jelöltek tapasztalatait tükrözik, ennek következtében egyoldalú eredményeket kaptunk. A válaszokból az autokratikus stílus dominanciája tűnik ki.

Megdöbbenő, hogy szinte nincs olyan kitöltött kérdőív, amelyben ne találkoznánk a testmozgások, testgyakorlatok büntető célzatu felhasználásával.

Nem akarunk messzemenő következtetéseket levonni a vizsgálat ezen részéből, de úgy érezzük, nem véletlen jelen-

séggel állunk szemben. A gyakorlatban nagyon sokszor előfordul az egyes mozgások, különösen a futás és a fekvőtámaszok büntető célzatu felhasználása. Gyakoriak a különféle sértő megjegyzések is. Személyiségtorzító hatásuk nem elhanyagolható.

Elenyészően kevés azoknak a válaszoknak a száma, ahol jelöltjeink megpróbáltak valamilyen pedagógiailag helyes problémamegoldást találni.

5. Tanár-diák, edző-versenyző viszony vizsgálata:

Az előző vizsgálatok meggyőzően bizonyítják, hogy a tanulók hatékony motiválása érdekében szükség van ennek a kérdésnek az elemzésére.

Alkalmazott módszer:

Vizsgálatainkat kérdőíves módszerrel végeztük általános iskolai tanulók körében.

A felmérés első részét, amely a tanár-diák kapcsolatra vonatkozott Zánkán vettük fel. Főiskolai hallgatóinknak az egyhónapos gyakorlaton lehetőségük nyílik a kapcsolatok különböző irányu alakulását megfigyelni. Főleg a tanórán kívüli kapcsolatokat, mivel nagyobb hangsúlyt a mozgalmi élet kapott.

A felmérés második részét, az edző-versenyző kapcsolat vizsgálatát a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola I. sz. Gyakorló Általános Iskolájában végeztük. Itt megfigyelést kevésbé alkalmazhattunk, az adatokat kérdőíves módszer segítségével kaptuk.

A felmérésben 351 10-14 éves koru tanuló vett részt. A kapott válaszokat kérdésenként elemeztük és értékeltük, majd összehasonlítottuk. A válaszok jól mutatnak bizonyos

tendenciákat.

A tanár-diák kapcsolat kérdései általában vonatkoztak a tanárookra, szükségtelennek tartottuk a testnevelő tanárok személyére szoritkozni. A pedagógus kollektiva egyébként is sokat tehet a permanens testnevelés iránti igény kialakításában.

A felmérésben szereplő kérdéseket Donáth B. A tanár-diák kapcsolatokról című könyv segítségével állítottuk össze. A tanulók név nélkül válaszoltak feleletválasztásos módszerrel.

Az edző-versenyző kapcsolatot - amelyet a permanens testnevelés iránti igény kialakítása szempontjából tartunk fontosnak - szintén vizsgáltuk. A felmérés anyagát sportszakmai szempontok figyelembevételével állítottuk össze.

Tanár-diák viszony

Az 1. sz. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Kit tartanak magukhoz közelállónak, akinek titkaikat feltárják ?

A bizalmi személy a rendezett családi körülmények között élő tanulóknál nem mutatott nagy eltérést. Az összesített eredményt az 1. számú táblázaton láthatjuk.

Az első helyen mindkét nemnél a szülők álltak. A lányok elsősorban az anyát jelölik meg, míg a fiuk egyenlő arányban fordulnak a két szülőhöz. A leányoknál a serdülőkorban jelentkező biológiai változások azok, amelyek miatt az anyához fordulnak bizalommal. A gyerekeknél ez a bizalom leginkább abban nyilvánul meg, hogy a szülő, mint a hozzá legközelebb álló személy sokat tud segíteni céljaik elérésében, a pályaválasztásban.

Ezután a barátok, a baráti kör szerepel nagyobb százalékkal. A hasonló koruak társaságában találja meg a barátot, akivel kötetlenebb beszélgetést tud kialakítani. A lányok 50 %-a áll bizalmi kapcsolatban egy-egy barátnővel, míg a fiuknak 30 %-a. A fiuk inkább baráti körbe csoportosulnak, ezzel szemben a lányok egy barátnővel alakítanak ki szorosabb kapcsolatot.

Összehasonlítva a Donáth Blanka által végzett vizsgálatok eredményeit a mi eredményeinkkel, eltéréseket állapíthatunk meg. Ott csak 10 %-ban fordul a tanuló a tanárhoz, mint bizalmi személyhez, míg nálunk 36 %-ban. Tanáraikkal való kapcsolatukban az iskolai problémákat magába foglaló kérdéseken túl egyéb vonatkozásban is igényelnek beszélgetéseket.

A testvérhez csak kevés százalékban fordulnak bizalommal.

Ennek okát abban láthatjuk, hogy a testvér vagy kicsi, óvodás, vagy már felnőtt és másképp gondolkodik mint ő.

Az osztállyal való bizalmi beszélgetés mutatkozott leg-minimálisabb százalékban. Az osztályok koedukáltak, magas létszámuk, ami gátló tényezőként hat a személyes problémák megoldásában.

A lányoknál a beszélgetési igény személyesebb témákra irányuló, szubjektív, amelyre az apa, az osztály, a nagyobb létszámú baráti kör kevésbé alkalmas.

Ezzel szemben a fiuknál nem kap nagyobb hangsúlyt az apa, vagy barát, beszélgetés helyett inkább együtt csinálnak valamit.

Az "egyéb" rovathoz csak a fiuk irtak néhány választ, a következőket: "aki közelálló és ért a témához," unoka-testvér, osztályfőnök, mindenki, attól függ, milyen a téma.

Láthatjuk, hogy a bizalmi személy megválasztása ebben a korban legtöbbször még nem a kérdéstől függ, mivel csak egy-két tanulónál merült fel az a gondolat, hogy az a személy, akihez bizalommal fordul, mennyiben érdekelt és tud segíteni.

A 2. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Közös tevékenység a tanárral. Igénylik-e az együttműkö-

dést a tanulók a tanárral és ha igen, akkor azok milyen jellegűek legyenek ?

A közös tevékenységek közül a kirándulás az, ami a legnagyobb százalékban szerepelt. A közös kirándulás azért is vonzza a tanulókat, mert sokrétű hatása szellemileg és fizikailag is sokat nyújt, fesztelenebbé válik a kapcsolat a pedagógus és diák között.

Sok érdekességet látnak a kirándulások alkalmával, megnyílik előttük az ut a külvilág felé, betekintést nyernek számukra még ismeretlen dolgokba. Megismerik a tanárt, mint magánembert az iskolán kívüli életben. A kirándulásnak nagyszerű közösségalkotó szerepe van.

Az osztály tagjait közelebb hozza egymáshoz, az érzelmeik felszabadultabbá válnak. Lányoknál nagyobb igényt találunk az ilyen kirándulásokra, mint a fiuknál. Ez elsősorban abból adódhat, hogy a lányok maguk kevésbé vállalkoznak hasonló programok megvalósítására.

Ugy gondoljuk, hogy a gyerekeknél a pozitív tapasztalatok hozták létre az iskolai kirándulások igényét.

Az "iskolán kívüli tanulás", mint közös tevékenység formáján belül a szakkör szerepelt sok tanulónál. Az érdeklődéstől függően, az önként választott foglalkozás a tanár és a résztvevők között kölcsönösen jó kapcsolatot alakít ki. A szabadon választott témakörök nagyon jól szol-

gálják a tanulók tudásvágyának kielégítését, az új és érdekes ismeretek elsajátítását. A fiuk figyelmét inkább a műszaki dolgok kötik le, míg a lányok a természet sokszerűségével foglalkoznak szívesen.

Általánosan is feltettük a kérdést, hogy mennyire tartanak igényt az iskolán kívüli tanulásra, de ez a szakkörön kívül jóval kevesebb arányban jelentkezett, főleg a lányoknál. A fiuknál 22 %-os, a lányoknál pedig csak 16 %-os az érdeklődés aránya.

A táborozás és sport kedvelt közös tevékenység.

A gyerekek a tanóra feszültsége alól feloldódnak, a tanárral való kapcsolat közvetlenebbé válik. Az osztály és a tanár kapcsolat másképpen formálódik, mert egy-egy táborozás alkalmával, vagy sportkörön 10-14 éves korig vehetnek részt a tanulók és egy csoportban más osztálybeliek is vannak.

A hasonló koruak társaságát keresik és ezzel magyarázható, hogy miért választották nagyobb százalékban az osztálykirándulást.

Lényegesen kisebb mértékben jelentkezett a közös színház-, és mozilátogatás. Ennek fő oka az lehet, hogy az ilyen összejöveteleken a gyerek passzívan vesz részt és nem adja azt a közösségi élményt, mint a kirándulás.

Az előadásokra általában szülőkkel mennek. Az iskolán belül rendezett mozi-, színház-, képtár-, hangverseny-látogatások közösségi többletét a későbbi együttes megbeszélés hozhatja meg, amely a személyes és közösségi kapcsolat szorosabbá tételét eredményezheti.

Elégé meglepő volt, hogy a "semmiben" kategória is válaszként szerepelt. Elgondolkodtató az a tény, hogy van olyan tanuló, aki semmilyen körülmények között sem szeretne a pedagógussal kapcsolatba kerülni. Az ilyet a tanárnak észre kell venni és segíteni a tanulón, mert lehet, hogy a gyerek komoly problémákkal küzd.

A tanárt inkább a tanuláshoz igénylik, hogy a felmerülő problémákban segítsen. Ezt az "egyéb" rovatba írták a tanulók. A lányoknál többen jelezték a tanulást, mint a fiuknál. A lányoknál még a következők is felmerültek igényként: órákon, üzemlátogatáskor rajmunka megbeszélések.

A 2. kérdés tükrözi, hogy az osztályok, csoportok, mit szoktak nevelőikkel együtt csinálni. A közös élmények, az emlékek és pozitív tapasztalatok azok, amelyeknek hatására a tanulók igénylik a felnőttel való együttléte-

Az 1. és 2. kérdés eredményeinek értékelése.

A feltett kérdések válaszait elemezve megfigyelhettük, hogy a különböző helyről érkező tanulók bizalmi személyei között a pedagógus milyen szerepet tölt be, a pedagógusokkal szemben milyen elvárásaik vannak a tanulóknak. A vélemények sokfélesége azt igazolta, hogy a tanulók válaszaikat felszabadultan, saját elképzeléseik alapján irták.

Ebben a korban első számú bizalmasnak a szülőket tekintik, ami a rendezett családi körülmények között élőknél érthető is. A pedagógus a vártnál nagyobb százalékkal szerepelt, de még így is csak a barát, vagy baráti kör után.

A 3. kérdésre adott válaszok értékelése.

Hol legyenek együtt ? E kérdésben kapunk választ arra, hogy a tanulók az órákon kialakult kapcsolatot mennyire szeretnék bővíteni úgy az iskolán belül, mint azon kívül ?

Az uttörőfoglalkozás szerepelt legnagyobb százalékban. Az összejöveteleken a pedagógussal való kapcsolat közvetlenebb, a munkában egyenrangú társakká válnak.

Az iskolán kívüli tevékenységek között - hasonlóan a 2. kérdésre kapott válaszok eredményéhez - itt is a kirándulás vezet. A tanár, mint magánember olyan viszonyba kerül a gyerekekkel, amelyet az óra kötöttsége általában nem engedhet meg. Ezek a kirándulások jobban erősítik a kapcsolatot, mert nem olyan, mint a hivatalos tanár-diák viszony.

A fiuknál nagyobb igény mutatkozik a sportversenyen való együttlét iránt, mint a kiránduláson való részvételre. Ebben a korban nagyon könnyen tanulnak meg különböző mozgásokat, egyben mozgásigényük is kielégül.

Itt nem olyan kapcsolat figyelhető meg, mint a kiránduláson. Ha a pedagógus /pl. osztályfőnök/ együtt izgul a tanulókkal az iskolai versenyeken, ez a tanulókra nagy hatással van. A kapcsolat ilyenkor szorosabbá válik.

A közös mozi-, színházlátogatások programjának gondolata itt is csak kevés tanulónál merült fel. Az alacsony százalék oka a 2. kérdésben szereplő válaszokhoz hasonlóan abban rejlik, hogy a passzívabb részvétel miatt a kapcsolat kis mértékben jut felszínre.

A 4. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Miről beszéljen egymással a tanár és diák ?

Mi legyen a beszédtema ?

A lányoknál különösen magas százalékkal, de a fiuknál is első helyen a "pályaválasztás" kategória áll.

A tanuló számára nagyon fontos, hogy a pályaválasztás előtt információkat kapjon arról, hogy mit kell jól tudnia ahhoz, hogy célját elérhesse. A pedagógus ismerve a tanulók képességeit és a lehetőségeket, sokat tud segíteni. A gyerekek bátran fordulnak a szakmailag képzett pedagógushoz, tanácsukat kérve.

A közösségben történő eseményeket, problémákat legjobban a tanárral tudják megvitatni, mivel ő mindenkit ismer. A jó kapcsolat kialakulása érdekében szükséges, hogy bizalommal forduljanak a tanárhoz és beszéljék meg a felmerülő kérdéseket.

A "fiuk-lányok" kapcsolata mindkét nemnél alacsony százalékban szerepelt. Mint az 1. kérdés válaszaiban is láttuk, e témáról a tanuló inkább a szülővel, vagy a hasonló koru társával beszél szívesen. Tanárral legfeljebb akkor, ha a kapcsolat már szorosabb.

A "családi dolgok" kategóriát, mint beszédtemát kevesen igénylik. A rendezett családi körülmények között élőknel nem merülnek fel problémák. Ha mégis történe valami,

azt nem szívesen mondják el osztálytársaiknak, még inkább tanáraiknak.

Szivesebben beszélgetnének a barátságról, magatartásról, de erről is elég kevesen.

A lányoknál hasonló arányban szerepelnek ezek a kategóriák: családi dolgok /12 %/, barátság /12 %/, magatartás /18 %/, viszont a fiúk a családról való beszélgetésekről nagyon elzárkóznak. Személyes jellegű kérdésekről nem szívesen beszélgetnek a tanárral.

Az egyéb rovatban leírt válaszok is tükrözik, hogy a beszélgetésnél inkább az iskolai kérdések kapnak nagyobb hangsúlyt. A következő válaszok voltak: mindenről, osztálykirándulásról, raj- és uttörőösszejövetelről.

A tanulóknak az iskolában kialakult kapcsolat, a közös tevékenység során igény merül fel a tanárral való beszélgetésre, de nehezen tudnak feloldódni. Nagy segítséget nyújthat a pedagógus azzal, ha közvetlenebb, barátságosabb.

Az edző-versenyző kapcsolat.

Az 1. sz. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Az első kérdés tájékoztató jellegű, hogy ki milyen edzésre jár, mely sportágban tevékenykedik aktívan.

A válaszokban a következő sportágak szerepeltek: sakk, tenisz, uszás, búvár, kenu, cselgáncs, vizilabda, néptánc, kosárlabda, labdarugás, karate, röplabda, atlétika, torna.

Láthatjuk a gyerekek érdeklődése sokrétű.

A néptánc nagy fizikai megterhelést kíván a tanulóktól. Lényegében ez is fizikai tevékenység, ahol az edzések /próbák/ komoly erőfeszítést igényelnek.

A sport sajátossága, hogy versenyzői egyénileg, vagy csapatban mérik össze tudásukat.

Az edző és versenyző kapcsolatában lényeges, hogy az edzőnek egy-egy sportolót kell-e felkészítenie a versenyre, vagy 5-10 fős csapat játékát összehangolni.

Az eredmény eléréséhez alapfeltétel, hogy az edző ismerje tanítványát, szaktudásával fejlessze képességeit, de témánk szempontjából az is, hogy a közös munka során jó kapcsolat alakuljon ki közöttük.

A 2. sz. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Kinek a hatására választott sportágat ?

A válaszok százalékos megoszlását az 5. sz. táblázat tünteti fel.

Legmagasabb százalékban a "szülők" kategóriája szerepelt. Ennek több oka lehet. Egyrészt maga a szülő is sportol és ismerve annak a sportágnak szépségét, ajánlja gyermekének. Előfordul, hogy az edző az apa, vagy az anya. Ebben az esetben a kapcsolat még szorosabbá, bensőbbé válik, mivel a közelség nagyobb bizalmat teremt.

A második helyen a testnevelő tanár szerepel, mivel az órákon a tanárnak bőven nyílik alkalma megfigyelni a tanulók mozgását, testi felépítettségét. A munkavégzés során látja, hogy mely terület az, amelyben rendszeres edzés hatására eredményesen sportolhat tanítványa. Az órákon végzett feladatok sokrétűsége felkelti a tanulóknál az egyes sportágak utáni érdeklődést. Az általános iskolában folyó tömegsportot általában egy-egy testnevelő tanár vezeti, így a kiválasztáskor elsősorban az órai tapasztalatokra támaszkodik.

Sok helyen megfigyelhető, hogy a testnevelőtanár egyben az edző is.

Végül egyenlő arányban a barát és osztálytársak alacsony

százalékát találjuk. A barát, mint bizalmi személy a gyerek számára fontos szerepet tölt be és a közös tevékenységben. Edzésen lehetőség nyílik erejük összemérésére, versenyeken iskolájukat, osztályukat képviselve küzdeni az eredményes szereplésért.

Nemcsak olyan gyerekekkel találkozunk, aki azért sportol, mert igényli a minél magasabb fokon történő mozgások elsajátítását, hanem azért is, mert egészségileg szükséges van rá. A felmérés alkalmával ilyen esetet is tanulmányozhattunk. Az "egyéb" kategóriában szerepelt az a válasz is, hogy a tanuló maga választotta a sportágát, mert érdekesnek és szépnek látta, s úgy érezte, hogy teljesíteni tudja feltételeit.

A 3. sz. kérdésre adott válaszok értékelése.

Szeretted-e csinálni ?

A kérdésre egybehangzóan az igen választ húzta alá mindenki. Hogy miért ? Az indoklásban a pozitív tapasztalatok tükröződnek. Sokan csak általánosan fogalmazva ennyit irtak: szeretem ezt a sportot, szeretem csinálni, jó és érdekes, szép sportág, sok érdekes dolgot tanulunk, jó kikapcsolódás mellett testedzést nyújt.

Lényeges szempont, hogy a gyermek felismeri a sport másik fontos oldalát, mégpedig azt, hogy egészséges. Szeretne

erősödni, sok dolgot megtanulni a saját területén belül. Egy karatézó írja, hogy azért választotta ezt a sportágat, hogy "meg tudja magát védeni". Vannak, akik azért szeretik, mert az édesapjuk is kosarazott, sportolt és megkedvelte.

A népitáncosok pluszként megemlítik, hogy jó a társaság és kedvelik a tanárnőt. Más csapatsportban olvashattuk, /kosárlabda, labdarugás, röplabda/ hogy sok a játék, az egymás elleni küzdelem élményt szerez a gyermek számára.

Ebből is láthatjuk, hogy a tanuló a választott területen szeret dolgozni, mozgásigényük kielégül az adott sportágon belül. Ezzel párhuzamosan a sportolók jó kapcsolatban állnak edzőjükkel, ami a válaszokban is érezhető.

A 4. sz. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Miért jár edzésre ?

A 4. sz. kérdésben szereplő válaszokat már a 3. sz. kérdésnél olvashattuk. Itt arra szerettünk volna választ kapni, hogy mi az, ami miatt a gyermek szívesen jár edzésre.

Legnagyobb százalékban a sportág iránti szeretet mutatkozott, 85,4 %. Kisebb arányban a "jó társaság" kategória szerepelt. A kötetlenebb munka, a tantermi órák fe-

szültebb hangulatát háttérbe szorítva, a mozgás, a közös tevékenység a gyerekeket közelebb hozza egymáshoz. Ezután következik kis különbséggel az edző iránti érzelem. Az edző barátságosabb, közvetlenebb, sokszor humoros, ami a gyerekekben feloldja az órai tanár-diák viszony feszültségét. Sokat foglalkozik a tanítványaival, ha szükséges, akkor egyénileg javítja a hibákat és ez a törődés a gyermekben bizalmat kelt.

Mindez pozitívan hat a sportolóra, motiválja, hogy edzésre járjon, mert érdekes nemcsak a jó társaság miatt, hanem, hogy erősödjön, mozogjon.

Az "egyéb" rovatban erre tértek még ki a sportolók, ami igazolja, hogy szeretik az edzéseket.

Az 5. és 6. sz. kérdésre kapott válaszok értékelése.

A felmérés alapján megtudtuk, hogy a gyerekek edzői 24 %-a egyben testnevelő tanár is.

Nem minden tanulónak nyílik lehetősége, hogy iskolában, vagy valamelyik sportkörnél érdeklődése szerint válasszon sportágat. Szegeden a sportélet sokoldalú és a feltételek viszonylag adottak. Az ifjuság a sport több ágában tevékenykedhet érdeklődési körének megfelelően. Ezt megfigyelhetjük az 1. sz. kérdésre adott válaszokban is.

A 6. sz. kérdésben arra kerestünk választ, hogy miben kü-

lönbözők a testnevelő az edzőtől ?

Kiváncsiak voltunk, hogy a tanár az edzésen is olyan hangnemben foglalkozik-e a gyerekekkel, mint az órán ? Ha az edző nem tanít, akkor a két felnőtt /edző, tanár/ a maga területén, hogy tud jobb kapcsolatot kialakítani a diákokkal.

Az első helyen a "barátságosabb" kategória áll. Egy kicsit kevesebb százalékkal a "közvetlenebb" a következő. A gyerekeknél ez a két tulajdonság az, amely az összehasonlításnál pozitívan szerepelt, az edző javára.

A testnevelő tanár óráin az osztály nem minden tagja végzi kedvvel a feladatokat. Az edző előnyösebb helyzetben van, hozzá olyan gyerekek járnak, akik szeretik azt a sportot, maguk választották és így a fegyelmezéssel kevesebb a problémája, mint egy tanárnak.

A közös tevékenység során látja a gyerekek aktivitását és ezáltal közvetlenebbé, barátságosabbá válik.

Az edzéseken keményebb munka folyik, mint egy-egy testnevelés órán és a fejlődés érdekében az edzőnek többet kell követelnie, sokszor szükséges, hogy szigorú legyen. Ezért szerepelt ez a kategória sok tanuló válaszában.

A "többet beszélgetnek" kategória 17,6 %-ban szerepelt a sportolóknál. Ez érthető, hiszen az edzéseken többnyire fizikai munkát végeznek /kivétel az olyan sport, mint a sakk/ és így nem sok idő marad a beszélgetésre.

Csak minimális százalékban találtuk azt, hogy az edző ugyanolyan mint a tanár, semmiben sem különbözik.

A 7. sz. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Milyen edzésen a munkavégzés ?

Minél eredményesebb az edzésen a munka, annál több sikerélményhez jut a sportoló versenyek alkalmával. Ennek érdekében sok nehézséget kell leküzdenie. Sportágában csak akkor tud fejlődni testileg és szellemileg, ha egymásra épülő, fokozatosan nehezebbé váló feladatokat erős akarattal végre tudja hajtani.

A cél érdekében az edző úgy próbálja a gyakorlatokat összeállítani, hogy azok egymásra épüljenek és az edzések hangulatát pozitív irányba befolyásolják.

A gyerekeknél a legmagasabb százalékot a "jók az edzések" kategória kapta. Annak ellenére, hogy "nehezek a feladatok" és "meghajt az edző", mégis szeretnek járni edzésre, mert ők is látják, hogy "ezt csak keményen lehet csinálni".

Nagyon kevés százalékban mutatkozott /1-2 tanulónál/, hogy edzésen nem dolgoznak komolyan.

Az ilyen edzésen a gyerek nem fejlődik és a későbbiekben arra számíthat, hogy versenyeken gyengébben szerepel, amely kudarcérzéssel párosul. Ennek elkerülése érdekében

legyen szigorú az edző, dolgoztassa tanítványait és akkor elkerülhetik a sikertelenséget.

A 8. sz. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Igénylik-e a sportolók, hogy edzésen kívül találkozzanak edzőjükkel ?

76,4 % válaszolt igennel és 23,5 % nemmel.

Indoklásként a következőket olvastuk: jobban összeszokjanak, barátságos, rendes. Ez azt bizonyítja, hogy edzésen jó kapcsolat alakult ki edző és sportoló között, amit szeretnének tovább folytatni.

A sporttal kapcsolatban olyan indoklást is találtunk, hogy "jó lenne beszélgetni a sportról, "táncról", hogy ezzel is többet tudjanak. Sok gyerek még alaposabban szeretné megismerni edzőjét. Munkájáról kérdeznék, kíváncsiak arra, hogy jól dolgozik-e ?

Mint láttuk csak 24 %-ban egyezik meg az edző és testnevelő tanár személye. Ebből adódott az az igény, hogy szeretnének edzőjükkel testnevelés órán találkozni.

Az után is érdeklődnek, hogy "milyen a tanár a családjában" ?

Ez a sokirányú érdeklődés is tükrözi, hogy az edzőnek a gyerekekkel kialakított kapcsolata pozitív, érzelmi te-

litettségu.

Egy sakkozó kisfiu írta, hogy edzőjével találkozni szeretne, a helyet is megjelölve: a "sakkasztalnál".

A hol kérdésre általános választ kaptunk: utcán, villamoson, mindegy, valami csöndes helyen.

Volt olyan gyerek is, aki nem szeretne találkozni edzőjével, mivel "amit megbeszélhetnének, azt edzésen is megtudják beszélni", vagy az iskolában is sokat találkoznak. Volt olyan tanuló is, aki nem mer találkozni edzőjével, mert fél, hogy kikérdezi. Ezek a "nem kívánt együttlétek" abból adódhatnak, hogy a gyerek még nem ismeri a felnőttet és így nem tudja, hogy mire számíthat egy-egy ilyen beszélgetés alkalmával.

A 9. sz. kérdésre kapott válaszok értékelése.

Miről beszéljenek ?

Várható volt, hogy legnagyobb százalékban a sportolók a "sport és sporteredmények" kategóriát fogják választani beszédtemának.

Ez érthető is, mert az eredmények "doppingoló" hatással vannak a sportolóra.

Érdeklődésük a sport iránt széleskörű, többet szeretnének megtudni nagyobb versenyzőkről, és ebben elsősorban az edző tud segíteni.

Kíváncsiak mások teljesítményére, hogy azt szem előtt tartva saját teljesítményüket fokozzák. Felismerik, hogy versenyeken előkelő helyezést elérni kemény munkával lehet. Minden sportágnak a különböző időszakokra előre elkészítik az edzéstervét. Ezt az edző tudatosan végzi a gyermek fejlődési sajátosságainak megfelelően. Az edzővel az edzésekről, edzésen végzett munkáról beszélgetve a sportoló sok olyan kérdésre kap választ, ami későbbi munkájukba tudatosan épül be.

E három kategória - teljesítmény, edzés, edzésen végzett munka, sport, sportesemények - kisebb eltéréssel szerepelt, de legnagyobb százalékkal.

A gyerekek az edzővel nem szívesen beszélgetnek személyes jellegű dolgokról.

A "családi dolgok" /3,4 %/, "fiuk-lányok kapcsolata" /3,4 %/ és "tanulás" /8,8 %/ nagyon minimális százalékban jelentkezett, mint beszédtema.

Ezen a téren a tanuló az edzőben nem keres bizalmi személyt, inkább fordul barátjához, vagy a szülőkhöz. A sportolókat jobban érdekli a sportága, az edzések, amelyekről szívesen beszélgetnek.

6. Tanárjelöltek és gyakorló testnevelő tanárok kérdő-
ives vizsgálata a permanens testnevelés kialakításá-
hoz szükséges motivációról.

A továbbiakban gyakorló testnevelő tanárok és főiskolai hallgatók motivációval kapcsolatos véleményeit vizsgáltuk.

Alkalmazott módszer: kérdőív.

32 testnevelő tanár és 76 IV. évfolyamos tanárjelölt töltötte ki a 14 kérdésből álló kérdőívet. /melléklet/
A válaszok értékelése során nem tapasztaltunk lényegi eltéréseket, de a gyakorló tanárok általában sokrétűben fogalmazták meg véleményüket.

A többség fontosnak tartja a motiválást, kiemelték az eredményességet, hatékonyságot befolyásoló szerepét. Csak néhány esetben jelentkezik az a felfogás, hogy a motiváció a testnevelésben nem olyan lényeges, mint a többi tárgyaknál.

Az egyik hallgató a következőket írja:

"A motiváció a kényszer "legkellemesebb" formája, de nem biztos, hogy mindenkit lehet motiválni. Akkor pedig úgy sem marad más, mint a "testnevelői terror".

Ezt a véleményt - ami szerencsére nem jellemző - nem fogadhatjuk el.

A második kérdésre a hallgatók közül sokan nem válaszoltak, de a kapott válaszok is igen eltérőek.

Néhányan a motiváló tevékenység lényegeként a tanulók érdeklődésének felkeltését, a jó hangulat megteremtését emelték ki.

A tanároknál szerepelnek a következők: tudatosítás, helyes szokásrendszer kialakítása, a kívánt megterhelési szint elérésének elősegítése, a rendszeres mozgás igényének a felkeltése, öntevékenység fejlesztése.

A harmadik kérdésre adott válaszok 50-50 %-ban megoszlottak. A válaszadók egy része úgy véli, hogy az órára való felkészülés során tudatosan számba kell venni a motiválás lehetőségeit. Nem vetik el az ötletszerű, spontán motiválást sem, hiszen a tanár gyakran igen váratlan pedagógiai szituációkba kerül és ilyenkor szükséges az improvizálás.

A negyedik kérdésre válaszolva a szóbeli motiválás dominál.

Néhányan megemlítették a célkitűzés, a bemutatás, a jutalmazás, a játék motiváló szerepét. Sajnos nagyon kevesen írtak a képsorozatok, a film, az élsportolókról szóló beszámolók, a sikerélményhez juttatás, a folyamatos értékelés motiváló hatásáról.

Érdekes volt megfigyelni a hallgatók válaszainak olvasásakor, hogy a leírt eszközöket, módszereket még saját maguk nem alkalmazták.

Sokan nem válaszoltak, vagy úgy gondolták, a tanítás során fogják eldönteni, kiválasztani az egyéniségüknek megfelelő módszereket. Meglepő, hogy a gyakorló tanítások során erre nem fordítanak kellő gondot.

A tanároknál már kirajzolódnak az egyéni módszerek, a többségnél szerepel a dicséret, a jutalmazás, az eredmények kiplakátolása, személyes példamutatás, stb.

A testneveléssel kapcsolatos motívumok felsorolása lényegében megegyezik a tanulók által felsorolt motívumokkal, de néhányal kibővül: pl. jutalmazás, biztatás, következetesség, sikerélmény biztosítása, példamutatás, értékelés, valamint negatív motívumok: a szorongás, kudarc, következetlenség.

A nyolcadik kérdésre egybehangzóak a válaszok: van lehetőség a tantervi anyag feldolgozása során a tanulók motívumait figyelembe venni, sőt nélkülözhetetlen is az eredményes munka érdekében.

Az alkalmazott módszerek, eljárások köre valamivel szűkebb, mint az előbbieken felsorolt, ismert eljárások, lehetőségek köre.

Érzékelhető, hogy ismereteinket nem eléggé széles körben

alkalmazzuk a gyakorlatban.

A motiválást gátló tényezőket főleg a gyakorló nevelők tudták felsorolni pl: szerhiány, létesítményhiány, koe-dukáció, a tanulók felületes megismerése, az elérendő cél helytelen meghatározása, a gyerekek szociális körülményei, tantestület különböző értékeitelése, magas osztálylétszámok, gyengébb képességek korábbi túlzott hangsúlyozása stb.

A pedagógiai, pszichológiai ismeretek továbbfejlesztését mindenki szükségesnek tartja. A többség szerint erre legjobb forma az önképzés, de szükségesnek tartják a szervezett tanfolyamokat is.

A tizenkettedik és tizenharmadik kérdésre adott válaszok részben a konkrét helyzettől függő vezetési stílust tartják szükségesnek, másrészt a demokratikus stílust a tanár vezető szerepének megőrzése mellett. A megfelelő vezetési stílust a tanulók motiválása szempontjából mindenki fontosnak tartja.

Egyik idősebb pedagógus véleménye "a vakfegyelem, a drill csak árt a tanulók eredményes motiválásának".

Az utolsó kérdésre adott válaszok szintén egyöntetűek.

Az elsajátítandó anyag természete befolyásolja az alkalmazott vezetési stílust. Ezt a gyakorlati munkában feltétlenül figyelembe kell venni.

IV. ÖSSZEFOGLALÁS

Az elvégzett vizsgálatok alapján leszűrhetjük azokat a tanulságokat, melyek biztosítják, hogy az iskolai tanulóknál minél nagyobb számban alakuljon ki az igény az egész élet folyamán végzett testnevelésre.

A vizsgálataink lehetővé teszik a megfelelő következtetések levonását.

A kapott eredményeket minden esetben összevetjük az okok feltárását célzó exploráció eredményeivel.

Ezeket az interjúkat szakfelügyelőkkel, igazgatókkal és - az általános megítélés szerint jól dolgozó - testnevelőkkel készítettük.

Ezek a beszélgetések - amelyek támaszkodnak a főiskolai oktatók egymás közötti szakmai beszélgetéseire is - nagyon sokban kiegészítik, alátámasztják és megmagyarázzák a kapott eredményeket, valamint további támpontokat nyújtanak a következtetések levonásához.

1. A motivumvizsgálat értékelése.

Az iskolai tanulók motivumainak vizsgálata a szakirodalmi adatokhoz hasonló eredményeket adott. Ez megerősíti vizsgálatunk módszerének helyességét.

A 66 /illetve 44/ különböző típusú kijelentés azt mutatja, hogy a tanulók motivumai sokrétűek, ennek ellenére jól be-

sorolhatók néhány fontos kategóriába.

Az első - talán legfontosabb - kategória valamely testgyakorlati ág szeretetére vonatkozik /pl. "szeretek focizni, szeretem a kézilabdát, szeretek kislabdát dobni" stb./

A második kategória a testnevelés egészségmegőrző funkciójára utal. A tanulók tisztában vannak azzal, hogy a szellemi és fizikai egészség megőrzésében a testnevelésnek fontos szerepe van.

A harmadik kategória a testnevelés játékos, szórakoztató jellegét emeli ki.

Kiemelhető a képességfejlesztő funkció is. /"erősít, ügyesebb leszek"./

Az általános iskolai tanulóknál a tanár hatása alacsony százalékban jelentkezik, de az iskolák körülményeinek a felmérése, valamint az igazgatókkal, illetve testnevelőkkel végzett beszélgetések azt mutatják, hogy hatásuk lényegesen nagyobb, mint az a kijelentéslistából kitűnik. Az egyes sportágak szeretete közvetve mindenképpen összefügg a testnevelő tanárral.

Az általános és középiskolás tanulók válaszai között nem

találtunk olyan jelentős eltéréseket, mint amelyet feltételeztünk.

A lényegi kategóriák azonosak, csak az arányok között vannak eltérések.

A középiskolás tanulóknál nagyobb mértékben jelentkezik a képességfejlesztő, egészségmegőrző, kikapcsolódást biztosító funkció.

A játékoság, a mozgás szeretete, valamely konkrét sportág, vagy testgyakorlati ág egyaránt döntő.

Nagyobb mértékben hivatkoznak viszont a testnevelő tanárra, mint motiváló tényezőre. /középiskolás lányok 7,4 %./

Az osztályozás az általános iskolásoknál fel sem merül, a középiskolásoknál is jelentéktelen mértékben /1,7 %/.

A tanulók negatív válaszai lényegesen kisebb területre korlátozódnak, mint a pozitívak, de egyöntetűbbek.

Leginkább a sok futásgyakorlatot, a túlzott kifáradást, az egyhanguságot, a nehéz szertornagyakorlatokat nem szeretik.

A középiskolás lányoknál gyakori az olyan válasz is, hogy a tanár miatt nem szeretik a testnevelést. /6 %/

Feltétlenül meg kell említeni a futás első helyen történő elutasítását, mert a későbbiek folyamán éppen a futás az egyik legjobban felhasználható testgyakorlati ág, a-

melyet szerigénytelensége miatt mindenki képességeinek megfelelően végezhet.

Véleményünk szerint a futás komoly elutasítása azzal is összefügg, hogy gyakran használják fegyelmező eszközként. Ezt mindenképpen hibának tartjuk.

Az exploráció tapasztalatai:

Összevetve a vizsgálat eredményeit az exploráció eredményeivel, a következő tanulságokat vonhatjuk le.

A szakfelügyelők és testnevelők jól ismerik a tanulók motivumait. Kivétel nélkül a kijelentéslista alapján összeállított kategóriákra utaltak.

Tisztában vannak azzal, hogy a tanulók a sok futásgyakorlatot, a kellő előképzettség nélkül végzett kemény megterheléseket elutasítják. Abban is egyetértés mutatkozik, hogy a tanulók motivumai módosíthatók, alakíthatók, a kívánt irányba befolyásolhatók.

Példaként idézzük az egyik szakfelügyelő véleményét:

"A tanulók általában nem szeretnek futni, különösen nem szeretik a nehéz, megerőltető gyakorlatokat, de ha bizonyos előképzettségre tesznek szert, megismerik ezeket a gyakorlatokat, akkor már szeretik."

Ugy véljük, hatékony szakmai munkával, kellő pedagógiai tapintattal, következetességgel a legnehezebb gyakorla-

tokat is szívesen végzik tanulóink és képesek lesznek arra, hogy az iskolai foglalkozásokon tulmenően öntevékeny testnevelést végezzenek.

Sportágválasztás motivumainak értékelése:

Láthatjuk, hogy kezdetben a család dominál. Ezt megerősítik az exploráció során kapott vélemények is. A táblázaton jól látható, hogy a későbbiek folyamán a család szerepe csökken és növekszik a testnevelő tanár személyiségének jelentősége.

Hatodik osztályban 38,7 %, hetedik osztályban 29,03 %.

A tanulók többsége ugyanakkor azt állítja, /6. osztály 25,8 %, 7. osztály 54,83 %/ hogy önállóan döntött.

A tanári és edzői vélemények szerint az önálló döntések korántsem ilyen jelentősek. Ezeket az "önálló döntéseket" befolyásolja valamely sportág szeretete, esetleg sportoló társak hatása, ezek pedig közvetve a testnevelő tanár motiváló tevékenységével kapcsolatosak. Magunk részéről ezt a véleményt tartjuk reálisnak. A több mint egy évtizedes edzői és sportvezetői munkában szerzett tapasztalataim is ezt bizonyítják.

A tömegkommunikáció hatása:

Az élsportolói példaképek és a tömegkommunikációs eszközök jelentősége még a tagozatos osztályokban sem olyan

nagy, mint azt vizsgálatunk megkezdésekor feltételeztük. Testnevelői vélemények szerint nem tudnak olyan pozitív hatást elérni, mint amilyen elvárható lenne.

A közösség pszichikus szerkezetének vizsgálata a részletesen ismertetett felmérésünkben nem adott pozitív eredményeket. Nem tudtuk kimutatni a testnevelési és sporttevékenység hatékony közösségformáló szerepét.

A megfelelő osztályszerkezetet a motiváló tevékenység szempontjából ugyanakkor fontosnak tartjuk, ezért a következtetések levonásához felhasználjuk egy korábbi vizsgálatunk eredményeit.

Ebben a vizsgálatunkban abból a feltevésből indultunk ki, hogy a struktúra kialakulását és tényleges meglétét jelentősen befolyásolják annak a tevékenységnek a jellemzői, amelyre a felvétel irányul.

Az itt vizsgált osztályok egészségesebb strukturát mutattak, mint az előző vizsgálatban. Figyelmet érdemlő megállapításunk, hogy a gyenge /tanulásban, sportban vagy mindkettőben/ tanulók általában a perifériára szorulnak. Nem bizonyult jelentős problémának az a gyakran hangoztatott vélemény, hogy a jó tanulók általában gyenge sportolók, és a jó sportolókra többnyire a rossz tanulmányi eredmény jellemző. Előfordul, de korántsem olyan mértékben, mint ahogy azt a közfelfogás alapján feltételeztük.

A szellemi képességek alacsony színvonala gátló tényező a magasszintű eredmény szempontjából, még ha kiemelkedő fizikai adottságokkal rendelkezik is a tanuló, ezért előbb-utóbb a fejlődésben elmarad.

Vizsgálatunk szerint a sporttevékenységben kiemelkedő tanulók többsége a közösségben magas pozíciót ért el. Természetesen a heterogén összetételű iskolai osztályok igen sok nevelési probléma forrásai.

Kiderült az a közismert tény, hogy egy-egy osztály értékét, iskolai teljesítményét a pedagógusok eltérően ítélik meg. Könnyű lenne ezt csak azzal magyarázni, hogy egy adott osztály sajátos összetételéből adódóan az egyik tárgyra jobban, a másakra kevésbé koncentrálnak. Ha ezt maradéktalanul elfogadjuk, akkor eleve lemondunk arról, hogy tanulóinkat az öntevékeny, az iskolán túl is aktív testnevelésre motiváljuk.

Véleményünk az, hogy az okok részben az egyes tantárgyak tanításának eltérő színvonalában keresendők, de abban is, hogy az adott tanár milyen mértékben tudott hatékony tanár-diák viszonyt kialakítani tanulóival.

Nem szabad elfogadnunk az olyan véleményeket, hogy van olyan tanuló, vagy osztály, akit egyáltalán nem lehet motiválni.

Vizsgálatunk is bizonyítja, hogy a csoportstruktúra állandóan változik, alakul és ez a változás kihat a konkrét viselkedési és teljesítményszintre is.

Az ilyen változások megtalálhatók a testnevelési és sportfoglalkozások vonatkozásában is. Ezek lehetnek pozitívak és negatívak egyaránt. Arra kell törekednünk, hogy a pozitív tényezőkre építsünk. Meg kell találnunk azt az "aktív magot", akik segítségünkre lehetnek ebben a munkában.

Tömegsport és társas kapcsolatok:

Egyöntetű igazgatói, szakfelügyelői és testnevelői vélemények szerint az iskolai sportköri és tömegsport foglalkozások hatékonyan segítik a tanulók testi nevelését, motiválását.

A tanulók a délutáni foglalkozásokra önként jelentkeznek. Itt történik a házi bajnokságok lebonyolítása, a különféle egyéni és csapatversenyekre való felkészülés és a - tömegsport keretei között - a testnevelési órákon tanult mozgások begyakorlása, változatos körülmények között történő alkalmazása.

Az önkéntesség minőségileg más helyzetet teremt, a társ-választás szempontjából szabadabb, kötetlenebb lehetőség. Láthatjuk, hogy az egyes csapatokat összefogja a sport-

ág szeretete, a közös felkészülés, a közös együttlét az edzéseken, a versenyek, a mérkőzések élménye.

Gyakran előfordul, hogy a csapattagok között surlódások keletkeznek, amelyek akadályozzák az egyéni teljesítmények koordinálását.

Az eredményesség alapja az együttes munka, a tagoknak alá kell vetniük magukat a kollektiva elgondolásainak. Ezek a foglalkozások nagymértékben segítik a közösségi szellemre való nevelést. Kifejlődik a bajtársiasság, az egymás munkájának elismerése, teljesítményének megbecsülése.

Nagyon fontos, hogy ne engedjük a "sztárkultusz" kialakulását, a csapatkapitány pozícióra olyan tanulót válasszunk, akiben társai biznak, de teljesítményével, szerény, határozott magatartásával érdemelte ki ezt a feladatot.

Véleményünk szerint az lenne az ideális, ha az iskolás évek alatt minden tanuló rendszeres sporttevékenységet folytatna, képességeinek megfelelő ellenfelekkel versenyezne. Mindez nem valósítható meg, de minél több tanuló számára próbáljuk meg ezt a lehetőséget biztosítani.

Időmérlegvizsgálatok értékelése:

Az időmérlegek elemzése negatív tapasztalatokat hozott.

A tanárok véleménye is az, hogy a fiuk szabadidőben történő "focizásán" kívül más forma gyakorlatilag minimális. Ez a tanári munka hiányosságaira vezethető vissza. A tömegkommunikáció nem elegendő, csak működő iskolai hatásrendszer eredményezhet előrelépést.

A vezetési stílussal kapcsolatos tapasztalatok:

A felmérésünk tapasztalatai a következők:

A tanulók motiválását, motivumainak alakulását jelentősen befolyásolja a tanár vezetési stílusa, az órákon tapasztalható magatartása.

A tanulói teljesítményeket elemezve megállapíthatjuk, hogy a közönbös tanári magatartás helytelen. Ez a magatartás nem teljesen azonos a laissez faire vezetési stílussal, de úgy érezzük, hogy a pedagógiai munkában ennek a stílusnak nem szabad gyakran előfordulni, különösen iskolai keretek között nem.

A magukra hagyott tanulók átmenetileg képesek lehetnek öntevékeny munkára /lásd: kísérletünkben az egyenletes iramu futás felmérésénél leirtakat/ de ezek csak ritkán, egyedi esetekként fordulnak elő.

Hosszútávon alkalmazva feltétlenül eredménytelenséghez, anarhiához vezet, de semmiképpen sem a tanulói öntevékenység kialakulásához, mint ezt a forma egyes képviselői

lói saját felfogásuk igazolására állítják.

Mi egyébként a tanári közönbösség megnyilvánulásának tekintjük az olyan foglalkozások tartását is, ahol állandó kétkapus labdarugás, vagy egyéb játékok szerepelnek és a tantervi követelmények háttérbe szorulnak.

Félreértések elkerülése végett nem a játékos foglalkozásoknak vagyunk ellene, csupán arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a testnevelési óra nemcsak egy adott játék állandó gyakorlását jelenti.

Ide soroljuk azokat a foglalkozásokat is, amelyeken az óra eleje és vége szabályozott, de egyébként a 45 percből 40 percig legfeljebb arra korlátozódik a tanár vezető szerepe, hogy a játék vagy gyakorlás közben a fegyelmetlenségeket megakadályozza.

A tanár vezető szerepének valamilyen formában az óra egész időtartama alatt jelentkeznie kell.

A demokratikus vezetői magatartás a számszerű eredmények alapján a legeredményesebbnek látszik.

A grafikonon látható fejlődési görbe ezt jól ábrázolja.

/melléklet/

A leggyengébbnek tartott osztály a kísérlet végére legeredményesebb lett.

A buzdítás, a dicséret, a lelkesedés, az együttes munka pedagógiai hatása nyilvánvaló. Mindezek ellenére határozottan állítjuk, hogy hosszútávon egyedül nem alkalmazható.

Bizonyos esetekben egy jól megfogalmazott bírálat, elmarasztalás nagyon is hatásos.

Tanulmányunk első részében már beszéltünk arról, hogy a buzdítás, a lelkesedés hatására az első gyakorlatban a tanulók túl gyorsan kezdték a futást. Ez a tulzott iram a többszöri figyelmeztetés ellenére is megmaradt, és a végső teljesítmény rovására ment.

- Meggyőződésünk, hogy egy erőteljesebb hangú utasítás optimálisra csökkentette volna az iramot. Ezt a kísérlet jellege miatt nem alkalmazhattuk.

Az állandó dicséret unalmassá is válhat. Természetesen mindez nem von le semmit abból, hogy a dicséret milyen hatalmas ösztönző erő. Mindig tudatosan, a tényleges teljesítményt értékelve kell alkalmazni. A demokratikus nevelői magatartás egyéb komponensei, a lelkesedés, együttműködés elengedhetetlenül szükségesek az eredményes munkavégzéshez.

A tanár magasszintű motivációja és vezetve együttműködő magatartása a döntő.

Az autokratikus vezetési stílus összességében nem kedvező a tanulók egész életre szóló motivumainak kialakulása szempontjából.

Rövid távon, a gyakorlatanyag természetétől függően ered-

ményes lehet, de túlzott alkalmazása negatívan befolyásolja az egyes sportágak megszerettetését.

Hangsúlyozni szeretnénk, hogy a futás nagymértékű elutasítása nem elsősorban a mozgás jellegével, nehézségével függ össze, hanem azzal, hogy gyakran előfordul büntető célzatu felhasználása.

Külön szólni kell a vezényszavak használatáról. Az a megállapításunk, hogy a testnevelésben az óra formai része /sorakozás, jelentésadás, felszerelés ellenőrzése stb./ összefügg az óra fegyelmeivel.

A szabályozott órakezdés és befejezés, valamint a megszabott keretek között történő gyakorlás elősegíti a tanulók figyelmes, pontos munkavégzését.

Ennek előnyeit tapasztaltuk a szabadgyakorlatok betanításánál. A pergő ritmusu, pattogó vezényszavak, az ütemezés elősegítették a gyakorlat pontos megtanulását.

A dicséret és az elmarasztalás módszerének együtt van a legnagyobb motiváló hatása. Ez a szakirodalmi adatokból is kiderül. /Ágoston-Veszprémi 1967/

Arra nem vállalkozunk, hogy %-os arányban is javaslatot adjunk. Mindig az adott szituáció dönti el, valamint az osztály, amellyel együtt dolgozunk.

Akadhat jól szervezett, jó előképzettségű osztály, ahol szinte soha nincs szükség elmarasztalásra, bírálatra, de lehet ellenkező eset is.

A vezetési stílus gyakorlati jellemzőit több szempontból is vizsgáltuk.

Ez a többoldalu vizsgálat azt mutatja, hogy a vezetési stílus kérdése testnevelésünkben nem megnyugtató.

A már idézett felméréseken túl egyéb adataink, de a testnevelőkkel való beszélgetések is azt bizonyítják, hogy az autokratikus formula a leggyakoribb, sajnos nem túl ritkán előfordulnak a laissez faire forma különböző változatai is. Ezekre már a vezetési stílussal kapcsolatos vizsgálatunk leírása folyamán utaltunk.

A leírtak bizonyító erejűek, a kérdőíves vizsgálat eredményei is azt bizonyítják, hogy sok a tennivaló ezen a téren.

A testnevelők többsége azon a véleményen van, hogy a demokratikus vezetési stílus a legjobb, de sajnos saját vezetési stílusuk autokratikus jegyeit többnyire nem veszik észre.

A szakemberek véleménye ezen a területen mutat a legtöbb bizonytalanságot, eltérő véleményt.

Csak nagyon kevesen fogalmazták meg, hogy az osztály nagy mértékben befolyásolja az alkalmazott stílust, a mozgásanyag szerkezete szerinti differenciálás pedig csak elvétve található.

Az alapformáknak megfelelő, tiszta vezetési stílus a gyakorlatban szinte soha nem fordul elő.

Az óratartás körülményei, a gyermekanyag, és az elsajátítandó mozgások szerkezete döntően meghatározzák a szükséges stílust.

Minden nevelő magatartásában vannak domináns jegyek.

Feltétlenül szükséges, hogy minden nevelő tisztában legyen magatartásának lényeges jegyeivel.

Vannak emberek, akik egyéniségükből adódóan hajlamosabbak egyik, vagy másik vezetési stílus alkalmazására.

Az emberekkel való bánásmód képessége, a tanári magatartás nem született adottság, hanem a tanulás folyamán kialakult és megszilárdult pedagógiai viselkedésmód, amelyet minden pedagógusnak meg kell tanulnia.

Ugyanakkor fel kell ismernie pedagógiai magatartásának, vezetési stílusának domináns jegyeit, ezeket tudatosan kell alkalmazni, fejleszteni, de ha szükséges, akkor elvetni is.

Csak így van lehetőség arra, hogy nevelői hatásait tudja irányítani és elősegíteni a hatékony tanulói motívumrendszer kialakulását, amely az egész élet folyamán végzett aktív testgyakorlás alapja lehet.

V. K Ö V E T K E Z T E T É S E K.

Nem elegendő a tanulók hatékony motiválására a testnevelés és sport sajátosságaiból adódó motiváló hatás, hatékony, tudatos tanári tevékenység szükséges.

A tanulói motivumokat figyelembe kell venni az oktatás során, de irányítani szükséges a hatékony szokásrendszer kialakítása érdekében.

Fiatalabb korban a család motivumrendszere a meghatározó, később ezt a szerepet a testnevelési és sportfoglalkozások veszik át.

A testnevelés osztályzásának kérdése jelenlegi formájában nem megnyugtató. Differenciált, ösztönző formát kell kialakítani.

Az alkalmazott vezetési stílust a foglalkoztatott csoport összetételének, az elsajátítandó mozgás szerkezetének a tanár egyéniségével összhangban kell kialakítani.

A legnagyobb pedagógiai hiba valamely testgyakorlati ág büntető célzatu felhasználása.

Egyes gyakorlatok végzésénél az autokratikus stílus eredményesebb lehet, de összességében a demokratikus stílusnak kell előnyt biztosítani.

A megfelelő vezetési stílus az egyes mozgások megfelelő megismerésében és ezen keresztül az egész életre szóló megszerettetésében játszik szerepet.

Vizsgálataink tapasztalatai alapján megállapíthatjuk, hogy a tanulók személyiségfejlesztésében - a pedagógiai tevékenység által - a motivációnak döntő szerepe van a permanens testnevelés iránti igény kialakításában.

Általános iskolai tanulók

K i j e l e n t é s l i s t a

1. Nem kell rá tanulni.
2. Szórakoztat.
3. Jó kint mozogni a szabadban.
4. Felfrissít.
5. Szeretek focizni.
6. Kikapcsolódást jelent.
7. Egészséges.
8. Szeretek futni.
9. Ügyetlen vagyok az órán.
10. Könnyű az óra.
11. Ügyesebbek leszünk.
12. Szeretek játszani.
13. Edzük testünket.
14. Szeretek kislabdát dobni.
15. Nem szeretek tornázni.
16. Jó a tanár.
17. Szeretek kézilabdázni.
18. Nem szeretek magasat ugrani.
19. Szeretek versenyezni.
20. Azt kell csinálni amit mondanak.
21. Szeretek bicikliturázni.
22. Szeretek sportolni.
23. Erősít.
24. Sokat követelnek tőlünk.
25. Szeretek távölt ugrani.
26. Óra után izomlázam van.
27. Nem szeretek kézilabdázni.
28. Változatos az óra.
29. Jól kifáradunk.
30. Fel lehet mérni a képességeinket.
31. Szeretek tornázni.
32. Szeretem a gimnasztikát.
33. Sokat tanulunk belőle.

34. Szeretek magasat ugrani.
35. Szeretek mozogni.
36. Unalmas az óra.
37. Nincs olyan nagy fegyelem.
38. Szeretek zsinorlabdázni.
39. Fejlesztí a gyorsaságot.
40. Nem kell gondolkozni az órán.
41. Szép tornateremben tornázunk.
42. Bemelegítés nélkül futunk.
43. Szükség van rá ebben a korban.
44. Hajlékonyabbak leszünk.
45. Ritkán mászunk kötelelet.
46. Alakom megőrzéséhez szükséges.
47. Nincs házi feladat.
48. Utánna könnyű tanulni.
49. Nem lehet kijönni a tanárral.
50. Szeretem a labdajátékokat.
51. Szeretem a felméréseket.
52. Keveset játszunk.
53. Sokmindent lehet csinálni az órán
54. Eleget tornázok én otthon.
55. Fejlesztí az állóképességet.
56. Nem szellőztetik a tornatermet.
57. Szeretek sulyt lökni.
58. Nem szeretek indiánszökdelni.
59. Kellemesen elfáradunk.
60. Jó gyakorlatok vannak.
61. Érdekes óra.
62. Nem szeretek futni.
63. Nagyon kifáraszt.
64. Óra után jobb lesz a közérzetem.
65. Nem irunk sokat.
66. Szeretek kötelelet mászni.

F I U K

Szeretem a testnevelés,	
mert szeretek focizni.	17,83 %
mert szeretek játszani.	14,22 "
mert szeretek mozogni.	12,88 "
mert szeretek futni.	8,56 "
mert erősít.	8,06 "
mert egészséges	6,01 "
mert szeretek magasat ugrani.	3,96 "
mert szeretek sportolni.	3,89 "
mert felfrissít.	3,39 "
mert szeretek távot ugrani.	2,61 "
mert szeretek kislabdát dobni.	2,26 "
mert edzük testünket.	2,26 "
mert kikapcsolódást jelent	1,55 "
mert kint mozgunk a szabadban.	1,20 "
mert jó a tanár	1,13 "
mert szeretek kézilabdázni.	1,13 "
mert ügyesebbek leszünk.	1,06 "
mert szeretek tornázni.	1,06 "
mert szórakoztat.	0,77 "
mert szeretek versenyezni.	0,70 "
mert szeretek bicikliturázni.	0,56 "
mert nem kell rá tanulni.	0,42 "
mert változatos az óra.	0,28 "
mert könnyű.	0,28 "
mert jól kifáradunk.	0,28 "
mert szeretek súlyt lökni.	0,21 "
mert fejleszti az állóképességet	0,14 "
mert sokmindent lehet csinálni.	0,14 "
mert nem kell gondolkozni.	0,14 "
mert szép tornaterem van.	0,14 "
Nem szeretem a testnevelést,	
mert nem szeretek futni.	0,42 %
mert nagyon kifáradok.	0,28 "
mert unalmas az óra.	0,14 "
mert bemelegítés nélkül futunk.	0,14 "
mert ritkán mászunk kötelelet.	0,14 "

L Á N Y O K

Szeretem a testnevelést,	
mert szeretek játszani.	14,68 %
mert szeretek mozogni.	12,98 "
mert egészséges.	8,44 "
mert szeretek kézilabdázni.	8,13 "
mert felfrissít.	6,42 "
mert szeretek futni.	6,90 "
mert erősít.	5,42 "
mert edzük testünket.	4,91 "
mert szeretek tornázni.	4,66 "
mert szeretek magasat ugrani.	3,34 "
mert szeretek távölt ugrani.	3,27 "
mert kikapcsolódást jelent.	2,77 "
mert szeretek kislabdát dobni.	2,46 "
mert szeretek sportolni.	2,33 "
mert a szabadban mozgunk.	1,83 "
mert szeretek zsinorlabdázni.	1,26 "
mert jó a tanár.	1,20 "
mert szeretek bicikliturázni.	1,07 "
mert szeretek versenyezni.	1,01 "
mert szeretek súlyt lökni.	0,88 "
mert ügyesebbek leszünk.	0,88 "
mert szórakoztat.	0,63 "
mert érdekes.	0,63 "
mert szeretek gimnasztikázni.	0,38 "
mert szeretem a labdajátékokat.	0,25 "
mert könnyű.	0,25 "
mert hajlékonyabbak leszünk.	0,25 "
mert szeretem a felméréseket.	0,19 "
mert nem kell rá tanulni.	0,19 "
mert szükség van rá ebben a korban	0,19 "

Nem szeretem a testnevelést,	
mert nem szeretek futni.	1,38 %
mert nagyon kifáraszt.	0,31 "
mert sokat követelnek tőlünk.	0,25 "
mert egyhanguak az órák	0,12 "
mert nem tudunk mosakodni.	0,12 "

T A G O Z A T O S F I U K

Szeretem a testnevelést,	
mert szeretek játszani.	25,0 %
mert erősít.	20,5 "
mert egészséges.	11,4 "
mert szeretek mozogni.	9,1 "
mert szeretek focizni.	6,8 "
mert szeretek sportolni.	4,6 "
mert friss levegőn mozgunk.	4,6 "
mert kikapcsolódást jelent.	4,6 "
mert szeretem a gimnasztikát.	2,3 "
mert jó a tanár.	2,3 "
mert változatosak az órák.	2,3 "
mert szeretek tornázni.	2,3 "
mert felfrissít.	2,3 "
mert sok sportággal megismerkedünk.	2,3 "

T A G O Z A T O S L Á N Y O K

Szeretem a testnevelést,	
mert szeretek játszani.	27,8 %
mert szeretek mozogni.	22,2 "
mert szeretek sportolni.	13,9 "
mert egészséges.	8,3 "
mert szeretek magasat ugrani.	5,7 "
mert szeretek kézilabdázni.	5,7 "
Nem szeretem a testnevelést, mert sokat futunk	16,7 %

Középiskolai tanulók

K i j e l e n t é s l i s t a

1. Szeretek mozogni.
2. Szeretek a sporttal foglalkozni.
3. Játék miatt.
4. Focizunk.
5. Egészséges.
6. Nem kell rá tanulni.
7. Kikapcsolódás a többi óra után.
8. Erősít.
9. A testnevelő tanár szeretnék lenni.
10. Laza óra.
11. Könnyebb más tárgyaknál.
12. Sokat kell futni.
13. A tanár miatt.
14. Kevés a játék.
15. A torna miatt.
16. Kevés óraszám.
17. Erős a terhelés.
18. A kosarazás miatt.
19. Mert kötelező.
20. Ha atlétika van.
21. Kikapcsolódás az elméleti órák után.

22. Erősebb, egészségesebb lesz a szervezetem.
23. Lehet fogyni.
24. A labdajátékokat szeretem.
25. A jobb közérzet miatt.
26. A testnevelő tanár miatt.
27. Szeretnék jó sportoló lenni.
28. Mert kevés az alkalom a mozgásra.
29. Jó jegyeket lehet szerezni.
30. Ha felmérés van.
31. Ha nagy a hajtás.
32. Nem szeretem a szertornát.
33. Nem szeretem a magasugrást.
34. Nem szeretem a gimnasztikát.
35. Nem szeretem a kötélmászást.
36. Ügyetlen vagyok.
37. Ha keveset játszunk.
38. Ha zenés óra van.
39. Szeretem a sportot.
40. Kikapcsolódás az elméleti órák után.
41. Fejleszti a képességeinket.

F I U K

Szeretem a testnevelést:

szeretek mozogni	25,5 %
szeretek a sporttal foglalkozni	14,8 %
játék miatt	13,8 %
fociznak	9,5 %
egészséges	6,4 %
nem kell rá tanulni.	13,8 %
kikapcsolódás a többi óra után	17,0 %
erősít	8,5 %
sportolok	4,2 %
testnevelő tanár szeretnék lenni	2,1 %
laza óra	2,1 %
könnyebb más tárgyaknál	2,1 %

Nem szeretem a testnevelést:

sokat kell futni	1,1 %
a tanár miatt	1,1 %
kevés a játék	4,2 %
torna miatt	5,3 %
kevés óraszám	2,1 %
erős terhelés	4,2 %
kosarazás miatt	1,1 %
mert kötelező	1,1 %
ha atlétika van	1,1 %

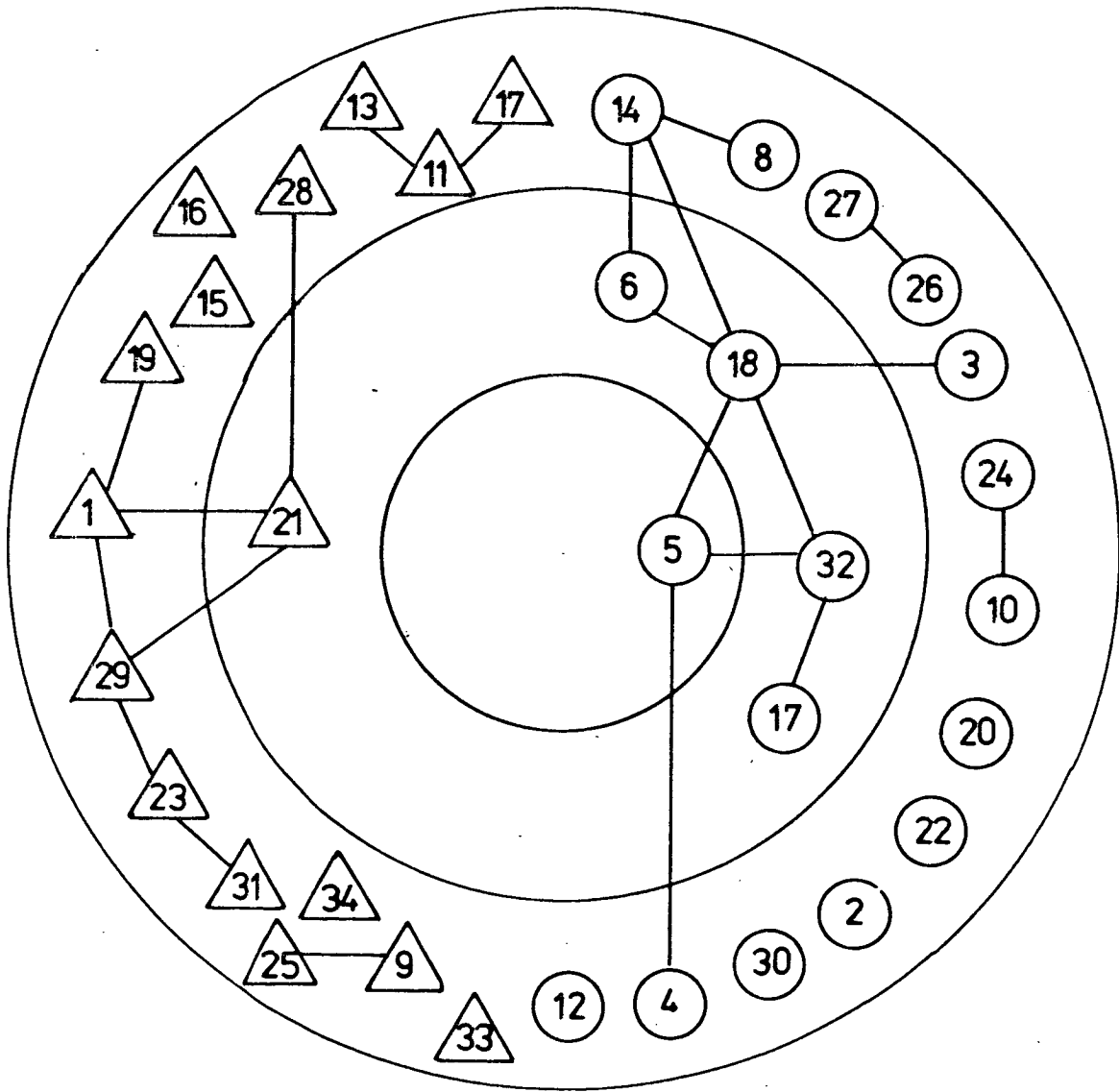
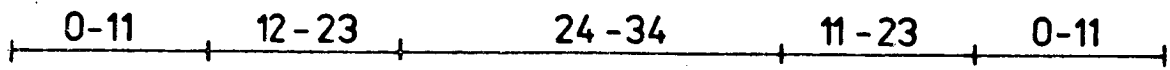
L Á N Y O K

Szeretem a testnevelést:

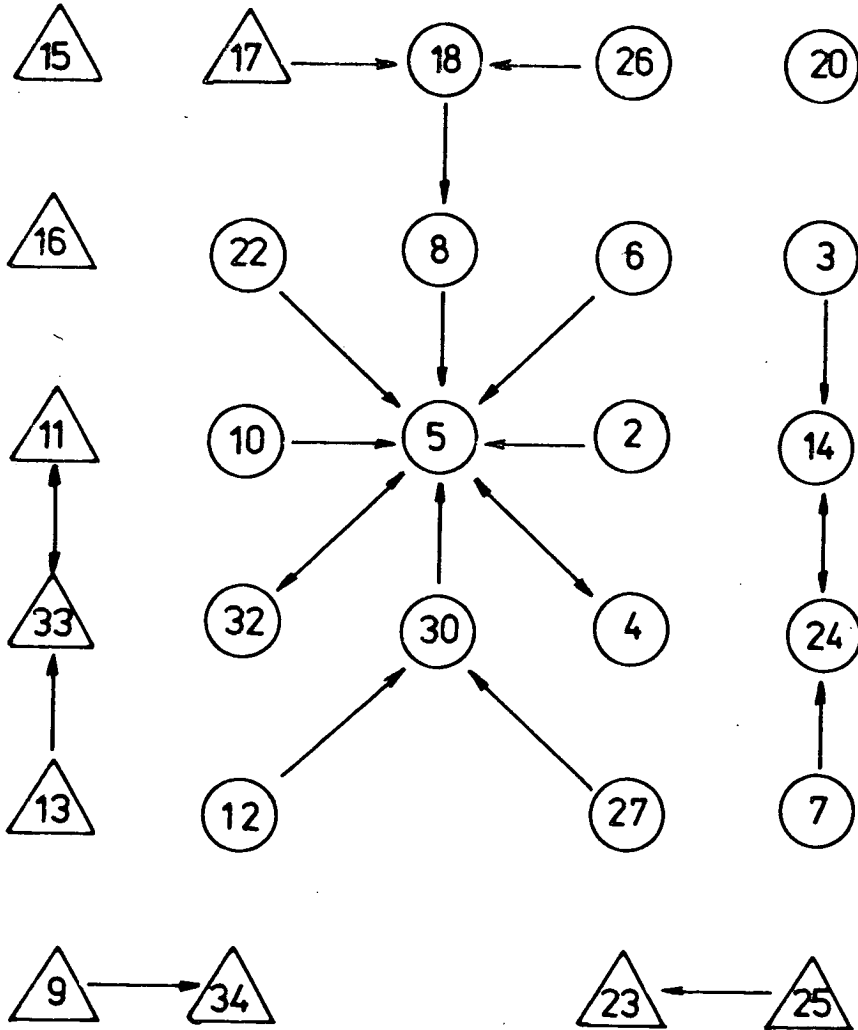
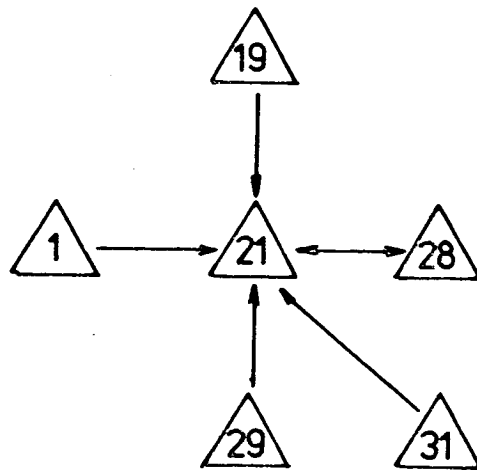
kikapcsolódás az elméleti órák után	56,0 %
szeretek mozogni	23,3 %
nagy mozgásigény	10,3 %
erősebb, egészségesebb szervezet	14,0 %
nem kell rá tanulni	12,1 %
játék	11,2 %
lehet fogyni	2,8 %
szeretem a sportot	9,3 %
"laza" óra	11,2 %
labdajátékokat szeretem	3,7 %
jobb közérzet	1,8 %
testnevelő tanár miatt	7,4 %
szeretnék jó sportoló lenni	0,9 %
kevés alkalom a mozgásra	2,8 %
jó jegyeket lehet szerezni	2,8 %

Nem szeretem a testnevelést:

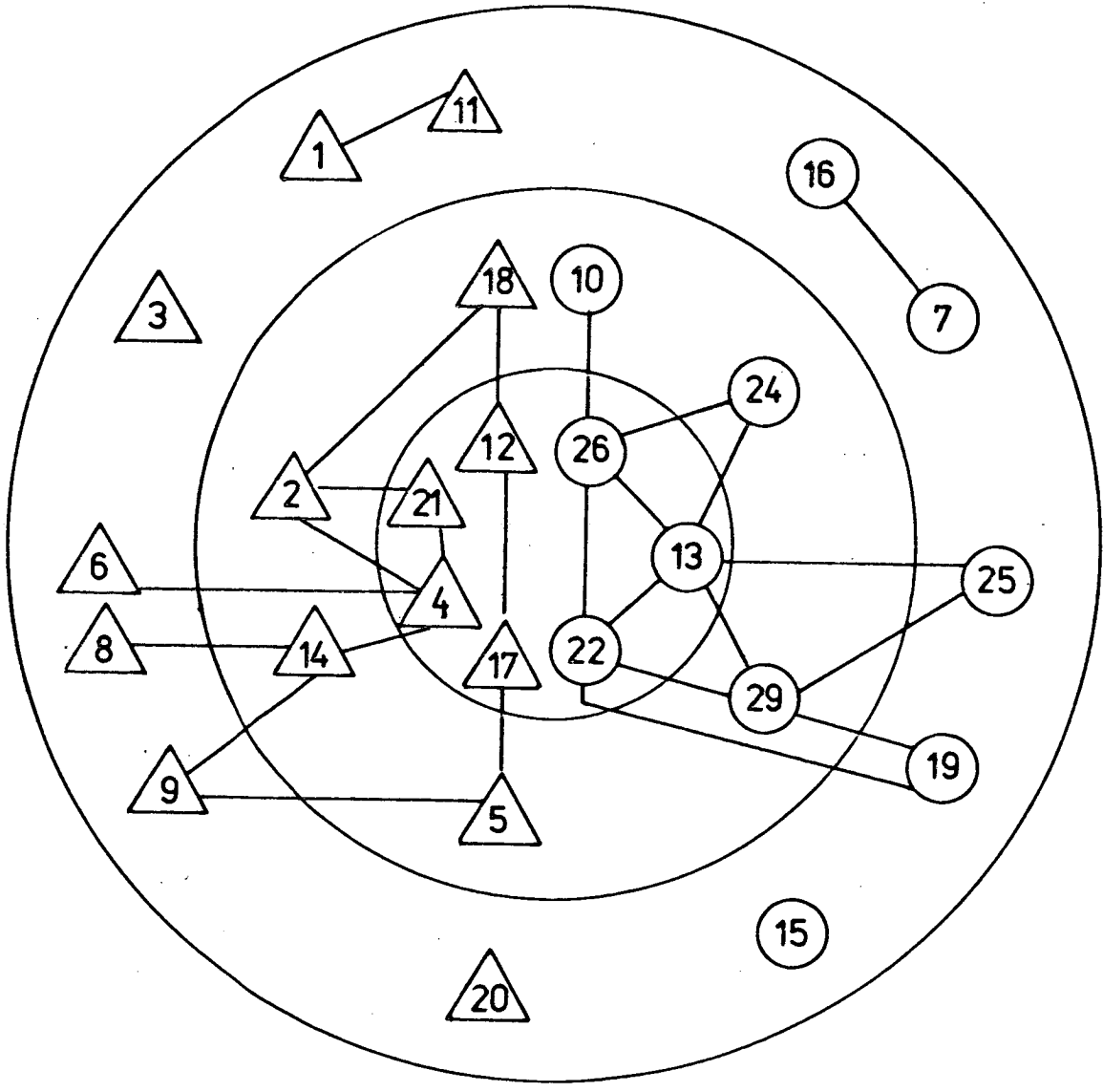
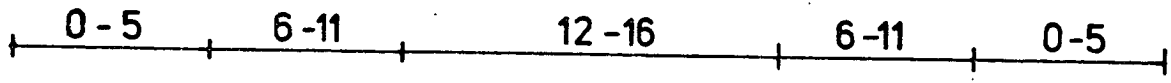
ha felmérés van	2,8 %
testnevelő tanár miatt	5,6 %
ha nagy a hajtás	6,5 %
a szertornát	2,8 %
magasugrást	0,9 %
gimnasztikát	0,9 %
kötélmászást	0,9 %
ügyetlen vagyok	0,9 %
ha keveset játszunk	0,9 %
ha "zenés óra" van	0,9 %

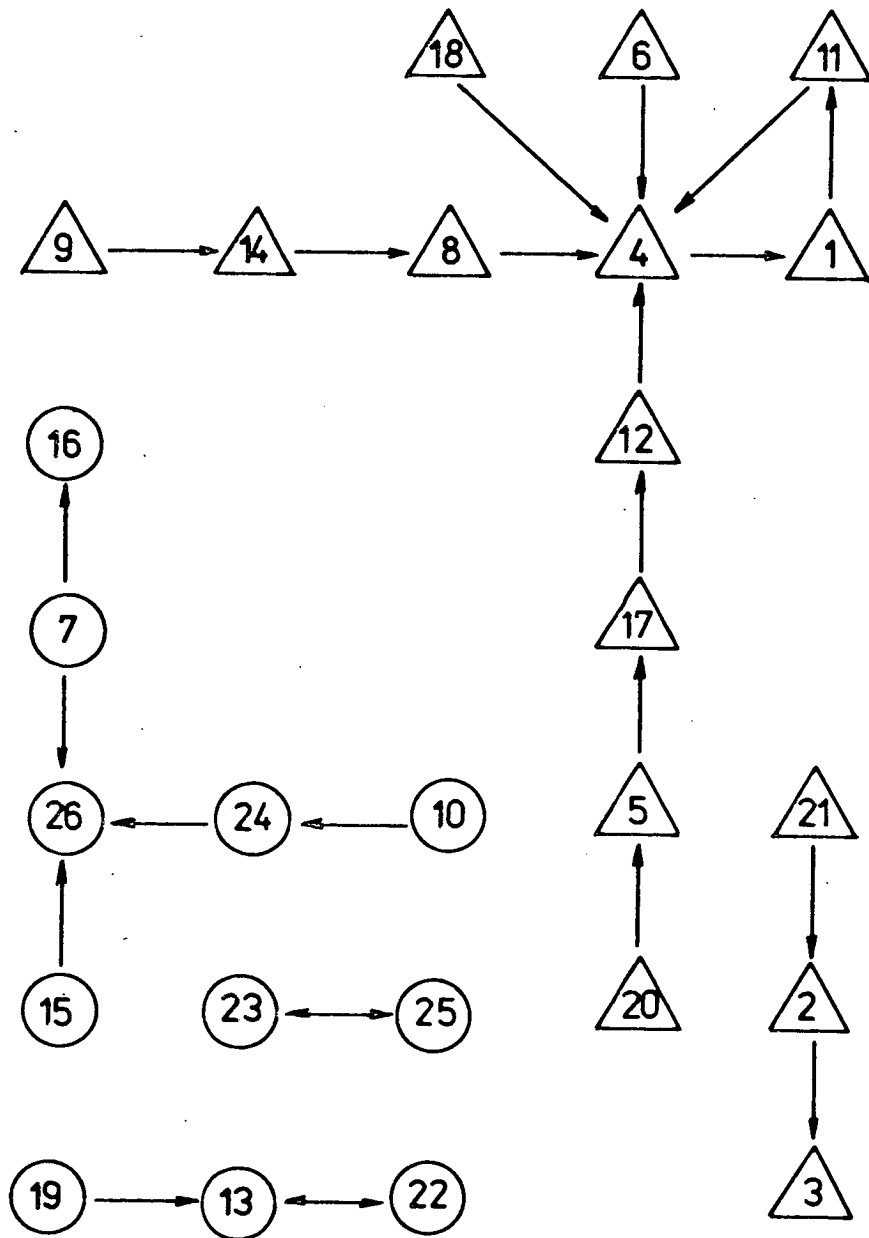
4. osztály

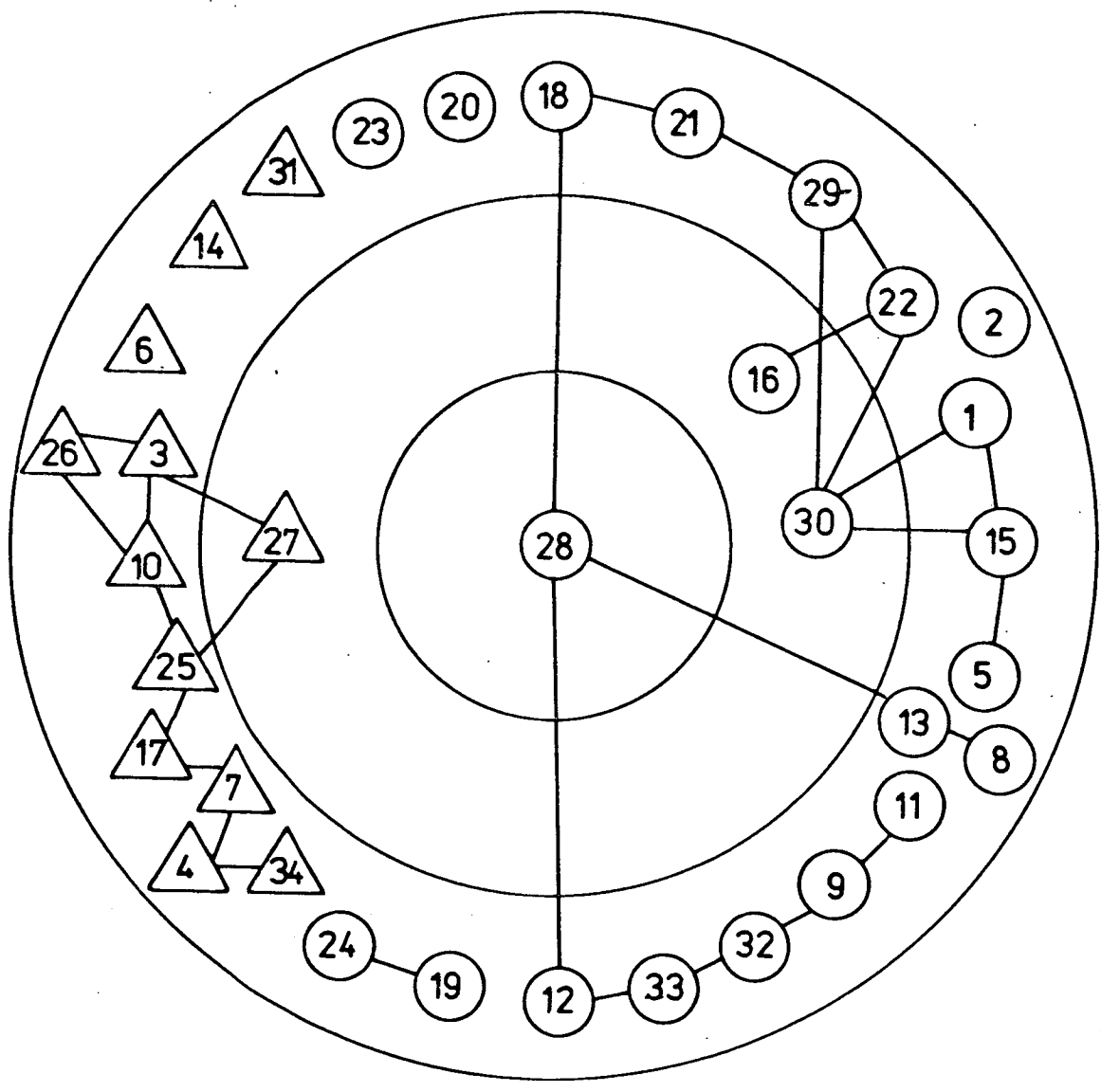
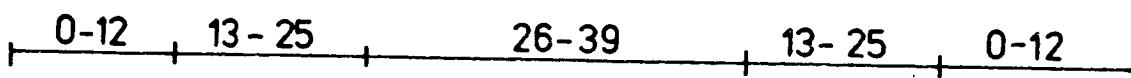
4. osztály
1. kérdés

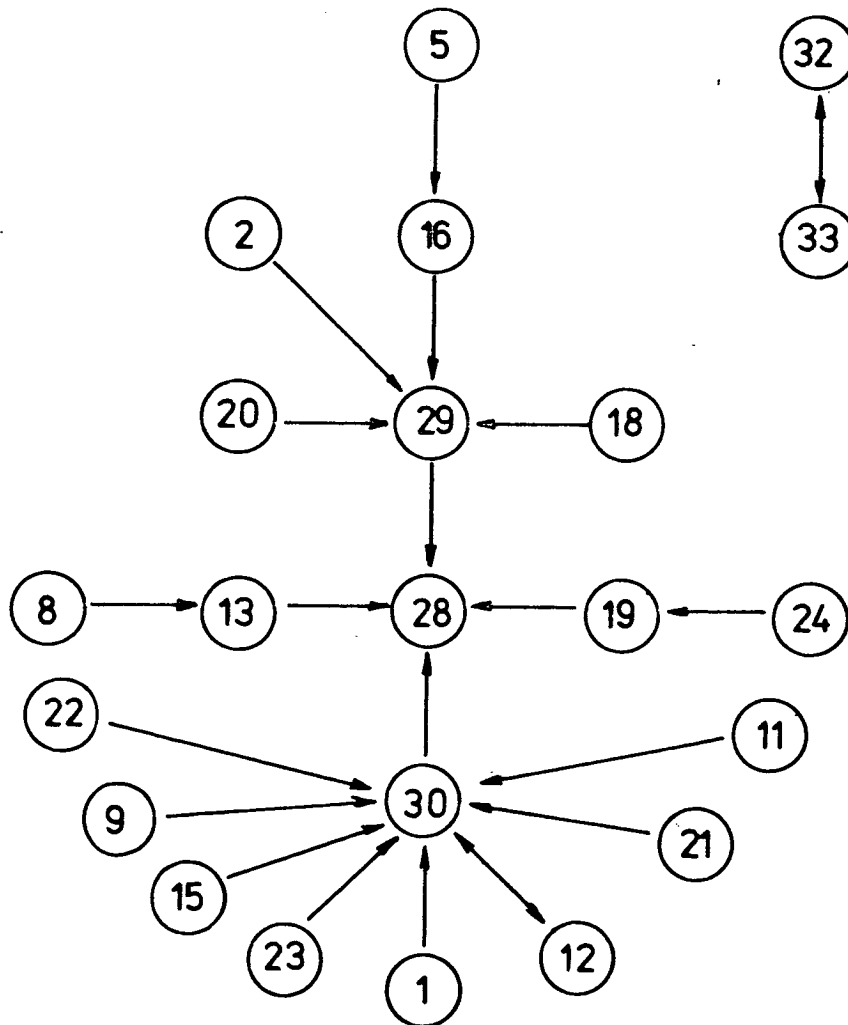
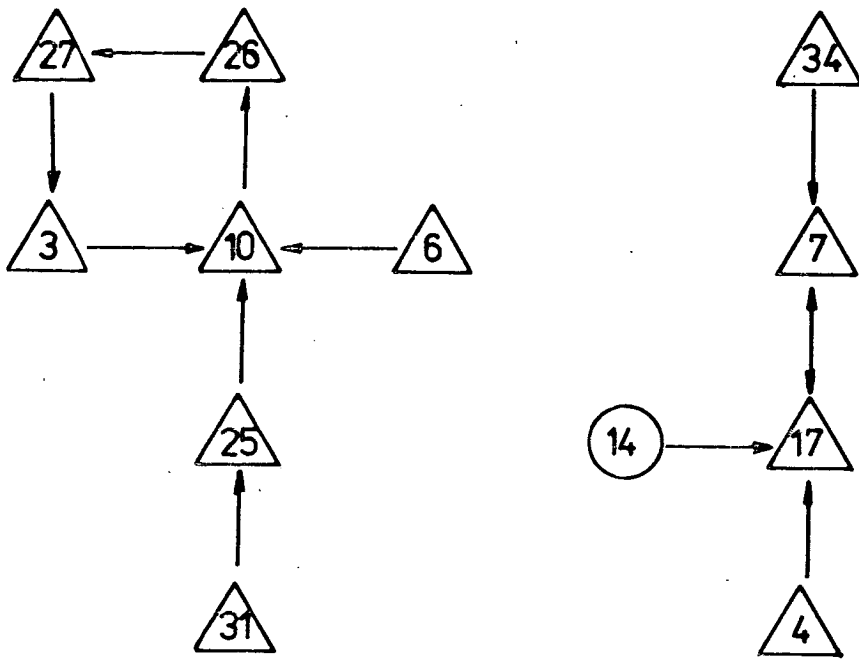
5. osztály

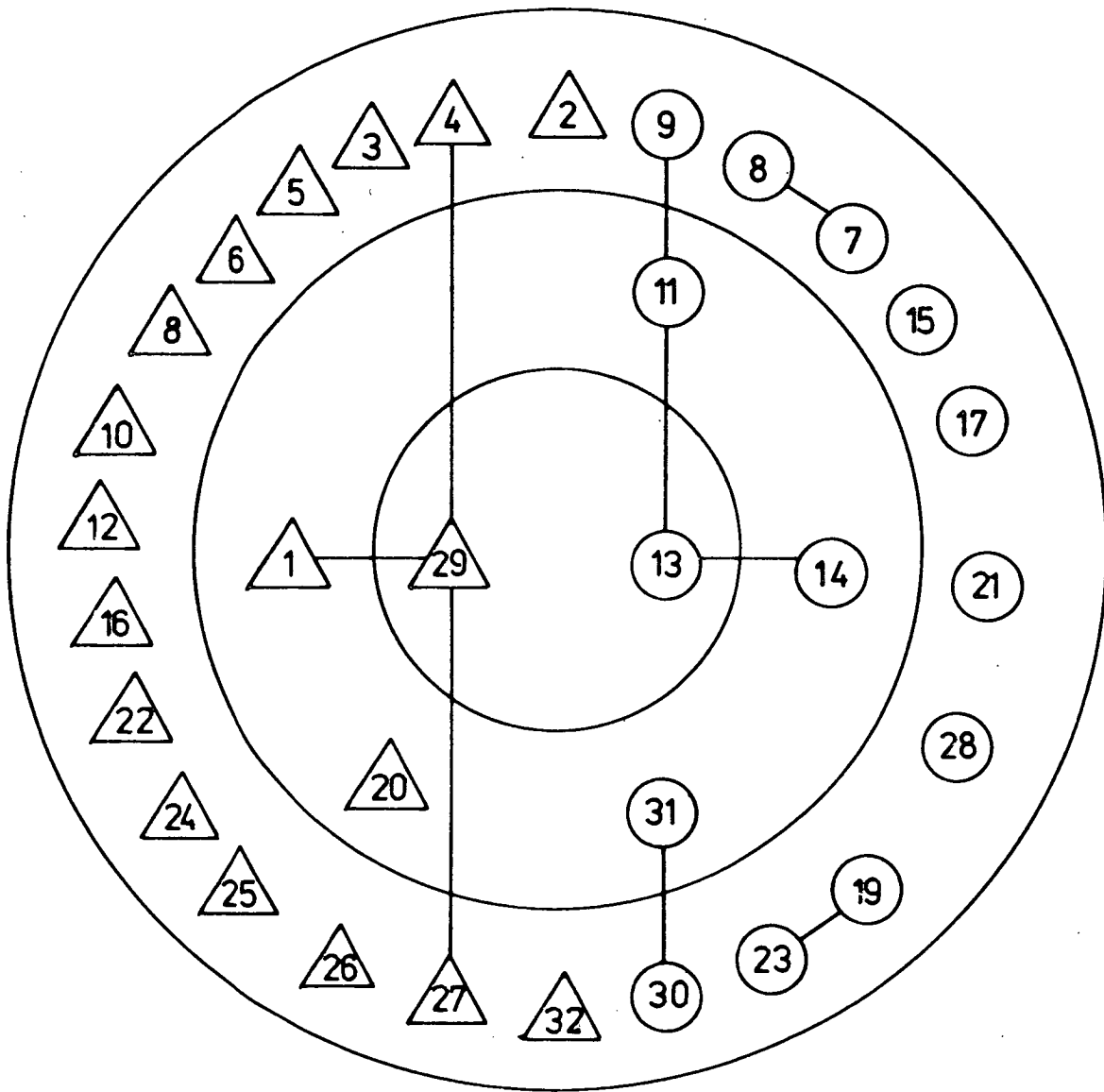
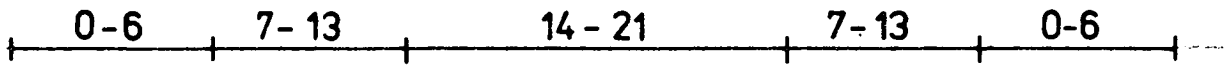
5. osztály
1. kérdés

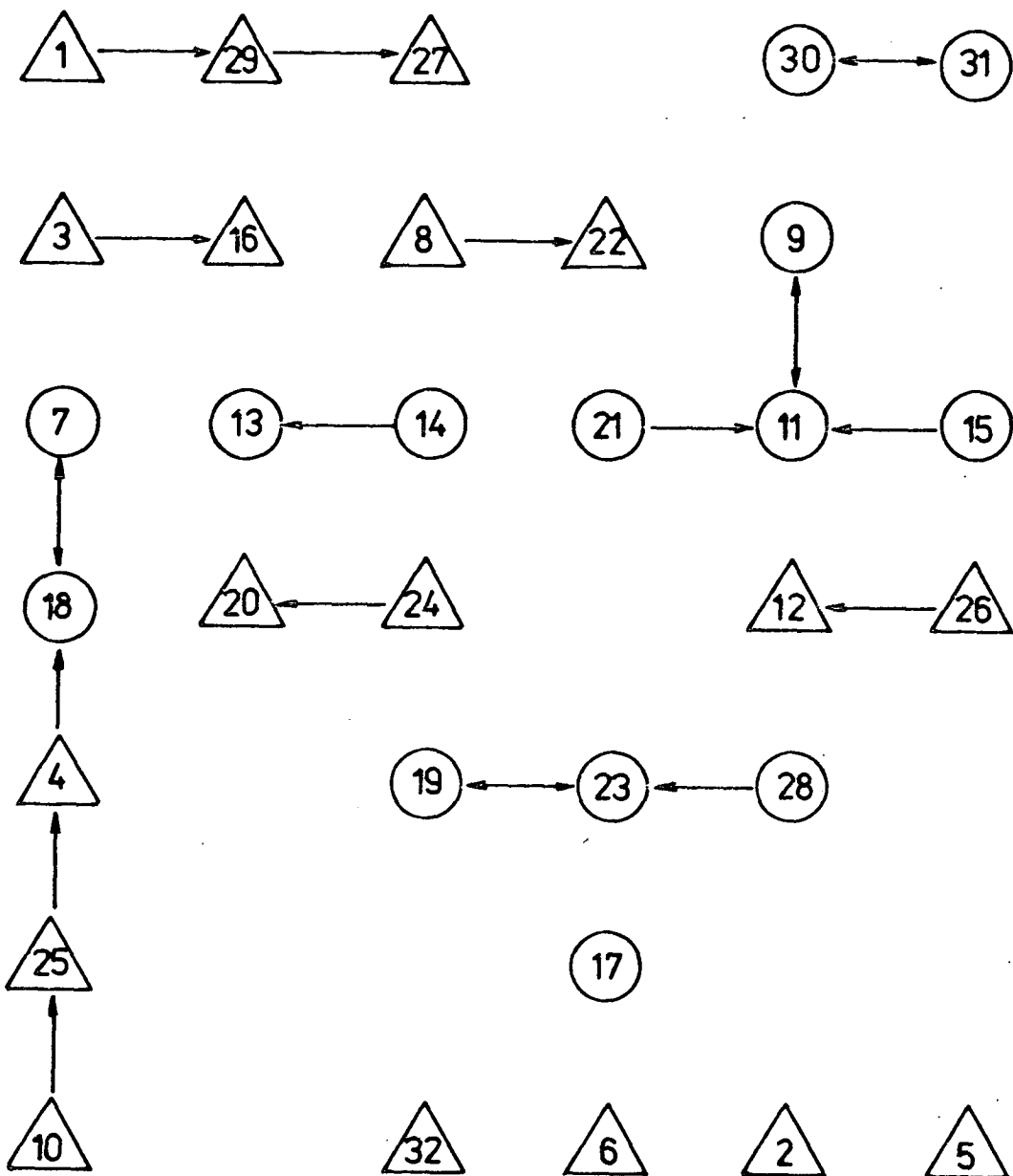
6. osztály

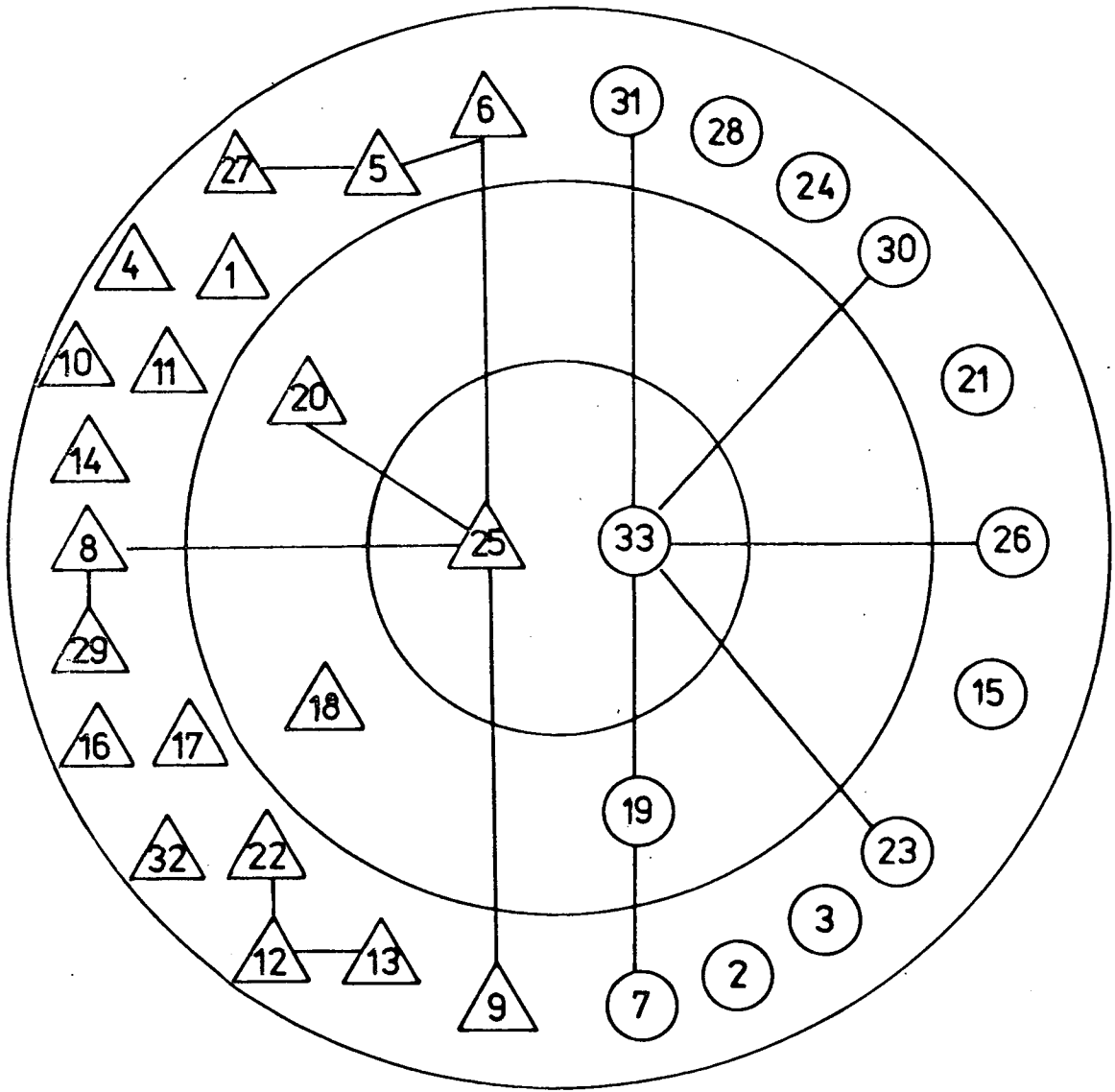
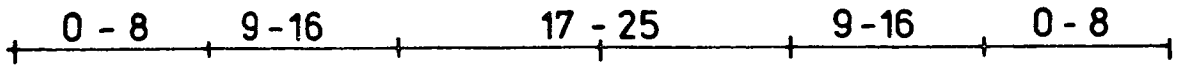
6. osztály
1. kérdés

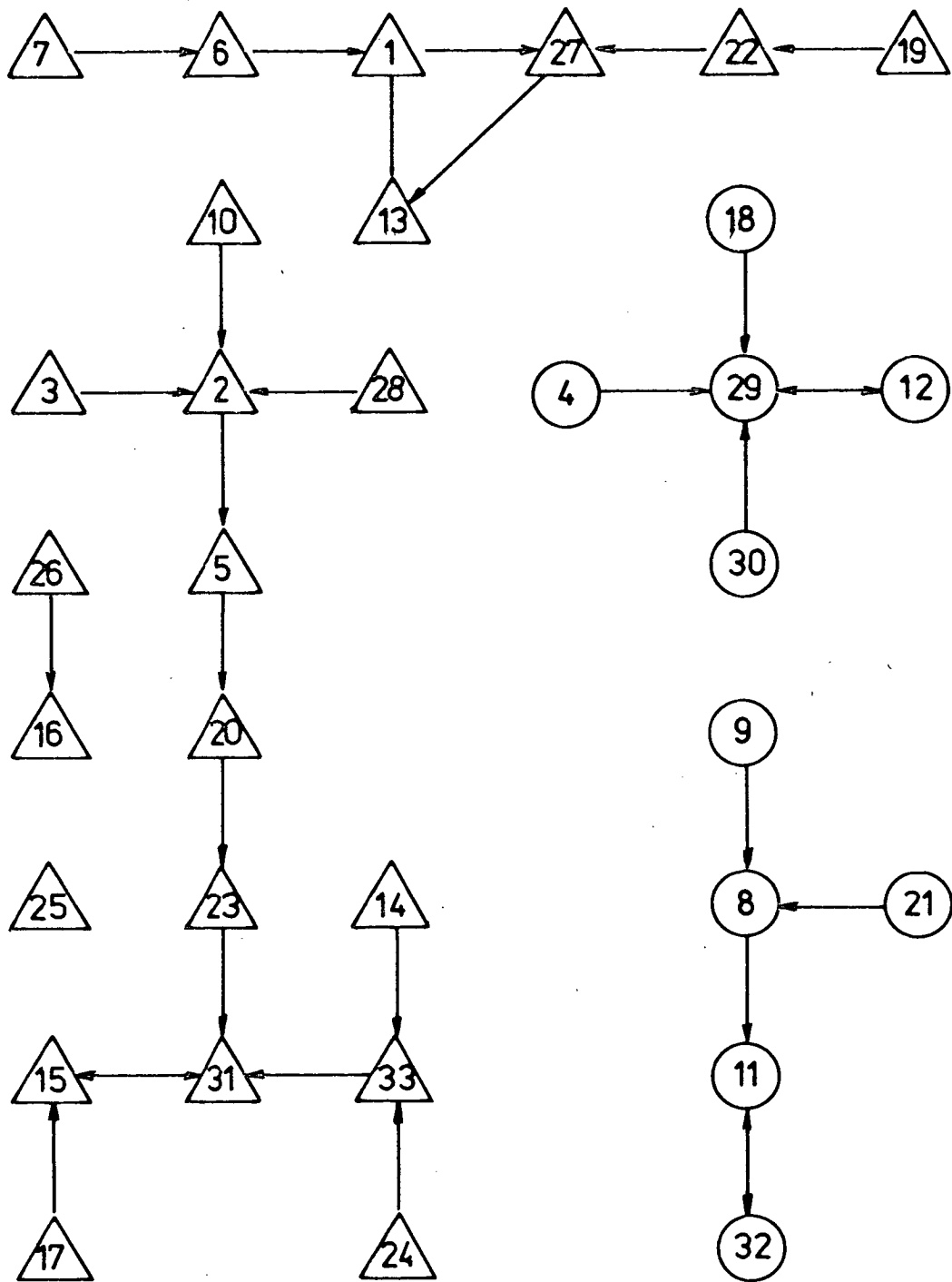
7. osztály

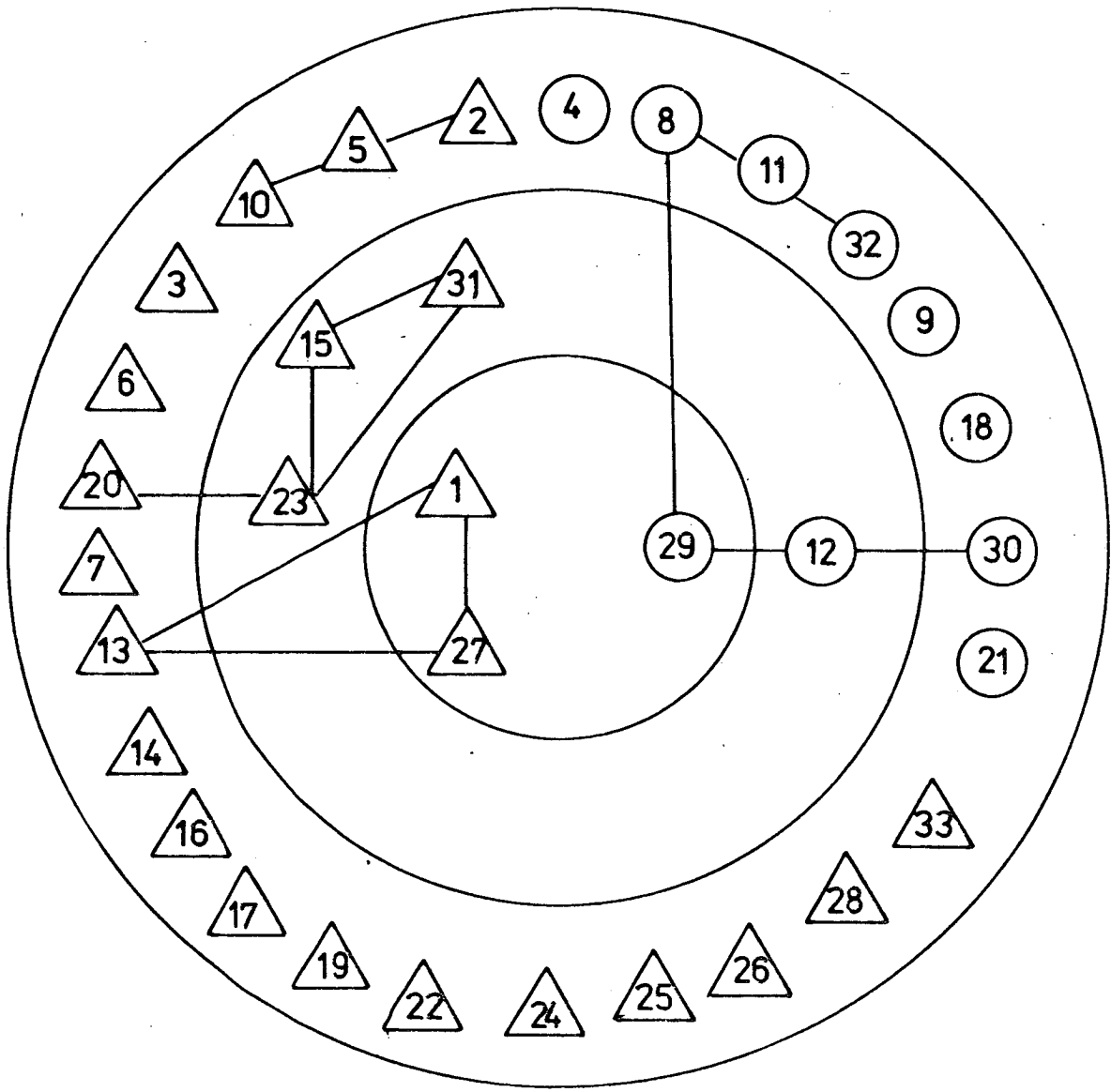
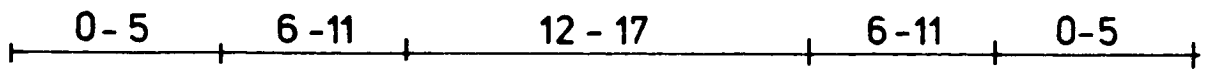
7. osztály
1. kérdés

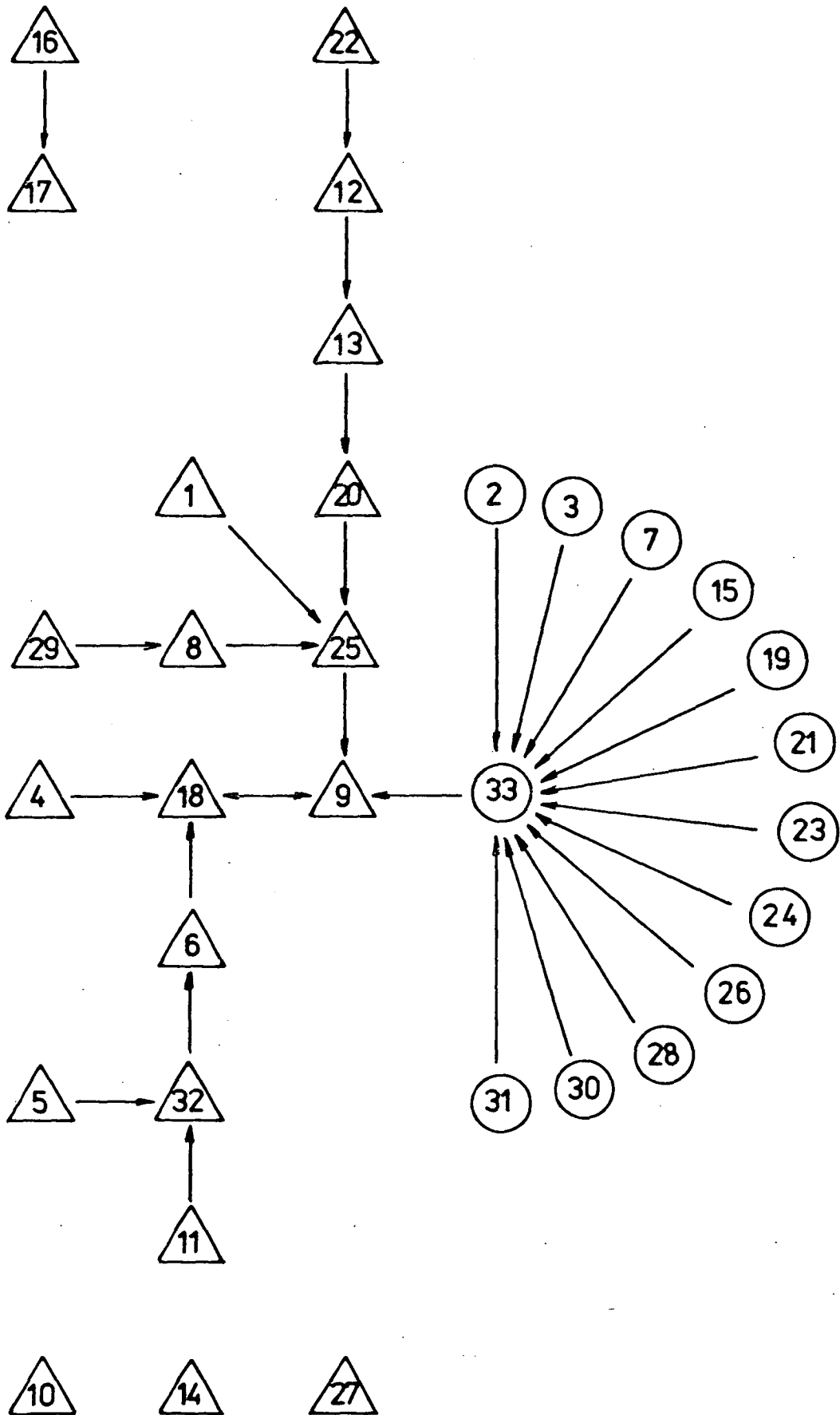
4. osztály
/ tagozat /

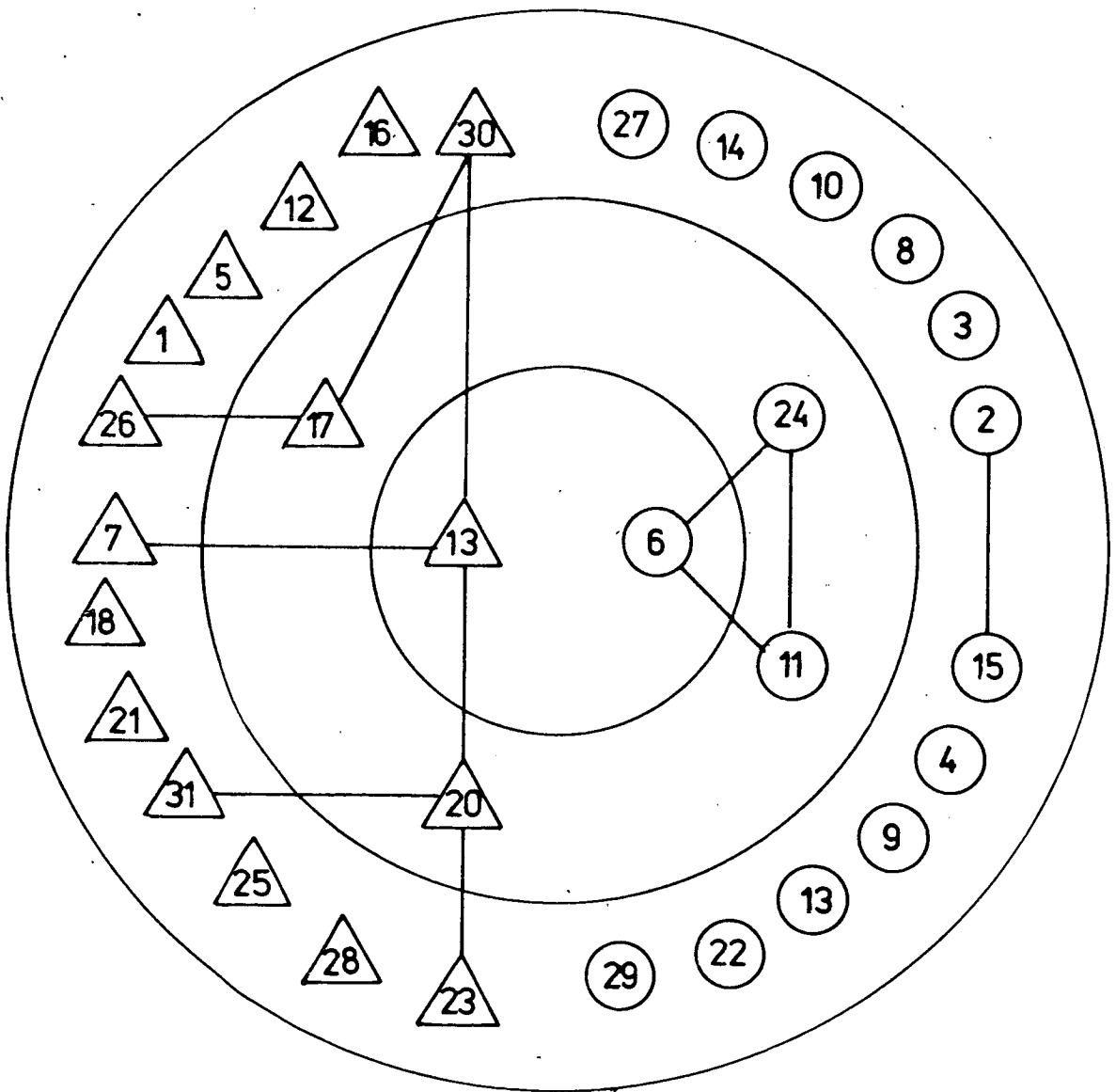
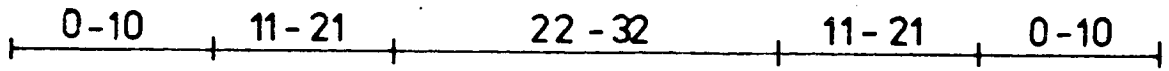
1. kérdés
/ tagozat /
4. o.

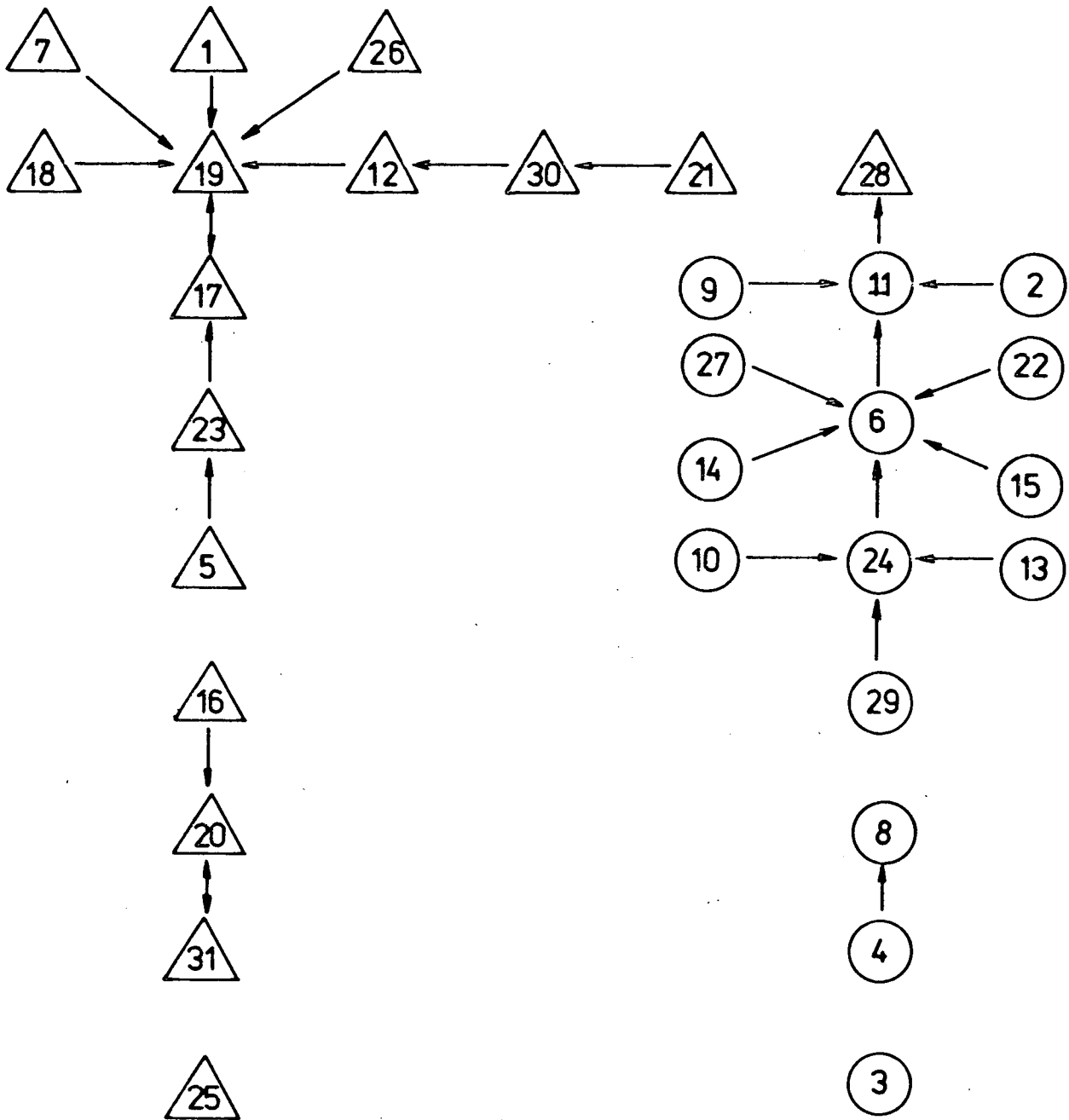
5. osztály / tagozat /

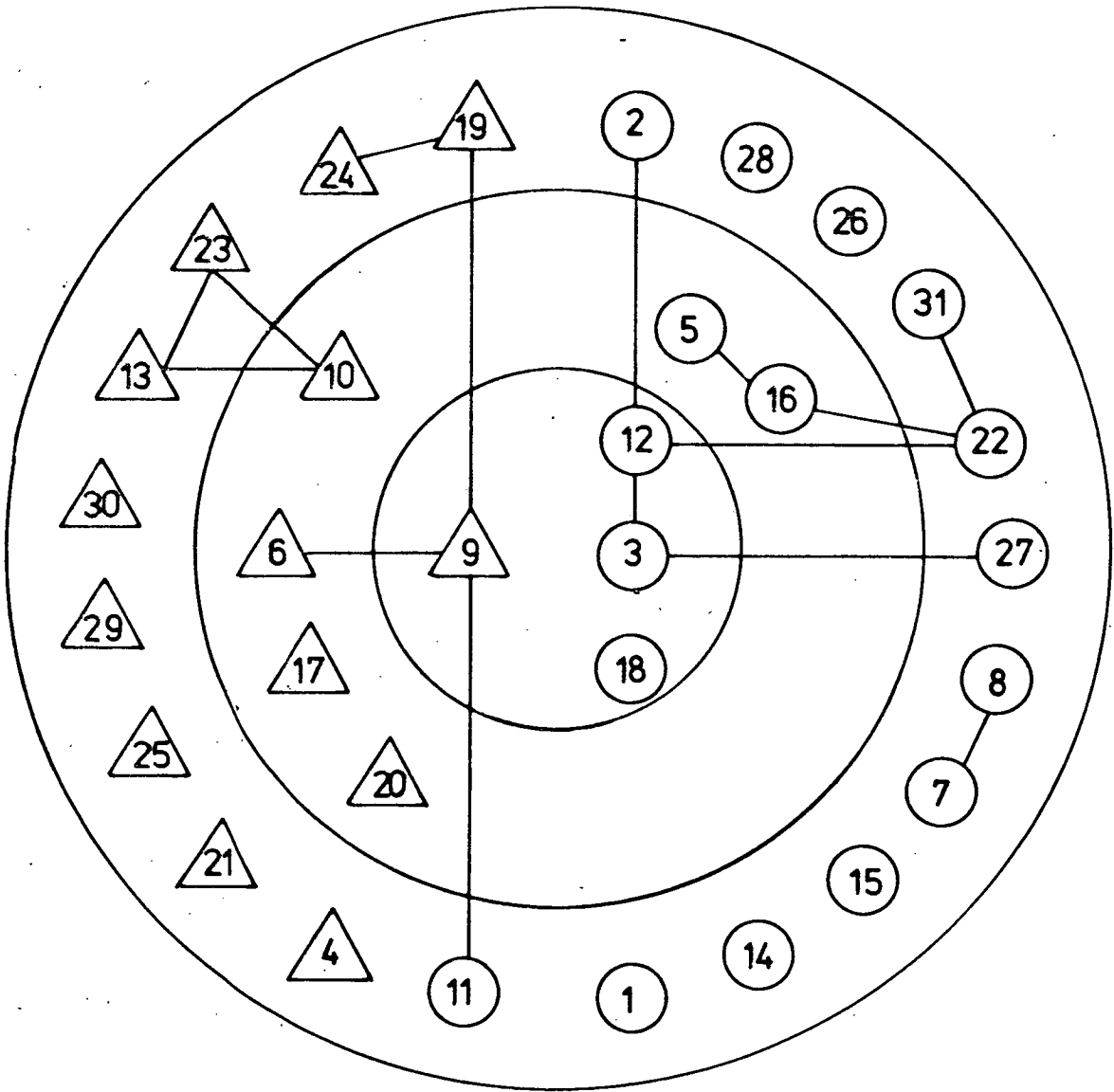
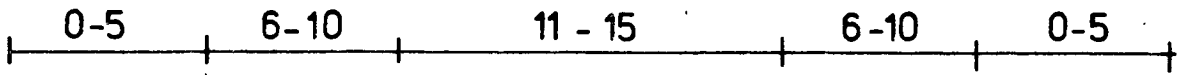
1. kérdés
/tagozat/
5. o.

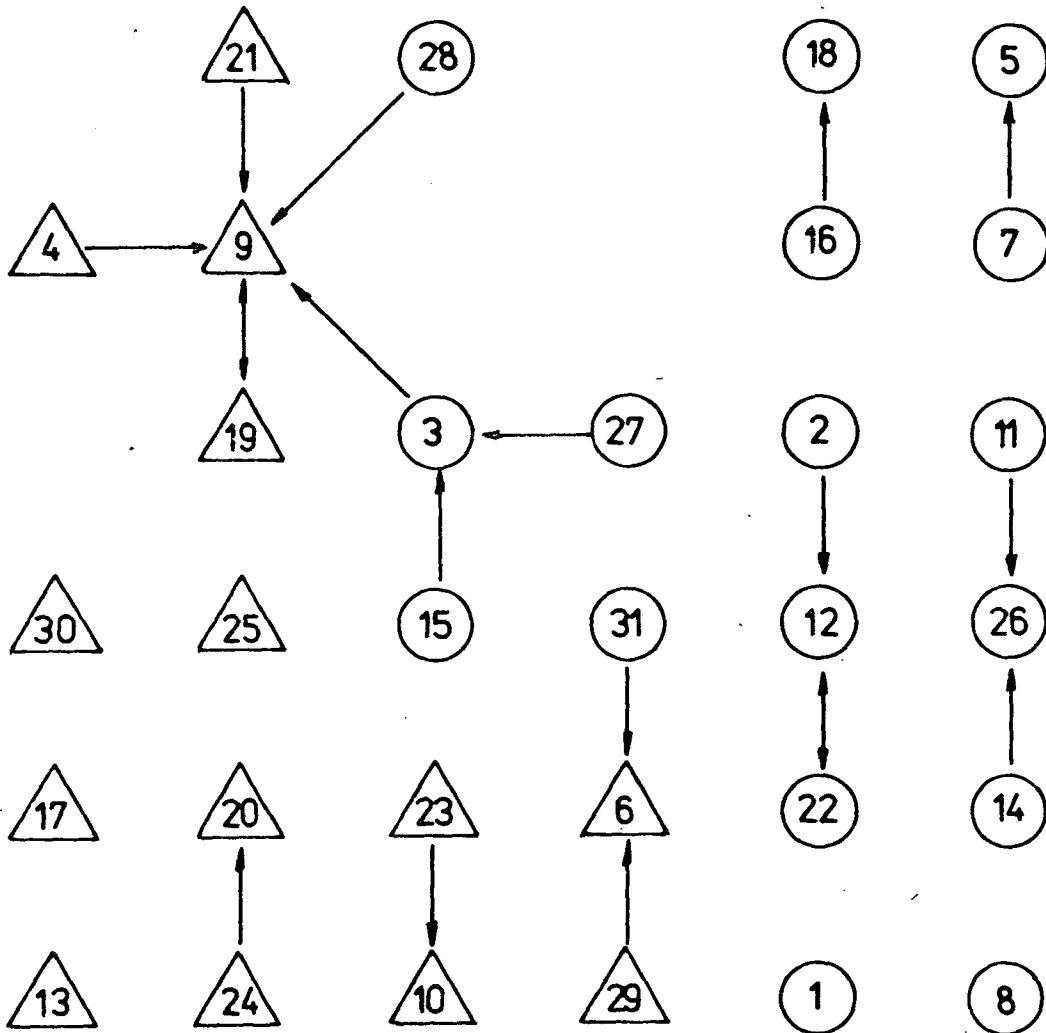
6. osztály
/ tagozat /

1. kérdés
/ tagozat /
6. o.

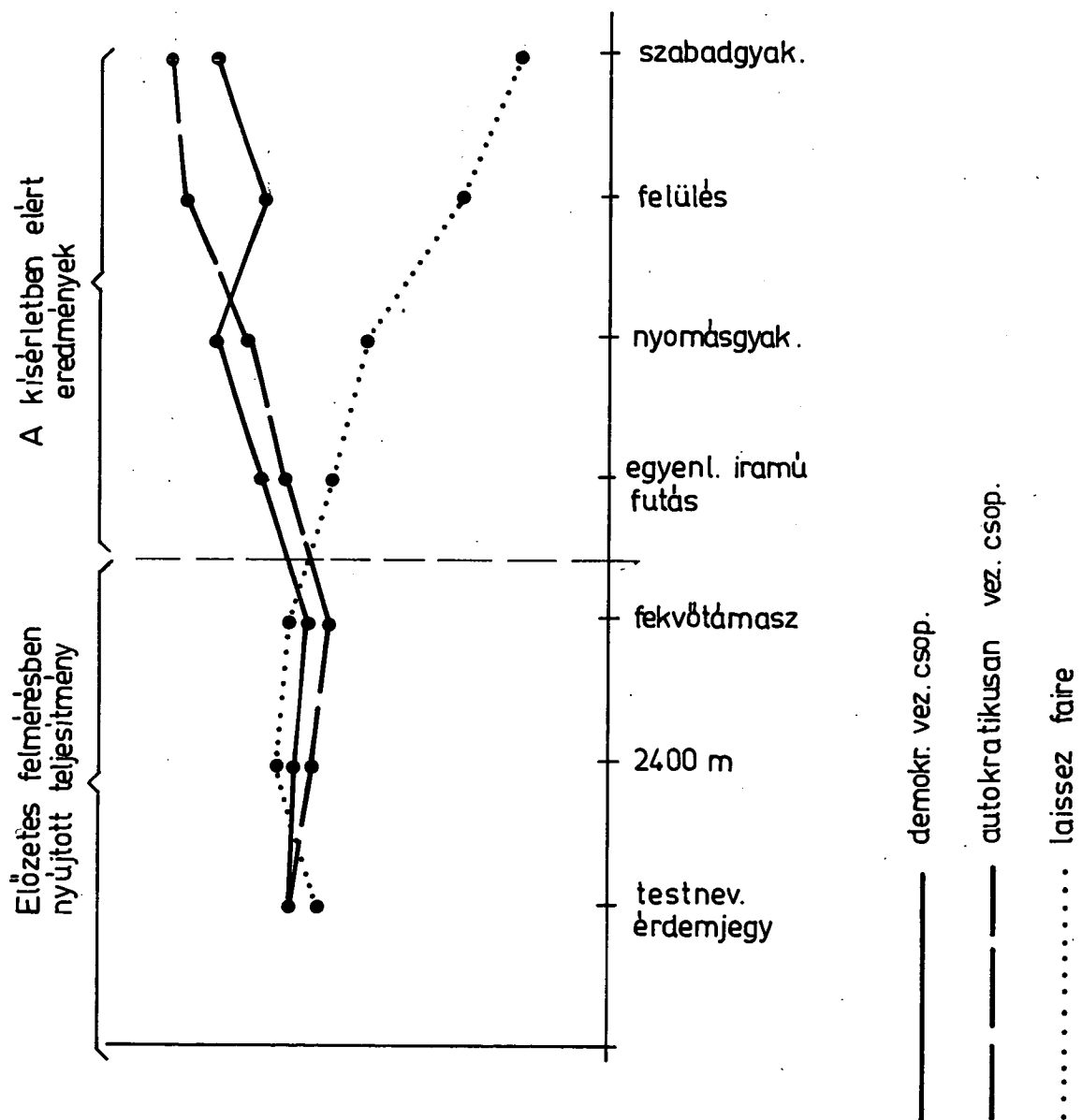

7. osztály
/ tagozat /

1. kérdés
/ tagozat /
7. o.

VEZETŐI STÍLUS - TANULÓI TELJESÍTMÉNY

Tanár-diák kapcsolat kérdései:

1./ Kivel vagy kikkel beszéled meg a téged érdeklő fontos kérdéseket ?

- szülők
- testvér
- baráti kör, barát, barátnő
- osztálytársak
- tanár
- egyéb

2./ Milyen esetben szeretnél tanároddal együtt lenni vagy valamilyen tevékenységben együttműködni vele ?
/az iskolán kívül/

- kirándulás
- tanulás iskolán kívül
- semmiben
- dolgozatírás
- színház, mozi, rendezvény
- szakkör
- táborozás
- sport
- játék
- egyéb

3./ Közös tevékenység, hol legyenek együtt ?

- a tanuló otthonában
- a tanár otthonában
- kiránduláson
- moziban, színházban
- uttörőfoglalkozáson
- sportversenyen

4./ Miről beszéljenek ?

- családi dolgok
- barátság
- fiuk-lányok kapcsolata
- pályaválasztás
- tanulás
- magatartás
- közösségi kérdések
- egyéb

Edző - versenyző kapcsolat felmérésének kérdései:

1./ Milyen edzésre jársz ? /Milyen sportkörre ?/

2./ Kinek /kiknek/ a hatására választottad ezt a sportágat ?

- szülők
- barát /barátok/
- osztálytársak
- testnevelőtanár
- egyéb

3./ Szereted-e csinálni ?

- Igen, miért ?
- Nem, miért ?

4./ Miért jársz edzésre ?

- jó a társaság
- kedveled az edzőt
- szereted a sportágat
- egyéb

5./ Tanít-e az edződ az iskolában ?

- igen
- nem

6./ Miben különbözik az edző a testnevelőtanártól ?

- közvetlenebb
- barátságosabb
- szigorubb
- többet követelnek
- többet beszélgetnek
- egyéb

7./ Milyen az edzésen a munkavégzés ?

- az edző meghajt
- nehezek a feladatok
- jók az edzések
- sokat beszélgettek
- az edzésen nem dolgoznak komolyan
- egyéb

8./ Szeretnél-e edzésen kívül találkozni az edződdel ?

- Igen, Miért ? Hol ?
- Nem, Miért ?

9./ Miről beszélgetnél az edződdel ?

- családi dolgokról
- fiuk-lányok kapcsolatáról
- tanulásról
- sportról, sporteredményekről
- az edzésekről, az edzésen végzett munkáról
- teljesítményről
- egyéb

Az 1. sz. kérdésre adott válaszok megoszlása.

Kivel beszél meg a problémát ?	Fiuk	Lányok
Szülők	92 %	96 %
Anya	13 %	37 %
Apa	13 %	10 %
Testvér	24 %	20 %
Baráti kör, barát, barátnő	38 %	50 %
Osztálytársak	8 %	18 %
Tanár	36 %	36 %
Egyéb	9 %	-

A 2. sz. kérdésre adott válaszok megoszlása.

Közös tevékenység a tanárral	Fiuk	Lányok
Kirándulás	66 %	72 %
Tanulás iskolán kívül	22 %	16 %
Semmiben	2 %	-
Dolgozatírás	6 %	2 %
Színház, mozi, rendezvény	18 %	16 %
Szakkör	40 %	56 %
Táborozás	40 %	54 %
Sport	40 %	40 %
Játék	22 %	14 %
Egyéb	2 %	24 %

A 3. számú kérdésre adott válaszok megoszlása.

Hol legyenek együtt ?	Fiuk	Lányok
A tanuló otthonában	12 %	6 %
A tanár otthonában	10 %	14 %
Kiránduláson	28 %	43 %
Moziban, színházban	8 %	10 %
Uttörőfoglalkozáson	60 %	78 %
Sportversenyen	42 %	40 %

A 4. sz. kérdésre adott válaszok megoszlása.

Miről beszéljenek ?	Fiuk	Lányok
Családi dolgok	4 %	12 %
Barátság	16 %	12 %
Fiuk-lányok kapcsolata	22 %	14 %
Pályaválasztás	58 %	90 %
Tanulás	38 %	72 %
Magatartás	20 %	18 %
Közösségi kérdések	46 %	70 %
Egyéb	4 %	4 %

Az edző-versenyző kapcsolatáról végzett felmérés eredményei százalékos megoszlásban.

A 2. sz. kérdésre adott válaszok megoszlása.

Kinek a hatására választott sportágot ?	Lányok	Fiuk
Szülők	76,4 %	61,7 %
Barát	10,7 %	14,7 %
Osztálytársak	14,7 %	14,7 %
Testnevelőtanár	23,5 %	25,0 %
Egyéb	17,6 %	17,6 %

A 4. sz. kérdésre adott válaszok megoszlása.

Miért jársz edzésre ?	Lányok	Fiuk
Jó a társaság	49,3 %	41,1 %
Kedveli az edzőt	38,2 %	37,5 %
Szereti ezt a sportot	82,3 %	85,4 %
Egyéb	17,6 %	10,7 %

A 6. sz. kérdésre adott válaszok megoszlása.

Különbség a testnevelőtanár és az edző között	Lányok	Fiuk
Közvetlenebb	54,2 %	49,3 %
Barátságosabb	69,4 %	70,2 %
Szigorubb	32,0 %	35,2 %
Többet követelnek	40,5 %	23,4 %
Többet beszélgetnek	17,6 %	20,6 %
Egyéb	5,2 %	7,4 %

A 7. sz. kérdésre adott válaszok megoszlása.

Edzésen a munkavégzés	Lányok	Fiuk
Az edző meghajt	48,3 %	52,7 %
Nehezek a feladatok	33,8 %	40,1 %
Jók az edzések	79,4 %	82,0 %
Sokat beszélgettek	3,4 %	3,4 %
Az edzésen nem dolgoznak komolyan	3,4 %	8,8 %
Egyéb	8,8 %	10,7 %

A 9. sz. kérdésre adott válaszok megoszlása.

Miről beszéljenek ?	Lányok	Fiuk
Családi dolgok	3,4 %	5,2 %
Fiuk-lányok kapcsolata	3,4 %	3,4 %
Tanulás	8,8 %	7,4 %
Sport, sporteredmények	74,0 %	78,6 %
Edzések, edzésen végzett munka	58,8 %	61,7 %
Teljesítmények	67,6 %	71,2 %
Egyéb	8,8 %	3,4 %

Motivációval kapcsolatos vélemények kérdőív:

Tisztelt Kolléga /nő/ !

Kérjük, hogy válaszoljon az alább felsorolt kérdésekre az eddigi tapasztalatai alapján.

- 1./ Milyen jelentőséget tulajdonított a testnevelés tanításában a motivációnak ?
- 2./ Miben látja a testnevelő motiváló tevékenységének a lényegét ?
- 3./ A tudatos, vagy az ötletszerű motiválást tartja fontosnak ? Miért ?
- 4./ Véleménye szerint milyen motiváló módszerek, eszközök hatásosak a gyakorlatban ?
- 5./ Van-e elképzelése a saját egyéniségének megfelelő motiváló módszerek alkalmazásáról ?
- 6./ Tanítási gyakorlata során fordított-e gondot a tanulók motiválására ?
Ha igen miért, ha nem, miért ?
- 7./ Sorolja fel, hogy véleménye szerint melyek azok a motívumok, amelyek a tanulók testneveléssel kapcsolatos véleményét negatívan, illetve pozitívan befolyásolják ?

- 8./ Van-e lehetősége óráin, hogy a tanulók testneveléssel kapcsolatos motivumait figyelembe vegye ?
- 9./ Sorolja fel azokat a lehetőségeket, eljárásokat, módszereket, amelyeket gyakorlati munkája folyamán az órákon és az órákon kívüli foglalkozásokon alkalmaz !
- 10./ Melyek azok a konkrét gátló tényezők, amelyek a tanulók motiválását negatívan befolyásolják ?
- 11./ Érti-e szükségét annak, hogy pedagógiai, pszichológiai ismereteit ezen a területen tovább fejlessze ?
Ha igen, miért ? Milyen formában ?
Ha nem, mi ennek a magyarázata ?
- 12./ Véleménye szerint melyik vezetési stílus jegyei döntőek a gyakorlati óravezetésben ?
- 13./ Tulajdonít-e ennek a kérdésnek gyakorlati jelentőséget a tanulók motiválása szempontjából ?
Ha igen, miért ?
Ha nem, miért ?
- 14./ Befolyásolja-e az oktató gyakorlati anyag jellege az alkalmazott vezetési stílust ?

I R O D A L O M

1. Ágoston György: Neveléselmélet
Tankönyvkiadó Bp. 1973
2. Ágoston György: A pedagógia alapfogalmai és a nevelési célrendszer
Akadémiai kiadó Bp. 1976
3. Ágoston-Veszprémi: A pedagógus magatartásának hatása a tanulók teljesítményeire egy vizsgálat tükrében
Pedagógiai Szemle 1967 11.sz.
4. Ágoston-Nagy-Orosz: Mérések módszerek a pedagógiában
Tankönyvkiadó Bp. 1974
5. Allport, G., W.: Pattern and Growth in Personality.
London, New York, Sydney, Torontó
Rinehart and Winston 1970
Pedagógiai Közlemények 19, Tankönyvkiadó Bp. 1978
6. Allport, G. W.: A személyiség alakulása
Gondolat Bp. 1980
7. Angel H.: A kiscsoportkutatás ma.
Szociálpszichológiai Szöveggyűjtemény
Tankönyvkiadó Bp. 1975
8. Barkóczy-Putnoky: Tanulás és motiváció
Tankönyvkiadó Bp. 1980
9. Bély-Kálmánchey: Testneveléselmélet
Tankönyvkiadó Bp. 1980

10. Bérczi Gyula: Vezetési stílus, vezetői követelmények.
Kézirat JATE Központi Könyvtára
11. Békési Sándor-Szakály Ernő: Korszerű szemléltető oktatótáblák az iskolai testnevelés torna anyagának tanításában és tanulásában.
Testnevelés-sport-oktatás
Testnevelési Főiskola Bp. 1980
12. Biróné Nagy Edit: A mozgásoktatás folyamatának didaktikai sajátosságai az iskolai testnevelésben.
Kandidátusi értekezés Bp. 1974
Testnevelési Főiskola Szakkönyvtára
13. Biróné Nagy Edit: Sportpedagógia
Sport, Bp. 1980
14. Clauss G.-Hiebsch H.: Gyermekpszichológia
Akadémia Kiadó, Bp. 1964
15. Csillag Béla: A pedagógusok testnevelésről alkotott nézeteinek jelentősége a testnevelés oktatásában.
Testnevelési Tudományos Ülésszak
Pécs, 1978. okt. 25-27.
OTSH Testnevelési és Sporttudományos Tanácsának kiadványa 1981
16. Dave, R. H.: Permanens nevelés és iskola
Szerk.: Ágoston György
Bp. 1974

17. Duró L.: A tanulóközösség pedagógiai-pszichológiai megismerése.
/Kézirat/ 1974 JATE Központi Könyvtára
18. G. Donáth Blanka: A tanár-diák kapcsolatról.
Tankönyvkiadó Bp. 1977
19. Fraisse, P.: A kísérleti pszichológia gyakorlati kézikönyve
Akadémiai Kiadó, Bp. 1975
20. Gyarmati L.-Kovács K.: A testnevelő tanári magatartás és vezetési stílus mint teljesítményt befolyásoló tényező
A Testnevelés Tanítása XIV. évf. 1978/1
21. Hajtman B.: Bevezetés a matematikai statisztikába.
Akadémiai Kiadó, Bp. 1971
22. Juhász Ferenc: A motiváció szerepe a nevelésben
Pedagógiai Közlemények 6.
Bp. 1967
23. Kardos Lajos: Általános pszichológia
Tankönyvkiadó Bp. 1970
24. Kelemen László: A pedagógiai pszichológia alapkérdései.
Tankönyvkiadó, Bp. 1973
25. Khol S.: A vezetés pszichológiai és szociológiai szempontjai
Kézirat, JATE Központi Könyvtára
26. Kirn E.: Motiváció a sportoktatásban.
Die Leibeserziehung, 1971. 11.sz.

27. Kozéki Béla: A tanulók iskolai tevékenységével kapcsolatos motivumainak vizsgálata.
Magyar Pszichológiai Szemle 1979/2.sz.
28. Kozéki Béla: Motiválás és motiváció.
Pedagógia időszerű kérdései hazánkban.
Tankönyvkiadó, Bp. 1975
29. Kozéki Béla: A motiválás és motiváció összefüggéseinek pedagógiai-pszichológiai vizsgálata.
Akadémiai Kiadó, Bp. 1980
30. Kranse H.: Az ismeretek, mint a sporttevékenység motivumai
Tantervelméleti Tanulmányok 1983
Testnevelési Főiskola Könyvtára
31. Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába.
Tankönyvkiadó Bp. 1975
32. Kulcsár Kálmán: Szociológia
Tankönyvkiadó Bp. 1977
33. Lalia András: A filmről való szemléltetés lehetősége a középiskolai testnevelésben.
A Testnevelés Tanítása IX.évf. 1973/1.
34. Lambert R.: Tekintély és szociális befolyásolás.
Szociálpszichológia
Akadémiai Kiadó Bp. 1974
35. Lewin K.: A mezőelmélet a társadalomtudományban.
Gondolat Bp. 1972

36. Maslow A.H.: Toward a psychology of being.
D.Van Nostrand, Princeton, N.S. 1962
Pédagógiai Közlemények 19.
Tankönyvkiadó Bp. 1978
37. Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata.
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Bp. 1971
38. Molnár István: Tanítsuk értelmesebben a testnevelést.
A Testnevelés Tanítása VIII. évf. 1972/1
39. Nagy György: A motiválás és igénykeltés problémája az iskolai testnevelésben.
A Testnevelés Tanítása V. évf. 1969/3-4
40. Nagy György: Pályaválasztás testnevelésben.
A Testnevelés Tanítása XIV.évf. 1978/1
41. Nagy György: Testnevelés és tudomány.
Sport, Bp. 1978
42. Nagy György: A sport és pszichológia.
Sport, Bp. 1973.
43. Nádori László: Fejlődési tendenciák, fejlesztési elképzelések az ifjuság szomatikus nevelésében.
Tanulmányok az ifjuság testi neveléséről.
Sport, Bp. 1975
44. Országgyűlés tavaszi ülészsaka /1982. márc. 25./
Népszabadság 1982. május 26.
45. Pataki Ferenc: Szociálpszichológiai megfontolások a csapatépítésben.
Sport és Testnevelés időszerű kérdései
1969/1.

46. Petrusek M.: Szociometria
Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp. 1972.
47. Putnoki Jenő: A teljesítménymotiváció és tanulmányozásának lehetősége a testnevelésben és sportban.
A Sport és Testnevelés időszerű kérdései
1969/1.
48. Rétky Endréné: Motiváció a tanítási órán.
Tankönyvkiadó Bp.
49. Rókusfalvy Pál: Sportpszichológia 1978.
Sport, Bp. 1981.
50. Rubinstein Sz.L.: Az általános pszichológia alapjai.
Akadémiai Kiadó Bp. 1979.
51. Schiller János: A sportszociológia néhány kérdése.
Sport, Bp. 1978.
52. Schiller János: A sportszociológia alkalmazásának lehetőségei a teljesítmény fokozásában.
Testnevelési Főiskola Tudományos Közlemények 1972.
53. Sportszociológia. /Válogatás/
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Bp. 1974.
54. Sportpszichológiai információ: Válogatás az idegennyelvű, külföldi szakirodalomból /1960-1980/
Testnevelési Főiskola Szakkönyvtára
55. Szepes Lajos: Serdülők testkulturája egy vizsgálat tükrében.
Tankönyvkiadó Bp. 1976.

56. Szilasi Györgyi: A nők testnevelésének és sportjának néhány szociológiai problémája.
Sport és Testnevelés időszerű kérdései 1975/1.
57. Tanárképzés-testnevelés-sport.
Testnevelési Főiskola Bp. 1980.
58. Tanulmányok az ifjúság testi neveléséről.
Sport, Bp. 1975.
59. Tóth Józsefné: A motiváció és a sikerélményhez juttatás szerepe az általános iskolai tanulók nevelésében.
A Gyorsuló Időben. Békéscsaba 1979/16.
60. Veszprémi László: Szociálpszichológiai jellemzők "vezető" választásakor 10-14 éves tanulóknál.
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Tudományos Közleményei /Különlenyomat/
Szeged, 1975.
61. Weiss K.: Az iskolai osztály szociológiája és szociálpszichológiája.
Tankönyvkiadó Bp. 1975.
62. Zsakai Kálmán: Néhány adat a testnevelés motivációs kérdéséhez.
A Testnevelés Tanítása VIII. évf. 1972/1.